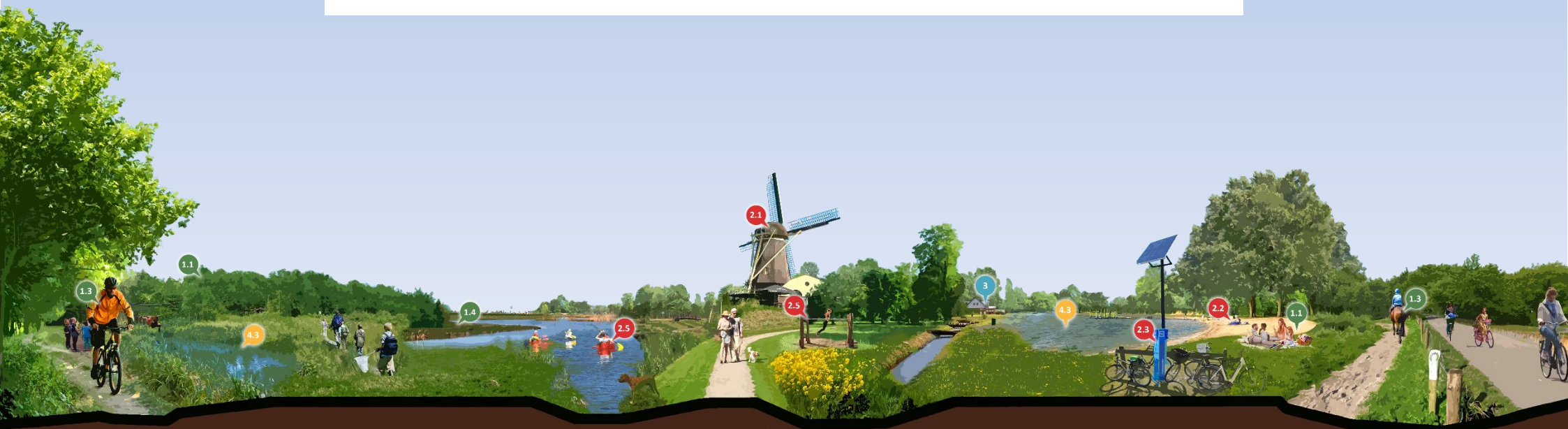

Participatieverslag

Ontwerp Omgevingsvisie en planMER

Samenvatting en beantwoording van zienswijzen

November 2021

Vastgesteld door de raad op 25 november 2021

Inhoudsopgave

1. Inleiding
 2. Communicatieaanpak en resultaten
 3. Samenvatting
 4. Thematische beantwoording van zienswijzen
 - 4.1 Onderzoekslocatie Delfgauw
 - 4.2 Reflectieverhaal ontwerp Omgevingsvisie
 - 4.3 Burgerinitiatief Visie op groen
 5. Zienswijzen ontwikkelingslijn 1: Onderscheidend groen
 - 5.1 een aantrekkelijk groen landschap
 - 5.1.1 beschermen van en niet bouwen in het groen
 - 5.1.2 ruimte voor ruimte
 - 5.1.3 uitbreiden van het groen
 - 5.1.4 natuurbegraafplaats in recreatiegebied Ruyven
 - 5.1.5 beleven van het landschap
 - 5.1.6 groen in de kernen
 - 5.1.7 water in de Omgevingsvisie
 - 5.2 een aantrekkelijke, groene (openbare) ruimte
 - 5.3 een beweegvriendelijke groene ruimte
 - 5.3.1 uitbreidingsruimte voor sport
 - 5.3.2 ruimte voor wandelen en fietsen
 - 5.3.3 toegankelijkheid voor ouderen
 - 5.4 een gezond ecosysteem met een hoge biodiversiteit
 - 5.4.1 netto versterking van ecologie en biodiversiteit
 - 5.4.2 overlast van dieren
 - 5.4.3 ecologische verbindingen concreet aangeven
 - 5.4.4 groene verbindingen, ecologie en glastuinbouw
 6. Zienswijzen ontwikkelingslijn 2: karakteristieke woon- en leefomgeving
 - 6.1 een herkenbare woonomgeving
 - 6.1.1 Identiteit van Pijnacker-Nootdorp
 - 6.2 een hechte gemeenschap
 - 6.2.1 levendige centra
 - 6.2.2 maatschappelijke voorzieningen
 - 6.3 een goede lokale en regionale bereikbaarheid
 - 6.3.1 Drukke wegen
 - 6.3.2 openbaar vervoer
 - 6.3.3 elektrisch rijden en laadpalen
 - 6.3.4 autoluwe straten
 - 6.4 een evenwichtige woningvoorraad
 - 6.4.1 uitbreiding van de woningvoorraad
 - 6.4.2 Bouwtempo en ontwikkelvolgorde
 - 6.4.3 woningtypes
 - 6.4.4 de Dokter W. van der Horstlaan
 - 6.5 een gezonde en veilige leefomgeving
 - 6.5.1 Veiligheid
 - 6.5.2 gezond en inclusief
 7. Zienswijzen ontwikkelingslijn 3: aantrekkelijk economisch vestigingsklimaat
 - 7.1 Vitale bedrijven, complementair aan de regio
 - 7.1.1 (Binnen) De contouren van de duurzame glastuinbouwgebieden
 - 7.1.2 Kansen voor de glastuinbouw
 - 7.1.3 Huisvesting arbeidsmigranten
 - 7.1.4 Ruimte voor cumelabedrijven in Pijnacker-Nootdorp
 - 7.1.5 Bedrijventerreinen
 - 7.2 Gezonde arbeidsmarkt en voldoende regionale werkgelegenheid
 - 7.2.1 ZZP-ers, ontmoeten en horeca
 - 7.2.2 Werkgelegenheid en gemengde economie
 - 7.3 Duurzaam en circulair ondernemen
 - 7.3.1 Realisatie duurzaamheidsambities
 8. Zienswijzen ontwikkelingslijn 4: veerkrachtige leefomgeving
 - 8.1 een duurzame gemeente
 - 8.1.1 reacties op de energiemix
 - 8.1.2 de inpassing van zonne-energie in de glastuinbouwgebieden
 - 8.1.3 energietransitie in oudere wijken en de gevolgen van aardgasvrij
 - 8.1.4 Vragen over windenergie in Pijnacker-Nootdorp
 - 8.1.5 Ideeën voor aanvullingen van de energiemix
 - 8.1.6 hoe gaan we de emissie van stikstof en CO₂ verlagen?
 - 8.2 een klimaatbestendige gemeente
 - 8.2.1 bewustwording en samenwerking
 - 8.3 een goede omgevingskwaliteit
 - 8.3.1 licht en donker
 - 8.3.2 geluid en luchtkwaliteit
 - 8.3.3 waterkwaliteit
 - 8.3.4 bodemkwaliteit
 - 8.3.5 milieuzonerings
 9. Zienswijzen gebiedsprofielen
 - 9.1 functiemenging in de kern
 - 9.2 ecologie en biodiversiteit in verschillende gebiedsprofielen
 - 9.3 moderne bedrijvenparken of functionele bedrijvenparken
 10. Zienswijzen algemeen
 - 10.1 Onderwerpen die gemist worden in de Omgevingsvisie
 - 10.1.1 Delfgauw mist in de beelden
 - 10.1.2 ambitie
 - 10.1.3 de gemeentegrenzen worden niet ter discussie gesteld
 - 10.1.4 monitoring en evaluatie
 - 10.1.5 aanvulling en verduidelijking van de kaarten in de Omgevingsvisie
 - 10.2 De uitvoering van de Omgevingsvisie
 - 10.2.1 uitwerking van de Omgevingsvisie naar omgevingsprogramma's en omgevingsplannen
 - 10.2.2 de rol van de gemeente bij de uitvoering van de Omgevingsvisie
 - 10.2.3 participatie nu en straks
 - 10.3.4. Complimenten
 11. Staat van wijzigingen
 12. Zienswijzen planMER
 - 12.1 Benutting van energie en de kosten van energie
 - 12.2 Windenergie
 - 12.3 Afval zonnepanelen
 - 12.4 verkeersafwikkeling, - veiligheid en geluid
 - 12.5 beoordeling en effecten
 - 12.6 beoordeling aantal m2 groen per inwoner
 - 12.7 groenstrook Emerald ontbreekt in het planMER
 - 12.8 Advies van de commissie m.e.r.
 - 12.8.1 alternatievenonderzoek
 - 12.8.2 klimaat, energie en circulariteit
 - 12.8.3 landschap, cultuurhistorie en natuur
 - 12.8.4 monitoring en evaluatie
 - 12.8.5 sociale inclusiviteit en verbondenheid
- Bijlage 1: overzicht ontvangen zienswijzen met index**
Bijlage 2: addendum planMER

1. Inleiding

Voor u ligt het tweede Participatieverslag over de Omgevingsvisie Pijnacker-Nootdorp 2050. Hierin vindt u de samenvatting van alle ingediende zienswijzen op het ontwerp van de Omgevingsvisie en het bijbehorende planMER. De zienswijzen zijn het antwoord van de samenleving op de vraag van de gemeente(raad) of het ontwerp van de Omgevingsvisie aantrekkelijk, herkenbaar en uitnodigend is. Wat hebben we veel reacties mogen ontvangen! Maar liefst 300 mensen en organisaties hebben hun zienswijze toegestuurd. Daar zijn we heel blij mee en we willen dan ook van de gelegenheid gebruik maken om iedereen te bedanken voor zijn of haar bijdrage.

Het ontwerp van de Omgevingsvisie en het bijbehorende planMER heeft vanaf 3 juni tot en met 14 juli ter inzage gelegen. Helaas was het op dat moment nog niet mogelijk om fysieke bijeenkomsten te organiseren. Om toch zoveel mogelijk mensen te attenderen op de mogelijkheid om hun mening kenbaar te maken hebben we verschillende digitale en analoge communicatiemiddelen ingezet. Denk daarbij aan borden langs de weg, kaarten in de brievenbus,

een pagina in de Telstar en natuurlijk social media. In hoofdstuk 1 staat op welke wijze we de communicatie hebben aangepakt. Hier vindt u ook meer informatie over de bezoekersaantallen aan het digitale Panorama 2050. Het is fijn om te zien dat er meer mensen hebben gekeken naar het Panorama 2050 dan naar het Panorama 2020. Ook het aantal zienswijzen is een aanwijzing dat er veel mensen en organisaties zijn die het ontwerp van de Omgevingsvisie hebben gelezen en hun reactie kenbaar hebben gemaakt.

Het Participatieverslag is op dezelfde manier opgebouwd als (het ontwerp van) de Omgevingsvisie. Dat betekent dat de vier ontwikkelingslijnen en daarbij behorende ambities en doelstellingen centraal staan. Alle zienswijzen gaan over een ontwikkelingslijn zijn bij elkaar gezet in hoofdstuk 5 tot en met 8. Daardoor is het voor de lezer in één keer duidelijk hoeveel reacties er zijn ontvangen op een ontwikkelingslijn. Ook is zichtbaar welke reacties zijn gegeven op een bepaalde ambitie in een ontwikkelingslijn en wat de strekking is van deze reacties. Eronder staat het antwoord van de gemeente en is weergegeven of en hoe dit heeft geleid tot aanpassing van de

Omgevingsvisie. Daarnaast hebben we ook zienswijzen gekregen waarvoor we in deze opzet geen passende plek konden vinden. Bijvoorbeeld omdat de zienswijze gaat over een aanduiding op de kaart of omdat de zienswijze een geheel andere opzet van de Omgevingsvisie beoogt. Deze zienswijzen vindt u terug in hoofdstuk 4. Aan het planMER hebben we een apart hoofdstuk gewijd. Dat is hoofdstuk 11. Heeft u geen tijd om het hele document te lezen? Lees dan de samenvatting in hoofdstuk 3 in combinatie met de Staat van Wijzigingen in hoofdstuk 9. Bent u alleen benieuwd naar het antwoord op uw eigen zienswijze? Kijk dan in de lijst van zienswijzen aan het eind van het Participatieverslag, daar vindt u op welke pagina's delen van uw zienswijze aan de orde komen.

De ter inzage legging van het ontwerp van de Omgevingsvisie en het bijbehorende planMER was de één na laatste stap in een proces van bijna twee jaar. Het is ook gelijk de voorbereiding op de laatste stap: de vaststelling door de gemeenteraad. Daarna gaan we met elkaar aan de slag met de uitvoering!

2. Hoe hebben we de communicatie aangepakt en wat zijn daarvan de resultaten?

Wat hebben we gedaan?

Het ontwerp van de Omgevingsvisie wilden we graag onder de aandacht brengen van zoveel mogelijk inwoners, ondernemers en (maatschappelijke) partners. Onze insteek was en is dat iedereen mee moet kunnen denken en doen. Daarom hebben we een visueel en toegankelijk Panorama Pijnacker-Nootdorp 2050 gemaakt dat de Omgevingsvisie verbeeldt. Dit is door middel van de gebiedsprofielen verwerkt in het ontwerp van de Omgevingsvisie. De communicatie is breed ingezet met een toegankelijk palet aan communicatiemiddelen, passend bij de maatregelen rondom corona. Hieronder ziet u op welke wijze we hebben gecommuniceerd.

Online Panorama Pijnacker-Nootdorp

Het ontwerp van de Omgevingsvisie is verbeeld een Panorama Pijnacker-Nootdorp 2050, zodat inwoners en belanghebbenden letterlijk een beeld mee kunnen geven voor de toekomst. Tekst en beeld zijn met elkaar verbonden, zodat het één het ander kan verduidelijken. Via het online panorama konden inwoners via een zienswijze aangeven of de visie herkenbaar, uitnodigend en compleet is.

Themapagina en artikelen in de Gemeenteberichten in Telstar

De themapagina beschrijft kort de inhoud van de visie, linkt naar het online panorama en kondigt de zienswijzeprocedure en de informatieavond aan.

Webpagina gemeente

Via de webpagina van de gemeente is verwezen we naar het ontwerp van de Omgevingsvisie, het online panorama en de mogelijkheid om digitaal, schriftelijk of mondeling een zienswijze in te dienen.

Ansichtkaart in de brievenbus

Ook nu zijn we alle inwoners persoonlijk uitgenodigd om het ontwerp van de Omgevingsvisie te bekijken en hier op de reageren door een Ansichtkaart in de brievenbus.

Posters langs de weg

Via posters in de posterborden langs de weg, is aandacht aan besteed aan het ontwerp van de Omgevingsvisie, met een link naar de website www.panoramapn.nl

Digitale presentaties inwoners

Via een digitale presentatie hebben we op 22 juni 2020 inwoners een toelichting gegeven op de visie met een mogelijkheid tot het stellen van vragen via de chat.

Digitale uitnodiging

Via Facebook en Twitter is de samenleving met een (betaalde) advertentie uitgenodigd het ontwerp van de Omgevingsvisie te bekijken.

Wat zijn de resultaten?

Het bezoek aan de website www.panoramapn.nl is cijfermatig goed in beeld te brengen. In totaal zijn er in de periode dat het ontwerp van de Omgevingsvisie en het bijbehorend planMER ter inzage lagen (3 juni tot en met 14 juli) 4428 unieke bezoekers geweest en is de pagina 5259 keer weergegeven. Bezoekers van de website hebben de tijd genomen om even rond te kijken. Gemiddeld is een bezoeker 2 minuten en 29 seconden op de pagina gebleven. Wanneer we kijken naar het verloop van de bezoekersaantallen dan zien we dat vanaf het moment dat de themapagina in de Telstar stond, de eerste bezoekers zich hebben gemeld. Een piek in het aantal bezoekers ontstaat wanneer de posters langs de weg staan en de ansichtkaarten in Nootdorp bezorgd zijn. In het eerste deel van de campagne is de website het meest bezocht. Toen zijn er 3700 bezoekers geweest. De piek in het

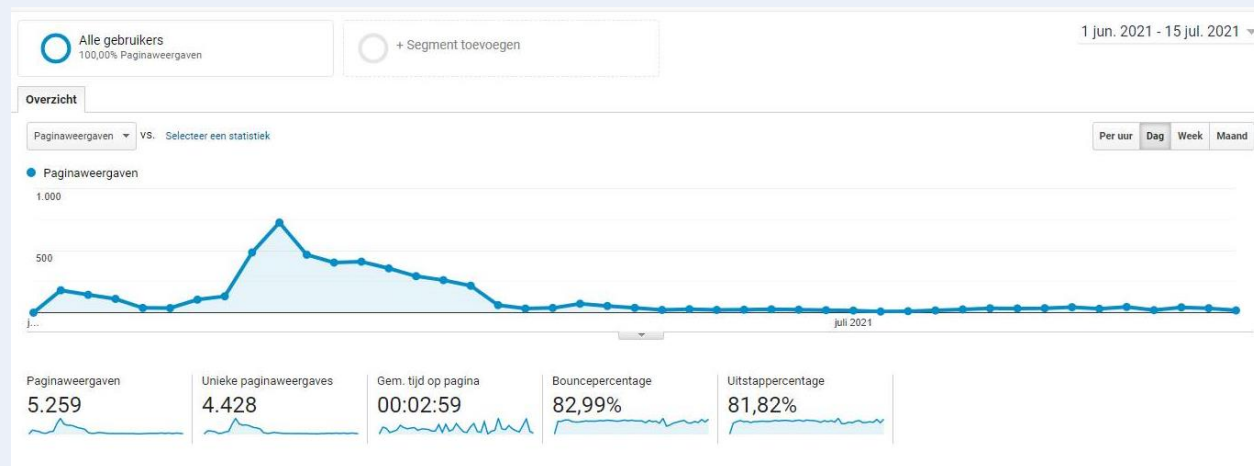
aantal bezoekers loopt van 10 juni (726 bezoekers) tot en met 17 juni (250 bezoekers). Daarna loopt het aantal bezoekers langzaam af naar regulier bezoek. Het hoogtepunt van het aantal bezoekers valt ook samen met de periode waarin we als gemeente op veel verschillende manieren hebben gecommuniceerd.

Ongeveer 66% van de bezoekers komt direct op de website www.panoramapn.nl terecht. Dat is inclusief bezoekers die via Google of een andere zoekmachine de pagina hebben gevonden. Ook Facebook heeft een aanzienlijk aandeel in het aantal bezoekers gehad. Ongeveer 35% van de bezoekers is via Facebook op het panorama terechtgekomen. Ook de kaart heeft daarbij een rol gespeeld. Aan het eind van de periode van zes weken wordt de website door gemiddeld 30 bezoekers per dag bezocht. Het effect van een losse advertentie in de gemeenteberichten leidt in

deze fase niet meer tot een zichtbare verandering in de bezoekersaantallen. De pagina wordt niet veel meer bekeken dan daarvoor. Aan eind van de periode van ter inzage legging zien we dat de bezoekersaantallen net weer wat stijgen. Dat komt deels door de aandacht die via een handtekeningenactie, een Facebookpagina en de lokale media wordt gegeven aan inwoners van Emerald die bezorgd zijn over het groene gebied langs de A13 dat is aangewezen als onderzoekslocatie. De bezoekerscijfers zijn hieronder in beeld gebracht.

Conclusie

Op basis van het aantal bezoekers en de pieken in bezoekersaantallen na een actie van de gemeente (toename gemiddeld aantal bezoekers met circa 30 per dag) kan worden gesteld dat deze combinatie van communicatiemiddelen succesvol is geweest in het bereiken van inwoners.

Bezoekers website www.panoramapn.nl van 1 juni tot 15 juli

3. Samenvatting

In mei 2021 heeft de gemeenteraad het ontwerp van de Omgevingsvisie en het bijbehorend planMER vastgesteld en vrijgegeven voor zienswijzen. Daarna hebben de stukken van 3 juni tot en met 14 juli ter inzage gelegen. We hebben op verschillende manieren de inwoners, ondernemers, (maatschappelijke) organisatie en overheidspartijen uitgenodigd om te reageren op de stukken. Ook hebben we de commissie m.e.r. om een advies gevraagd.

De cijfers laten zien dat er ongeveer 600 meer bezoekers zijn geweest aan de website www.panoramapn.nl dan in de eerste fase van het project. In totaal hebben 4428 unieke bezoekers de site bezocht en is de pagina 5259 keer weergegeven. Bezoekers van de website hebben de tijd genomen om even rond te kijken. Gemiddeld is een bezoeker 2 minuten en 29 seconden op de pagina gebleven. Met ongeveer 300 zienswijzen hebben we dan ook in deze fase weer heel veel input gekregen om de Omgevingsvisie nog beter te maken. Daar zijn we heel blij mee. Een korte samenvatting doet geen recht aan de vele en soms heel uitgebreide reacties die we hebben mogen ontvangen. Graag nodigen we u als lezer dan ook uit om dit Participatieverslag helemaal te lezen. Mocht u daar geen tijd voor hebben, dan vindt u hier een impressie van de zienswijzen.

Ontwikkelingslijn 1: Onderscheidend groen

Ook nu valt weer op hoe belangrijk en waardevol iedereen het groen vindt. Over het algemeen is men dan ook blij met de aandacht die in de Omgevingsvisie aan dit onderwerp wordt gegeven. Er zijn vele ideeën, voorstellen en suggesties gedaan om het groen een nog betere plek te geven door meer gedetailleerde informatie op te nemen in de Omgevingsvisie. Voorbeelden zijn het precies aangeven van het ecologisch netwerk, het beheer van het groen in en om de kernen en de relatie met de historische bebouwingslinten. Deze waardevolle suggesties zijn echter vaak te gedetailleerd om op te nemen in een Omgevingsvisie. Die gaat namelijk alleen in op de hoofdlijnen van de visie voor de hele fysieke leefomgeving voor de lange termijn. Gelukkig kunnen we al deze input meenemen bij de nog op te stellen omgevingsprogramma's. De bescherming van het groen is een ander opvallend onderwerp. Diverse partijen vragen om een harde groene contour. Dat komt straks ook duidelijk in de Omgevingsvisie te staan. Tot slot zien we dat inwoners ook begaan zijn met het groen in hun wijk. Voorbeelden daarvan zijn de zorgen over het groen langs de A13 in Emerald, de oproep om te stoppen met de verkoop van snippergroen en het vergroenen van tuinen.

Ontwikkelingslijn 2: karakteristieke kernen

Het is fijn om te merken dat inwoners hier, om verschillende redenen, graag willen (blijven) wonen. De hechte gemeenschap, de groene omgeving en de goede bereikbaarheid zijn daarin belangrijk. De keerzijde is dat het vooral voor jongeren en ouderen moeilijk is om een passende en betaalbare woning te vinden. Ruimte om woningen te bouwen is er niet, die moeten we maken door herstructurering van de glastuinbouwgebieden en door het toevoegen van woningen op passende plekken in de bestaande kernen. De provincie Zuid-Holland ziet ruimte om op korte termijn te starten met de ontwikkeling van Dwarskade in Nootdorp en Balijade in Pijnacker. Voor de deelgebieden Overgauw en Rijskade ziet zij voorlopig nog geen mogelijkheden voor transformatie. Hierover gaan we graag in gesprek met de provincie. Het voorstel om te onderzoeken of er ook in Delfgauw een bijdrage kan worden geleverd aan de woningbehoefte van jongeren en ouderen in deze kern heeft tot onrust en onduidelijkheid geleid. Het is nooit de bedoeling geweest om al het groen langs de A13 te bebouwen. Wel willen we graag onderzoeken of en op welke manier ook in Delfgauw de woningvoorraad kan worden aangevuld, rekening houdend met de waarden die het gebied heeft voor de bewoners van Emerald (en daarbuiten). Daarom zal dit onderzoek nader gedefinieerd worden in de definitieve Omgevingsvisie.

Ontwikkelingslijn 3: Aantrekkelijk economisch vestigingsklimaat

Over de glastuinbouw hebben we veel reacties gekregen. Van het ene uiterste (uitbreiden van het areaal) tot het andere uiterste (halveren van het areaal) en alles daartussen in. Dit maakt dat het voor iedereen, inwoners, ondernemers, initiatiefnemers en overheden, belangrijk is dat we duidelijk zijn over onze ambities en de toekomst van de glastuinbouw in onze gemeente. Daarom maken we, net als bij het groen, nu een heldere keuze voor het leggen van een harde contour om de drie grote glastuinbouwgebieden Pijnacker-West, Pijnacker-Oost en Noukoop. Deze zien we als een blijvend onderdeel van de Greenport West Holland. Herstructurering, modernisering en optimale benutting maken dit tot toonaangevende en innovatieve glastuinbouwgebieden. Dit wordt gesteund door zowel de sector als de provincie. Wanneer door herstructurering en innovatie de ruimte in deze gebieden efficiënter wordt gebruikt, dan kan met name aan de randen mogelijk ruimte vrijkomen. Die benutten we dan in eerste instantie voor energieopwekking en groene dooraderingen. Dat betekent dat in de Omgevingsvisie nu geen ruimte is voor woningbouwinitiatieven in de glastuinbouwgebieden, zoals die worden voorgesteld bijvoorbeeld aan de 's Gravenweg, langs de Kooltuin en tussen Ackerswoude en de Zijdeweg. Meer over herstructurering, het gebiedsgerichte omgevingsprogramma en de daaruit voortvloeiende kansen kunt u lezen in hoofdstuk 7.1.1. Van de gezamenlijke bedrijvenparken hebben we een uitgebreide en

constructieve zienswijze ontvangen. Veel van de suggesties en ideeën die daarin naar voren zijn gebracht, hebben een plek gekregen in de vast te stellen Omgevingsvisie. De parkachtige werklocaties en de moderne bedrijvenparken leveren niet alleen nu al een belangrijke bijdrage aan de economie en het aantal banen in onze gemeente, er zijn ook veel kansen om te innoveren, te verduurzamen en de gebieden (verder) te verbinden met de samenleving.

Ontwikkelingslijn 4: Veerkrachtige leefomgeving

Uit de zienswijzen maken we op dat de gekozen lijn van een energiemix die hoofdzakelijk bestaat uit geothermie en zonne-energie wordt herkend door inwoners, ondernemers en (maatschappelijke) organisaties. Dat betekent niet dat er geen zorgen zijn. Zo zijn bijvoorbeeld eigenaren van oudere huizen bezorgd over de (financiële) impact van de energietransitie. Aan de andere kant hebben we ook tips gekregen, bijvoorbeeld voor het plaatsen van zonnepanelen tegen de gevel van woningen en bedrijfsgebouwen. De glastuinbouw twijfelt of er voldoende ruimte is voor alle ambities en of aan de randvoorwaarden kan worden voldaan. De glastuinbouw geeft aan dat het mogelijk is om 50 hectare zonnepanelen geheel te realiseren door dubbel ruimtegebruik in de glastuingebieden. Wanneer dit kan, dan zijn wij daar heel blij mee. Onze voorkeur gaat, net als bij de provincie Zuid-Holland en Glastuinbouw Nederland, uit naar combinaties die ten dienste staan van de sector. Het meest genoemde voorbeeld is een waterbassin met daarop zonnepanelen. We laten echter ook

ruimte voor zon op land op plekken waar dit de (herstructurering van de) sector niet in de weg zit (overhoeken). Een gebiedsgericht omgevingsprogramma lijkt daarvoor een passend instrument te zijn.

Daarnaast hebben we diverse reacties gekregen op allerlei aspecten van de omgevingskwaliteit. Voorbeelden daarvan zijn geluid, luchtkwaliteit, externe veiligheid, waterkwaliteit en licht. Deze reacties hebben soms (zeer) verschillende doelen. De één wil graag voldoende ruimte hebben om te ondernemen (en het daarbij behorende geluid en licht te kunnen produceren), terwijl de ander juist graag het tegenovergestelde wil. Gezien de ligging in Randstad is het niet vreemd dat deze spanning zich ook in Pijnacker-Nootdorp voordoet. In een omgevingsprogramma willen we dit nader uitwerken, zodat er een balans kan worden gevonden tussen de verschillende belangen.

Tot slot

Dank aan iedereen die het Panaroma 2050 heeft bekeken, met ons in gesprek is gegaan en/of een zienswijze heeft ingediend. Ook al kunnen we niet aan ieders wensen tegemoet komen, dat betekent niet dat er niet naar geluisterd is of het niet mee gewogen is. Bovendien hebben we al bouwstenen gekregen voor de nog op te stellen omgevingsprogramma's. Keuzes zijn helaas onvermijdelijk, maar alle informatie en ideeën hebben de visie beter, completer en herkenbaarder gemaakt!

4. Thematische beantwoording van zienswijzen

In dit hoofdstuk staan de thematische zienswijzen centraal. Dat zijn zienswijzen die we niet konden scharen onder één van de ontwikkelingslijnen. Bijvoorbeeld omdat de zienswijze gaat over een aanduiding op de kaart (zoals in paragraaf 2.1) of omdat de zienswijze een andere opzet van de Omgevingsvisie beoogt (paragraaf 2.2). In dit hoofdstuk zijn deze zienswijzen samengevat en beantwoord.

4.1 Onderzoekslocatie Delfgauw

In het ontwerp van de Omgevingsvisie is een deel van de strook langs de Rijksweg opgenomen als onderzoekslocatie. Vanuit Delfgauw, Pijnacker en omliggende gemeenten als Delft en Den Haag zijn hier 231 zienswijzen op ontvangen. Eén zienswijze bevat een lijst met 1322 handtekeningen (zienswijze 43). De ondertekenaars geven daarmee aan de zienswijze te ondersteunen. In deze paragraaf zetten we alle argumenten die we hebben ontvangen op een rijtje. We hebben ook een initiatief ontvangen voor (een deel van) de onderzoekslocatie. Ook dat komt in deze paragraaf aan de orde. Tot slot wordt beschreven of en op welke wijze al deze zienswijzen leiden tot een aanpassing van de Omgevingsvisie.

4.1.1 Argumenten om de onderzoekslocatie te verwijderen van de kaart

Genoemd in zienswijze:

14, 27, 32, 40, 52, 72,
117, 119, 170, 240, 243,
244, 254, 273, 277, 291,

We hebben veel verschillende zienswijzen ontvangen. Deze zienswijzen hebben echter ook veel

met elkaar gemeen. We zien een grote eensgezindheid in de aangedragen argumenten. Per argument is aangegeven in welke zienswijze dit wordt aangehaald. Dit maakt het voor de indieners van de zienswijzen gemakkelijker om de reactie op hun argumenten terug te vinden. We beginnen met een algemene inleiding en gaan vervolgens in op de verschillende argumenten.

Beantwoording

De zienswijzen gaan er vrijwel allemaal vanuit dat het groen (geheel) verdwijnt en plaats moet maken voor woningen en of bedrijfsgebouwen. Wij betreuren het dat deze indruk is ontstaan. In het ontwerp van de Omgevingsvisie is opgenomen dat de strook van het huidige tuincentrum Ranzijn tot de N470 een onderzoekslocatie is. Dat betekent dat wij graag willen kijken of en op welke wijze hier wellicht woningen kunnen worden toegevoegd. De aanleiding voor het onderzoek is meervoudig. Het tuincentrum heeft volgens de eigenaar op deze plek geen economisch robuuste toekomst. Daarnaast constateren we dat in Delfgauw onvoldoende woningen beschikbaar zijn voor met name jongeren en ouderen. Jongeren uit Delfgauw die willen starten op de woningmarkt vinden moeilijk een betaalbare en passende woning. Hetzelfde geldt voor ouderen die op zoek zijn naar bijvoorbeeld een levensloopbestendige of gelijkvloerse woning. In Delfgauw zien we daarnaast dat steeds meer studenten aan de TU Delft een plek zoeken in Delfgauw. Dat vergroot de druk op de lokale woningmarkt. In Pijnacker en Nootdorp zijn er, volgens het ontwerp van de Omgevingsvisie, op diverse plekken mogelijkheden voor uitbreiding van de woningvoorraad. In Delfgauw zijn deze mogelijkheden veel kleiner. We willen echter ook proberen de kans op een woning voor jongeren en ouderen die graag in Delfgauw willen (blijven) wonen te vergroten. In het onderzoek nemen we vanzelfsprekend ook de waarde die de gronden nu hebben mee. Een groene plek die door veel inwoners van Emerald (en daarbuiten) wordt gewaardeerd. Het is dus nooit de bedoeling geweest om de indruk te wekken dat met dit ontwerp van de Omgevingsvisie de hele strook geheel wordt bebouwd. Wij zullen de tekst en de kaart van de Omgevingsvisie daar op aanpassen.

Conclusie

De tekst van de Omgevingsvisie wordt aangepast, zodat duidelijk blijkt dat onderzocht zal worden of er op een deel van deze locatie (alleen op de gronden waar momenteel het tuincentrum is gevestigd) mogelijkheden zijn voor functieverandering in de vorm van bijvoorbeeld het toevoegen van woningen voor doelgroepen. Het onderzoek voor het ten zuiden daarvan gelegen gebied richt zich niet op verandering van de groenfunctie, maar gaat uit van handhaving van deze groene buffer en bouw voort op de algemene waardering voor en verbetering van dit groen en de mede daaruit voortvloeiende waarde die het gebied nu heeft voor ontmoeten, bewegen, honden uitlaten, wandelen en spelen (het meest zuidelijke deel). Dit wordt ook op de kaarten in de Omgevingsvisie aangepast.

15 oktober 2021: wandeling onderzoekslocatie Delfgauw

4.1.1a. Er is een grote behoefte aan passende en betaalbare woningen, maar deze moeten elders gerealiseerd worden.

In verschillende zienswijzen wordt herkend dat er een grote behoefte is aan passende en betaalbare woningen voor starters, doorstromers en ouderen. In Delfgauw ziet men in aanvulling daarop ook behoefte aan woningen voor studenten. Er komen namelijk steeds meer mensen in de wijk wonen. Sommigen vinden de cijfers die de woningbouwbehoefte uitdrukken in getallen onduidelijk. De gemeente moet er voor zorgen dat deze woningen er komen, maar deze moeten elders gebouwd worden. Hier is ruimte, groen, schone lucht en goede infrastructuur nodig en niet alleen maar stenen en glas. In de zienswijzen wordt gesteld dat er legio alternatieve locaties denkbaar zijn voor verdere verdichting of verstedelijking waar de effecten milder zijn of juist een kwaliteitsimpuls bieden. Voor het bouwen van meer woningen vindt men dat beter kan worden gekeken naar de nog te bebouwen gebieden. Door daar appartementengebouwen te realiseren van 5 tot 6 lagen hoog kan voldoende woningbouw worden gerealiseerd zonder daarvoor schaarse groenvoorzieningen op te heffen. Bijkomend voordeel is dat appartementencomplexen van nature energiezuiniger zijn en zorgen voor de gewenste sociale cohesie in de gemeente. De onderzoekslocatie in Delfgauw mag niet worden opgeofferd voor meer woningen of bedrijfsunits.

Beantwoording

Er is inderdaad een grote behoefte aan woningen voor verschillende doelgroepen, zoals ook in de zienswijzen wordt omschreven. Voor met name ouderen en jongeren is het moeilijk om een lokale wooncarrière te doorlopen. Dat wil zeggen dat het vinden van een eerste huis lastig is en dat het aanbod van woningen dat aansluit bij de behoeften niet voldoende is. Specifiek voor Delfgauw zien we dat de behoefte aan studentenwoningen vanuit Delft terug te zien is in het aantal aanvragen dat we ontvangen om woningen in Delfgauw te verkameren en zo geschikt te maken voor studentenwoningen. Wanneer we dit vertalen naar getallen dan betekent het dat we nog 3.000 tot 4.000 woningen moeten bouwen om aan de woningbehoefte tegemoet te komen. Dat is in aanvulling op de reeds geplande uitbreidingen zoals Tuindershof en De Scheg. Daarvoor hebben we mogelijk geschikte locaties in Pijnacker en Nootdorp, maar niet in Delfgauw. Dit terwijl er ook in Delfgauw ouderen en jongeren op zoek zijn naar nieuwe en/of andere woningen in Emerald. Deze zijn er echter (bijna) niet, in ieder geval niet genoeg om aan de vraag te voldoen. Gezien deze behoefte aan woningen in Delfgauw willen we graag onderzoeken of het mogelijk is om op een deel van deze locatie (alleen op de gronden waar momenteel het tuincentrum is gevestigd) woningen te bouwen. Zo kunnen we wellicht een bijdrage leveren aan de jongeren en ouderen die op zoek zijn naar een woning en graag in Delfgauw willen blijven wonen. Verder willen we onderzoeken of het mogelijk is om ook voor studenten te bouwen. Dat kan de druk op de verkamering in Emerald mogelijk verlichten. Appartementengebouwen zijn zeker een goede suggestie. Niet alleen voor de locaties in Pijnacker en Nootdorp, maar ook voor Delfgauw. Ook daar is (vooral) vraag naar appartementen. Ouderen hebben dan een gelijkvloerse woning, maar ook voor jongeren en studenten biedt een appartement, studio of kamer kansen.

4.1.1b. Het enige groen in Emerald moet behouden blijven.

Uit de zienswijzen komt naar voren dat dit het enige groen in de wijk is. Daarom wordt gevraagd om het kleine beetje groen dat er is, en wat nu eindelijk wat volwassen wordt, te behouden.

Verder is er nergens groen, alleen langs de kanten van de weg. Het overige groen (zoals het gedeelte achter Ruyven) ligt veel te ver van de wijk af.

Daarbij hoort ook de ijsvereniging. Wanneer het koud genoeg is om op natuurijs te schaatsen dan is de 125-jarige ijsvereniging Voorwaarts een populaire en veilige ontmoetingsplek voor jong en oud. Algemeen wordt gesteld dat de woonwijk niet voor niets Emerald heet. In de verkoopbrochures bij de bouw van Emerald is beloofd dat het een groene woonwijk zou zijn.

Genoemd in zienswijze:

17, 27, 29, 30, 33, 35, 37, 43, 45, 46, 47, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 59, 64, 65, 67, 69, 70, 71, 76, 77, 78, 81, 82, 84, 86, 89, 90, 92, 93, 94, 95, 98, 100, 101, 103, 104, 106, 107, 108, 109, 119, 114, 115, 118, 122, 124, 126, 129, 130, 131, 132, 133, 135, 136, 137, 138, 139, 141, 142, 143, 144, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 156, 157, 158, 159, 160, 161, 163, 164, 165, 167, 169, 173, 182, 183, 184, 187, 189, 190, 191, 192, 193, 197, 198, 202, 203, 205, 206, 210, 211, 214, 215, 217, 218, 219, 221, 225, 226, 228, 230, 233, 234, 235, 238, 243, 244, 245, 246, 248, 250, 251, 254, 255, 256, 257, 259, 260, 262, 263, 267, 270, 271, 275, 277, 278, 279, 280, 281, 284, 285, 289, 290, 291

Beantwoording

Wij zijn het met de indieners van zienswijzen eens dat groen om meerdere redenen (zie ook 2.1.1e) van belang is voor onder andere een goed woon- en leefklimaat. We verschillen echter van mening over de stelling dat dit de enige plek is in Delfgauw waar groen in de wijk is. In Emerald zien we naast het groen in de straten op verschillende plekken groene ruimtes en speelplekken. Hieronder zijn foto's van inmiddels volwassen groene en blauwe plekken opgenomen die ruimte bieden voor bijvoorbeeld wandelen, spelen, ontmoeten. Daarnaast zijn er in Emerald en Delfgauw maar liefst zes uitrenterreinen en is in het recreatiegebied Ruyven een groot hondenlosloopgebied met speciaal hondenstrand. De strook langs de A13 is dan gelukkig ook niet de enige plek om honden uit te laten. De aanduiding onderzoekslocatie betekent overigens niet dat het hele

gebied vol wordt gebouwd met woningen en/of bedrijfsgebouwen. Het betekent dat we binnen de kaders van de ontwikkelingslijnen willen onderzoeken wat we kunnen doen om in de behoefte aan nieuwe woningen te voorzien. Met andere woorden: kunnen we woningen toevoegen zonder te breken met onze kernwaarden? Om dit duidelijker in de Omgevingsvisie op te nemen passen we de teksten en de kaarten aan zoals beschreven bij de conclusie onder 4.1.1.

Dijkgraafstraat

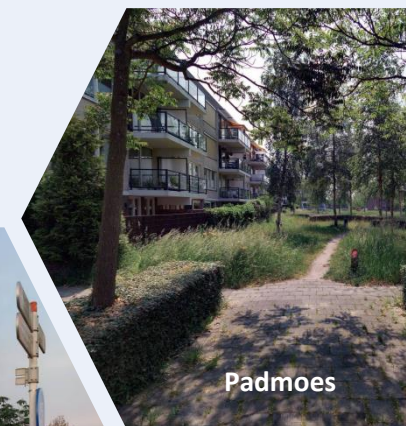
Hollandse Tuyn

Gildepad

Kreekrug

Padmoes

4.1.1c. Onderzoeken mogelijkheid bebouwing staat haaks op groene ambities gemeente

In de Omgevingsvisie staat dat de gemeente open ruimte, groen en ontspanning belangrijk vindt. Deze ambitie sluit niet aan bij het voornemen om onderzoek te doen naar mogelijke uitbreidingen op deze locatie. Hier zijn al deze kenmerken juist al aanwezig, zo staat in de zienswijzen. Dit relatief grote, groene gebied langs de A13 wordt niet alleen gebruikt door inwoners van Emerald, maar

ook door bewoners van omliggende kernen zoals Pijnacker of in Delft. Het is dan ook belangrijk om het groen te houden of zelfs uit te breiden naar meer groen zoals elders in de Omgevingsvisie wordt benoemd. Bovendien kan transformatie het landelijk karakter van de gemeente aantasten. Daarbij staat het ook nog eens haaks op de oproep van de gemeente en het Hoogheemraadschap om tuinen te vergroenen, wanneer de gemeente zelf bebouwing realiseert ten koste van het groen.

Sommigen zien wel ruimte voor herinrichting als onderscheidende groene zone of het nog mooier/rijker/diverser maken van de heuvel. Het verdwijnen van het groen hier zorgt voor meer druk op en verkeer naar andere groengebieden.

Genoemd in zienswijze:

32, 36, 40, 43, 55, 73, 79, 80, 92, 93, 100, 102, 109, 110, 115, 122, 138, 139, 140, 141, 142, 143, 144, 145, 151, 158, 164, 168, 170, 173, 174, 178, 179, 180, 192, 193, 195, 198, 200, 209, 210, 211, 213, 226, 229, 235, 236, 246, 254, 255, 261, 267, 271, 272, 274, 277, 280, 281, 285, 294

Beantwoording

De ambitie van de Omgevingsvisie is om verbindingen te realiseren en een balans tussen de verschillende ruimte vragende functies. We zien dat er behoefte is aan woningen voor ouderen en jongeren (waaronder studenten). Deze behoefte is ook in Delfgauw aanwezig en er zijn weinig plekken in deze kern die kansen kunnen bieden om aan deze behoefte te voldoen. De vraag naar en noodzaak voor groene ruimte voor ontspanning, ontmoeting, bewegen en klimaatbestendigheid is even belangrijk. We willen graag onderzoeken of er mogelijkheden zijn om beide belangen en behoeftes bij elkaar te brengen. We weten niet of dat kan, daarom is in het ontwerp van de Omgevingsvisie ook niet opgenomen dat de locatie gaat transformeren. Er staat dat we willen onderzoeken of en hoe deze strook een bijdrage kan leveren aan beide doelstellingen, waardoor de jonge en oudere inwoners van Delfgauw zowel meer kans hebben op een woning als een goed te gebruiken en waardevol groengebied kan blijven of wellicht zelfs beter kan worden. Om dit duidelijker in de Omgevingsvisie op te nemen passen we de teksten en de kaarten aan zoals beschreven bij de conclusie onder 4.1.1.

4.1.1d. De Omgevingsvisie geeft onvoldoende concreet aan wat er gaat gebeuren

Een aantal inwoners geeft aan dat het onduidelijk is wat de wijziging van het bestemmingsplan naar transformatiegebied nu concreet betekent. Daarom wordt er gebruik gemaakt van de kans om hier nu alvast wat over mee te geven. Vragen die leven zijn bijvoorbeeld: Komt er hoogbouw, laagbouw of industrie en wanneer en waarom komt dit er dan? Enkelen vinden het lijken op een vrijbrief voor de gemeente om omwonenden buiten spel te zetten zonder concrete plannen over de invulling van het gebied. Er zijn geen of onvoldoende mogelijkheden geweest voor participatie. Doordat het niet concreet is gemaakt kunnen de milieueffecten ook niet voldoende inzichtelijk zijn gemaakt in het planMER. Het is via een stille manier benoemd in een plan, zonder de bewoners ook echt te betrekken.

Genoemd in zienswijze:

63, 140, 144, 156, 158, 161, 181, 185, 249, 259, 274, 281, 294

Beantwoording

Het klopt dat in de Omgevingsvisie niet concreet staat wat er komt, waarom en wanneer dat er komt. De Omgevingsvisie is immers een strategische visie voor de lange termijn en schetst het gewenste toekomstbeeld voor de hele gemeente. Alle ambities in de Omgevingsvisie nemen we mee in nieuwe ontwikkelingen. Voor Emerald geeft de Omgevingsvisie alleen aan dat we willen onderzoeken of er mogelijkheden zijn om deze strook deels te gebruiken voor woningen. Er is dan ook geen sprake van een wijziging van het bestemmingsplan. Ook is er nog geen onderzoek geweest. We weten dus nog niet of het daadwerkelijk kan, hoeveel woningen we zouden willen bouwen, in welk gedeelte van deze strook dat zou kunnen en welk type woningen dat zou kunnen worden. De inrichting van de openbare ruimte, zoals het groen, zal ook deel uitmaken van zo'n onderzoek. Om dit duidelijker in de Omgevingsvisie op te nemen, passen we de teksten en de kaarten aan zoals beschreven bij de conclusie onder 4.1.1. Om te bepalen hoe een gebied er

concreet komt uit te zien, is een uitgebreid proces nodig waarin zal worden bepaald wat er mogelijk is op een locatie en welke wensen er zijn. Hier worden ook omwonenden en andere betrokkenen in meegenomen. Omwonenden worden nu dan ook niet buiten spel gezet. Als antwoord op de reactie over de ontbrekende relatie met het planMER willen we graag het volgende toelichten: In het Besluit m.e.r staat dat een relatief kleine ontwikkeling zoals dit niet in het planMER hoeft te worden opgenomen.

4.1.1e. Het gebied heeft verschillende belangrijke functies die behouden moeten blijven

In de zienswijzen wordt beschreven welke functies het groen heeft voor hoofdzakelijk de bewoners van Emerald. Het gaat om de volgende zes functies:

1. *Genieten van het groen:*

In het gebied zijn wandelpaden waar mensen kunnen bewegen, elkaar ontmoeten, een praatje maken of juist tot rust kunnen komen. Hier wordt veel gebruik van gemaakt. Groen in de buurt is belangrijk voor de gezondheid van mensen en kan daardoor zelfs kosten verminderen van bijvoorbeeld obesitas.

Genoemd in zienswijze:

14, 40, 43, 46, 47, 48, 53, 54, 55, 56, 57, 59, 66, 69, 70, 72, 77, 78, 79, 80, 81, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 91, 92, 93, 95, 96, 97, 98, 104, 107, 115, 117, 118, 120, 125, 126, 130, 132, 133, 138, 139, 140, 143, 144, 145, 149, 152, 155, 156, 157, 158, 161, 169, 173, 175, 176, 182, 187, 188, 190, 191, 192, 193, 194, 197, 198, 199, 200, 206, 210, 211, 212, 217, 218, 219, 221, 225, 228, 229, 231, 233, 236, 237, 244, 245, 246, 247, 248, 249, 250, 255, 258, 259, 261, 262, 267, 268, 270, 274, 277, 281, 284, 285, 287, 289, 290, 291, 294, 298

2. *Ruimte voor kinderen en jeugd*

Het groen wordt vaak en veel gebruikt als buitenspeelruimte voor kinderen en jeugd. Hier kunnen ze hun energie kwijt en batterij opladen. Bij de herinrichting van de speelplekken is hier een tafeltennistafel geplaatst zodat het ook aantrekkelijk is voor oudere kinderen. De speeltuin wordt intensief gebruikt. Wanneer er sneeuw valt dan wordt het gebruikt om te sleeën, bijvoorbeeld van de 'berg van Krijn'. De Triangel geeft er lessen over natuur en er is kinderopvang. Ook zijn er veel beestjes en nestjes in de grote bomen. Die zijn belangrijk voor bijvoorbeeld insecten.

Genoemd in zienswijze:

28, 30, 31, 40, 43, 45, 48, 53, 54, 65, 66, 69, 71, 77, 81, 86, 89, 95, 96, 99, 102, 103, 104, 107, 110, 114, 118, 121, 122, 125, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 138, 139, 143, 144, 145, 148, 149, 150, 151, 155, 156, 158, 159, 167, 168, 169, 177, 182, 188, 190, 191, 193, 194, 198, 200, 203, 210, 225, 233, 235, 240, 243, 244, 246, 248, 250, 255, 259, 263, 270, 274, 284, 287, 288, 289, 290, 291, 294

3. *Hondenuitlaatplaats*

Daarnaast is het de enige plek waar honden kunnen worden uitgelaten. Verder is er niets in de wijk. Dat betekent dat alle hondeneigenaren veel meer de wijk in zullen trekken en er veel overlast zal komen. Zelfs paarden lopen er een (semi) groen rondje.

Genoemd in zienswijze:

34, 40, 47, 48, 49, 50, 59, 66, 69, 72, 77, 81, 83, 84, 86, 89, 91, 93, 99, 105, 107, 117, 118, 121, 130, 131, 132, 144, 145, 151, 155, 157, 158, 166, 167, 175, 176, 177, 182, 185, 188, 189, 190, 192, 193, 194, 196, 218, 220, 231, 232, 233, 235, 240, 243, 246, 248, 255, 263, 267, 273, 274, 278, 288, 291, 298

4. *Plek voor vissen, vogels en andere dieren*

Karpervissers gooien graag hun hengel uit in het water rond dit gebied en bezoekers kijken naar de ijsvogels, de kleine karekiet, de rietzanger, bonte spechten, vlaamse gaaien, puttertjes, gierzwaluwen, lepelaars, ooievaars, reigers, spechten, krakeenden, huismussen, zwanen en fazanten. In het plangebied zijn ook padden, groene kikkers, salamanders, de gewone dwergvleermuis en de ruige dwergvleermuis aanwezig. Net als steenbreekvarens en tongvarens. Twee keer per jaar komen er schapen grazen. Een plezier voor mens en dier.

Genoemd in zienswijze:

43, 77, 132, 133, 156, 166, 188, 192, 195, 210, 221, 229, 235, 238, 247, 248, 255, 262, 267, 270, 278, 284, 285

5. Een buffer voor de A13

Het groen vangt CO₂, fijnstof en geluidshinder van de A13 nog enigszins op. De aanwezigheid van de snelweg betekent juist dat er meer groene plekken moeten zijn en niet minder. De te bouwen woningen langs de snelweg zullen last hebben van het geluid, maar dat geldt ook voor de bestaande woningen. Het geluid kan door nieuwe bebouwing anders vallen op de bestaande woningen, waardoor meer overlast kan ontstaan. Daarnaast is het ongewenst en ongezond om nog dichter op de snelweg te leven. Wellicht is het een idee om het geld dat zou worden besteed aan het bouwen te geven aan Rijkswaterstaat zodat zij groen kunnen planten tegen de geluidsschermen.

Genoemd in zienswijze:

14, 17, 31, 40, 44, 46, 62, 65, 66, 78, 84, 86, 91, 95, 97, 99, 110, 118, 123, 124, 125, 144, 145, 148, 149, 156, 158, 159, 160, 161, 190, 194, 196, 198, 203, 210, 233, 246, 258, 259, 267, 270, 274, 275, 285

6. Belangrijk voor het watersysteem

Het helofytenfilter is een essentieel onderdeel van het ecologisch watersysteem in en om de wijk. Wanneer dit vervalt of in kwaliteit vermindert dan ontstaat ecologische schade. Het systeem is al kritisch, met name als het enige tijd warm en droog weer is. Dat blijkt uit de vissterfte die zich in het verleden heeft voorgedaan. Bovendien is het ook heel belangrijk met het oog op de klimaatveranderingen. Het gebied (en de aansluitende openbare ruimte) voldoet al aan de ambities van de Omgevingsvisie op het gebied van groen, dus transformatie is niet noodzakelijk en zonde van het geld.

Genoemd in zienswijze:

14, 17, 3, 40, 45, 62, 63, 64, 65, 67, 69, 70, 71, 79, 80, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 92, 93, 95, 98, 102, 107, 110, 114, 115, 116, 128, 129, 131, 133, 136, 138, 139, 143, 144, 145,

Beantwoording

Goed om te lezen dat het gebied zo goed gebruikt en gewaardeerd door de bewoners van Emerald. De beschrijving van de belangrijke functies die dit gebied heeft voor de bewoners, de planten en dieren nemen we mee in het onderzoek. Als randvoorwaarden bij het uit te voeren onderzoek nemen we in de Omgevingsvisie op dat er ruimte moet zijn om te wandelen, sporten en ontmoeten in het groen, voor kinderen en jongeren om te spelen, om honden uit te laten, voor planten en dieren en dat de waterkwaliteit en het watersysteem op orde moet blijven. Om dit duidelijker in de Omgevingsvisie op te nemen passen we de teksten en de kaarten aan zoals beschreven bij de conclusie onder 4.1.1. In het onderzoek zal ook worden gekeken naar de relatie met de A13. Wel willen wij nog aanvullen dat los van de waarde van dit gebied voor Emerald, die zeker niet het enige groen in Emerald is. Er zijn gelukkig vele groene plekken in de wijk waar ruimte is om te wandelen, ontmoeten, spelen, honden uit te laten en te genieten van diverse beplanting en waterpartijen.

Conclusie

De tekst en de kaarten van de Omgevingsvisie zullen worden aangepast zodat de gebruikswaarden van het groengebied als randvoorwaarden worden meegenomen bij het uit te voeren onderzoek, zoals beschreven bij de conclusie onder 4.1.1. Bovendien wordt toegevoegd dat de relatie met de A13, in de vorm van bijvoorbeeld luchtkwaliteit en geluidshinder, wordt onderzocht.

4.1.1f. Ideeën voor alternatieven en zorgen over het woongenot

In aanvulling op de bovenstaande argumenten zijn er nog diverse ideeën en zorgen naar voren gekomen. Zo wordt in zienswijze 62, 129 en 238 geopperd dat er al bedrijfspanden in overvloed zijn in de regio. De trend is nu al dat er door het vele thuiswerken een overschot aan bedrijfsruimte ontstaat. Daar wordt in een andere zienswijze aan toegevoegd dat door corona veel kantoorruimte leeg komt te staan. Beter is om die om te bouwen tot woningen.

Zorgen over het woongenot komen naar voren in zienswijze 14, 32, 45, 54, 86, 150, 167 en 281.

Daarbij wordt aangedragen dat de inwoners aan de oostzijde van de wijk vooral zicht hebben op glastuinbouw. Aan deze kant is er juist nog enig zicht op groen. Het mogelijk bouwen van woningen op deze locatie leidt mogelijk tot aantasting van het woongenot en waardevermindering, met name door het verlies van het vrije uitzicht en de mogelijke inkijk in de tuin. Dit leidt ook tot een waardevermindering. Ook voor de ontsluiting wordt in zienswijze 62 en 108 aandacht gevraagd. Het gebied is alleen toegankelijk via de Rijksstraatweg. De verwachting is dat de gemeente Delft hier moeilijk over gaat doen. In Delft is betaald parkeren geïntroduceerd. Dat risico ontstaat hier dan ook en dat is een aanzienlijke

aantasting van het huidige woongenot. In zienswijze 31, 44, 129, 153, 226, 248 wordt gesteld dat het bouwen misschien een goede financiële beslissing is voor de gemeente, maar het niet getuigt van een gemeente die voor zijn inwoners zorgt. De gemeente moet luisteren naar haar bewoners en niet haar mening ten koste van alles en over de rug van haar bewoners door drammen. Het getuigt van weinig inzicht en zal zeker tot protest gaan leiden. In het verlengde hiervan wordt gesteld dat de projectontwikkelaar maar vast afgezegd moet worden, want er komt niets meer bij in Emerald.

Beantwoording

Op dit moment is er nog geen sprake van een overschot van bedrijfspanden in de regio Haaglanden. Op de middellange tot lange termijn wordt er juist een tekort aan ruimte voor bedrijven verwacht. Met name voor klassiek kleinschalige bedrijven is meer ruimte nodig. In onze gemeente zetten we in op het optimaal benutten van de bestaande bedrijventerreinen (zie ontwikkelingslijn 3) en kiezen we niet voor uitbreiding van bedrijventerreinen. Kantoorpanden hebben we weinig in Pijnacker-Nootdorp en zeker niet in Delfgauw. De suggesties om bedrijfsgebouwen en/of kantoorpanden om te bouwen tot woningen zijn dan ook geen oplossing voor de woningbehoefte in onze gemeente in het algemeen en Delfgauw in het bijzonder.

De zorgen over het woongenot nemen we eveneens mee in het nog uit te voeren onderzoek naar de mogelijkheden voor deze strook, net als de onder 4.1.1e genoemde gebruikswaarden. We treden in overleg met de gemeente Delft over de ontsluiting. Ten aanzien van de aanname dat het doen van onderzoek naar deze locatie wordt ingegeven door financiële overwegingen of dat er al afspraken zouden zijn met een projectontwikkelaar willen we heel duidelijk maken dat dit niet het geval is. Er is in Delfgauw behoefte aan woningen voor met name jongeren en ouderen die graag in hun vertrouwde en gewaardeerde buurt willen blijven wonen. De ruimte is schaars en daarom willen we onderzoeken of op deze plek wellicht een bijdrage kan worden geleverd aan dit tekort, waarbij we rekening houden met de waarde die door de huidige bewoners aan dit gebied wordt gehecht. Het is echter wel zo dat we een balans moeten zoeken tussen verschillende behoeftes en ruimtevragers. Dat betekent niet dat we niet luisteren naar bewoners maar dat we met elkaar kansen moeten benutten en soms verandering moeten accepteren in het kader van het algemene belang.

4.1.2 Initiatief om woningen te bouwen op een deel van de onderzoekslocatie

In zienswijze 41 wordt een voorstel gedaan voor invulling van een deel van de onderzoekslocatie. De zienswijze is ingediend door de eigenaar van de gronden waarop momenteel een centrum voor tuin- en dierbenodigdheden is gevestigd (Ranzijn). Dit is de vijfde formule die in de afgelopen zeventien jaar aan de Rijksstraatweg is gevestigd. Geen van allen is echter succesvol gebleken, aldus de ingediende zienswijze. Daarom trekt de eigenaar de conclusie dat een tuincentrum op termijn geen evidente invulling meer is en is gekeken naar een alternatieve invulling. In een kansendocument is onderzocht of woningbouw, en met name studentenwoningen, een kansrijke

ontwikkeling is. De resultaten daarvan zijn hieronder in beeld gebracht en opgenomen in het bijlagenboek waar alle (geanonimiseerde) zienswijzen in zijn opgenomen. De indiener van een zienswijze is van mening dat de ontwikkeling aansluit bij de Omgevingsvisie door een bijdrage aan het woningtekort voor starters en studenten, mogelijkheden voor doorstroming, aansluiting op het bestaande groengebied door een campusachtige opstelling van (studentenwoningen) en door de toevoeging van openbaar groen. Hiermee kan de locatie ruimtelijk en functioneel een overgang vormen tussen het kleinschalige, dorpse karakter van Delfgauw en het meer stedelijke karakter van Delft. Graag wil betrokkene de mogelijkheden verder onderzoeken.

Beantwoording

De voorgestelde functieverandering van een tuincentrum naar woningen zal worden betrokken bij het nog uit te voeren onderzoek naar de toekomst van de hele strook. Het is nu nog te vroeg om uitspraken te doen over de voorgestelde uitwerking (inclusief bouwmassa, verschijningsvorm, ontsluiting en openbare ruimte). Zoals blijkt uit de ingediende zienswijzen vanuit de wijk Emerald (paragraaf 4.1) zijn de bewoners zeer betrokken bij hun wijk en de directe omgeving. Daarom zal het onderzoek zich richten op de hele strook. Graag doen we dit in overleg met de initiatiefnemer en de wijkbewoners. We verduidelijken de teksten en kaarten in de Omgevingsvisie zoals beschreven bij de conclusie onder 4.1.1.

4.1.3 Conclusie en voorstel voor de definitieve Omgevingsvisie

De door de bewoners van Emerald ingediende zienswijzen gaan er vrijwel allemaal vanuit dat het groen (geheel) verdwijnt en plaats moet maken voor woningen en/of bedrijfsgebouwen. Dat is nooit de bedoeling geweest. De tekst van de Omgevingsvisie wordt aangepast zodat duidelijk blijkt dat onderzocht zal worden of er op een deel van deze locatie (alleen op de gronden waar momenteel het tuincentrum is gevestigd) mogelijkheden zijn voor functieverandering in de vorm van bijvoorbeeld het toevoegen van woningen voor doelgroepen. Het onderzoek voor het ten zuiden daarvan gelegen gebied richt zich

niet op verandering van de groenfunctie, maar gaat uit van handhaving van deze groene buffer en bouw voort op de algemene waardering voor en verbetering van dit groen en de mede daaruit voortvloeiende waarde die het gebied nu heeft voor ontmoeten, bewegen, honden uitlaten, wandelen en spelen. Dit zal ook op de kaarten in de Omgevingsvisie worden aangepast. Bovendien wordt in de tekst toegevoegd dat de relatie met de A13, in de vorm van bijvoorbeeld luchtkwaliteit en geluidshinder, wordt meegenomen in het onderzoek. We hechten eraan om het onderzoek wel in de Omgevingsvisie te laten staan. Er is in Delfgauw behoefte aan woningen voor met name jongeren en ouderen die graag in hun vertrouwde

en gewaardeerde buurt willen blijven wonen. De ruimte is schaars en daarom willen we onderzoeken of op deze plek wellicht een bijdrage kan worden geleverd aan dit tekort, waarbij we rekening houden met de waarde die door de huidige bewoners aan dit gebied wordt gehecht. Dat houdt in dat we in het onderzoek een balans moeten proberen te vinden tussen verschillende behoeftes en ruimtevragers. Het initiatief voor de locatie van het tuincentrum wordt betrokken in het onderzoek. Uiteraard zal het onderzoek transparant en met de bewoners van Emerald worden uitgevoerd.

4.2 Reflectieverhaal ontwerp Omgevingsvisie

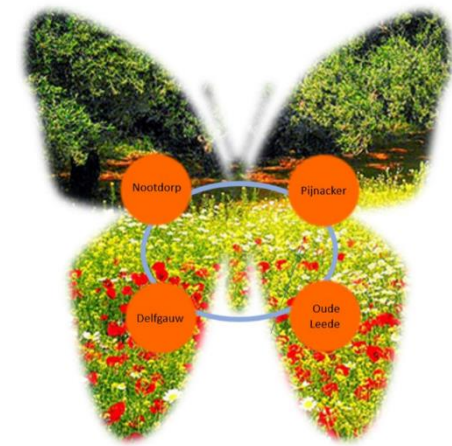
Zienswijze 39 bevat een denkconcept als mogelijk kader voor de beantwoording en benutting van zienswijzen. Dit omdat dit kader naar het oordeel van indiener nu ontbreekt in de Omgevingsvisie. Deze bevat geen duidelijk gemotiveerd toekomstbeeld. Het ontwerp van de Omgevingsvisie is nogal behoudend en conserverend van aard. Indiener heeft kritisch bezien wat hij wil herschikken en herstellen van wat scheef is gegaan of waar de toekomst een ander licht op werpt. Om de gedachten voldoende helder, compleet en geordend te krijgen, zijn ook tal van andere bronnen geraadpleegd. Het reflectieverhaal, dan wel denkconcept, gaat uit van de prioriteiten die zijn opgehaald in de eerste fase van de Omgevingsvisie en plaatst vervolgens kanttekeningen bij het ontwerp van de Omgevingsvisie om af te sluiten met alternatieven. Indiener is bereid een korte inleidende presentatie te verzorgen aan de gemeenteraad, voorafgaand aan de behandeling.

In zienswijze 60 en 61 wordt uitgesproken dat, op basis van een artikel in De Eendracht respectievelijk Telstar, het reflectieverhaal ondersteund wordt. De prioriteit moet liggen bij een groene leefomgeving met kleinschalige, regionale landbouw gericht op de lokale markt en niet op de export (zienswijze 61). De aandachtspunten op pagina 15 en 16 van het reflectieverhaal worden ondersteund door de indieners van zienswijze 14. Ook in zienswijze 113 wordt aangesloten bij het reflectieverhaal.

Indiener benadrukt in de zienswijze het belang van groen, de zorg om de natuur en de druk op de recreatiegebieden, de noodzaak van een (op lange termijn) passende oplossing voor de behoefte aan woningen en doet een oproep voor het maken van een wenselijk ideaalplaatje. Dit alles in lijn met het reflectieverhaal waarvan de hoofdpunten hieronder zo goed mogelijk zijn samengevat. De zienswijzen 265, 266, 269 ondersteunen eveneens het reflectiedocument en dan met name op het gebied van de ruimte voor glastuinbouw en het daarbij behorende energiegebruik, CO₂-gebruik en fysiek ruimtebeslag. Zienswijze 242 ondersteunt eveneens een specifiek aspect van het reflectieverhaal. In deze zienswijze wordt ervoor gepleit om in de glastuinbouw op lange termijn alleen voedsel te produceren en andere tuinbouwproducten, zoals (exotische) snijbloemen uit te faseren. Het is geen goed idee om zoveel energie te stoppen in producten die maar zo kort meegaan. De Omgevingsvisie zou daarop moeten anticiperen.

Beantwoording

Allereerst willen wij indiener danken voor de tijd en energie die is gestoken in het alternatieve denkconcept. Dit geeft ons inspiratie en wij zijn blij met betrokken inwoners. Hieronder gaan we in op de verschillende aspecten die in het reflectieverhaal naar voren komen.

Gemeente Pijnacker-Nootdorp

'Verbonden dorpen in het groen'

1. De procedure

Door te kiezen voor een zienswijzeprocedure is sprake van een juridificering van de communicatie met burgers. De (meerderheid van de) gemeenteraad gaat zelden in op zienswijzen maar berust in de beantwoording. Een (strakke) planning wordt strijdig geacht met de gewenste voorbereiding en kwaliteit van de besluitvorming. Ook de nationale overheid stelt haar planning bij.

Beantwoording

De Omgevingsvisie is het resultaat van een proces van bijna twee jaar. In 2019 is de startnotitie vastgesteld. Daarin is het proces beschreven. Wij zijn van mening dat we, door deze periode van twee jaar te gebruiken, een balans hebben gevonden tussen het zorgvuldig voorbereiden, bespreken en delen van (tussen)producten enerzijds en een zekere voortgang anderzijds. Het is voor betrokken inwoners en ondernemers niet prettig als een reactie op de door hen ingebrachte punten heel lang op zich laat wachten. De communicatie en participatie met inwoners, ondernemers en (maatschappelijke) organisaties heeft op verschillende manieren plaatsgevonden. Via het Panorama Pijnacker-Nootdorp 2020, waarin de mogelijkheid werd geboden om in woord en beeld input te geven voordat gestart werd met het schrijven van het ontwerp van de Omgevingsvisie, via themabijeenkomsten waarin het gesprek is aangegaan met circa 100 organisaties en uiteindelijk via het Panorama Pijnacker-Nootdorp 2050 en de mogelijkheid tot het indienen van een zienswijze.

Wij zijn van mening dat we gedurende het hele proces op verschillende manieren de mogelijkheid hebben geboden om mee te denken over de Omgevingsvisie. Van het aanleveren van beelden tot het beantwoorden van vragen en van gesprekken tot en met een zienswijze. Het ter inzage leggen van het ontwerp van de Omgevingsvisie gaat inderdaad, op grond van bijvoorbeeld de inspraakverordening, de Wet ruimtelijke ordening en de Wet milieubeheer, samen met de mogelijkheid tot het indienen van een zienswijze. Dat is in onze ogen geen juridificering van de communicatie met inwoners en ondernemers, maar een correcte invulling van met elkaar gemaakte afspraken en vastgestelde regels. Het oordeel over de wijze waarop de gemeenteraad zijn rol invult, laten wij geheel voor rekening van indiener.

2. De rol van participatie

Het reflectieverhaal stelt dat de burgerparticipatie bestuurlijk ten volle moet worden omarmd en direct moet worden vertaald. Alleen dit maakt de Omgevingsvisie breed herkenbaar en van iedereen. De meest gekozen thema's uit het panorama in oktober/november 2020 dienen daarbij leidend te zijn.

Beantwoording

We zijn heel erg blij met alle reacties die we van onze inwoners, ondernemers en (maatschappelijke) organisaties hebben gekregen in de verschillende fases van de Omgevingsvisie.

Hoewel we relatief veel mensen bereikt hebben via met name het Panorama, zijn er ook mensen die daar geen gebruik van hebben gemaakt. Als gemeente moeten en willen we handelen in het algemeen belang. De meest gekozen thema's uit het Panorama Pijnacker-Nootdorp 2020, zoals dat door betrokkene wordt aangehaald, is één van de bouwstenen geweest. Wij zijn echter van mening dat enige nuance daarbij op zijn plaats is, aangezien niet iedereen zijn mening heeft laten horen en we een balans moeten vinden in de fysieke leefomgeving. Het geheel vormt meer dan de som der delen. Alleen door alle functies in samenhang met elkaar te blijven zien, krijgen (en houden) we een gemeente waar het prettig wonen, fijn recreëren en goed werken is.

3. Brainstormen

In het document wordt opgeroepen om te brainstormen, denken over een ideaalplaatje waarbij we vanuit het niets en ongehinderd door het verleden kunnen dromen over een wensplaatje. Daarna kunnen we vanuit het heden op pragmatische wijze kijken hoe we naar dat wensplaatje toegroeien op de langere termijn. De positief ingestelde Omgevingsvisie vertroebelt het zicht en maakt niet duidelijk wat er echt moet, vooral gewenst is of ongewenst is. Men kan er in lezen wat men wil met alle gevolgen van dien. Betrokkene stelt zelf voor om 'Verbonden dorpen in het groen' als eindplaatje te hanteren.

Beantwoording

Wij zien de gemeente niet als een blanco gebied. De geschiedenis heeft de fysieke ruimte en de samenleving gevormd. Dat willen we respecteren en vanuit daar verder kijken naar de toekomst. Het klopt dat we positief zijn in de Omgevingsvisie. Het gaat goed met onze gemeente en we hebben er vertrouwen in dat we de opgaven waar we voor staan, zoals energietransitie, woningbouw, verbetering van de biodiversiteit en behoud van de hechte samenleving, kunnen invullen. De Omgevingsvisie schetst daarvoor het beeld op de lange termijn. We verschillen van mening met betrokkene dat de Omgevingsvisie vertroebelt en geen keuzes maakt over wat er moet gebeuren en hoe we dat voor ons zien. Gezien het globale en strategische karakter van het document zijn deze keuzes niet op perceelsniveau gemaakt, maar zijn er wel prioriteiten benoemd. De voorgestelde titel 'Verbonden dorpen in het groen' lijkt op de titel van de Omgevingsvisie. Dat is 'Verbonden met elkaar'. In lijn met het kompas van de Omgevingsvisie zijn wij van mening dat in deze laatste titel beter tot uitdrukking komt dat het niet alleen gaat om fysieke aspecten, zoals wonen en groen, maar dat we ook inzetten op het versterken van sociale structuren en optimalisatie van de (met regio verbonden) economische ontwikkeling. We zullen de titel van de Omgevingsvisie dan ook niet wijzigen.

4. Integraliteit

In het reflectieverhaal staat dat de potentie en rol van de planMER onvoldoende is benut en niet tot zijn recht is gekomen. Door de Omgevingsvisie en het Energietransitieplan tegelijkertijd te bespreken

en hierover te besluiten is de behandeling lastig. In de Omgevingsvisie zou bijvoorbeeld ook een alternatief zichtbaar moeten zijn waaruit blijkt dat de doelstelling energieneutraal in 2050 niet wordt gehaald. In de Omgevingsvisie ontbreekt een gedeeld referentiebeeld voor de lange termijn. De stappen in het ontwerp komen ad-hoc over.

Beantwoording

Wij zijn juist heel blij met de rol die het planMER heeft gespeeld bij het opstellen van de Omgevingsvisie. Het planMER bevat heel veel informatie over een variëteit aan onderwerpen die samen het milieu vormen en beïnvloeden. Deze informatie heeft scherpte gebracht in de opgaven waar de Omgevingsvisie een antwoord op geeft en heeft inzichtelijk gemaakt aan welke onderwerpen we prioriteit moeten geven, zoals bijvoorbeeld de ordening van de ondergrond. Ook maakt het planMER duidelijk waar belangen met elkaar (kunnen) botsen en geeft het aanbevelingen hoe we daar bij de uitvoering van de Omgevingsvisie mee om kunnen gaan. De gelijktijdige behandeling van de Omgevingsvisie en het Energietransitieplan is in onze ogen juist een belangrijke meerwaarde. Daardoor kunnen we direct laten zien wat de ambities op het gebied van energie betekenen voor de fysieke leefomgeving. Wanneer de gemeenteraad van mening is dat een oplossing voor het opwekken van duurzame energie een te groot negatief effect heeft op de fysieke ruimte, dan kan direct de ambitie in het Energietransitieplan worden bijgesteld.

Of andersom, als er meer ruimte wordt gezien voor duurzame energieopwekking in de Omgevingsvisie, dan kan de ambitie in het Energietransitieplan naar boven worden bijgesteld. Zo voorkomen we dat de ambities in beide stukken in conflict met elkaar komen en dus onhaalbaar worden. Beide documenten hebben daardoor een gedeeld beeld van de lange termijn, waarbij we een groot deel van de duurzame energie lokaal opwekken maar ook een deel uit de regio (of daarbuiten) halen.

5. Natuur in de verdrukking

Hoewel groen vele belangrijke functies heeft, is volgens indiener in de afgelopen 20 jaar het voor natuur beschikbare en geschikte groenoppervlak afgenomen, zijn beoogde ecologische verbindingen niet of onvoldoende aangelegd en zijn weides niet natuurvriendelijk geworden. Indiener is van mening dat de ambitie onvoldoende was en dat de praktijk al helemaal onvoldoende is ingevuld. Bij de afweging van prioriteiten delft natuur veelal het onderspit en is onvoldoende (planologisch) beschermd. De belangen van de glastuinbouw wegen zwaarder dan die van de bewoners en de natuur. Betrokkene stelt dan ook voor om in de Omgevingsvisie heldere en meetbare doelen te formuleren op tal van gebieden, inclusief een evaluatie. Bijvoorbeeld in de vorm van omgevingswaarden. Deze doelen kunnen vervolgens vertaald worden naar een thematisch programma dat het uitgangspunt vormt voor omgevingsplannen. Daarbij horen ook verplichtingen voor ondernemers op het gebied

van maatschappelijk verantwoord ondernemen in woningbouw, op bedrijventerreinen en in glastuinbouwgebieden. Genoemde voorbeelden zijn het op bedrijfskosten voorzien in ruim voldoende natuurvriendelijke condities op het terrein en ecologische doorkoppeling naar andere percelen en groene buffers.

Beantwoording

We zijn het met betrokkene eens dat het groen vele belangrijke functies heeft. Daarom heeft de gemeente zich, in samenwerking met andere overheden zoals de provincie Zuid-Holland en het Hoogheemraadschap van Delfland, de afgelopen 20 jaar ingezet voor het groen. In die periode zijn daarin grote stappen gezet. Hieronder noemen we een paar van de grote projecten:

- *Realisatie van de Groenzoom (circa 560 ha) waarmee de verbinding tussen het Groene Hart en Midden-Delfland is gerealiseerd (gereed 2016);*
- *Realisatie van de bergboezem Recreatiegebied Ruyven (circa 30 ha) geschikt voor waterberging en recreatie (gereed 2018);*
- *Realisatie van het wandelbos Balij (circa 54 ha) voor mens, dier en plant (gereed 2017);*
- *Realisatie van de Boezemzoom (circa 6,5 ha) waar spelen, water en groen worden gecombineerd (gereed 2018);*
- *Realisatie van het weidevogelkerngebied (circa 110 ha) in de Zuidpolder van Delfgauw (planning gereed 2022).*

De stelling dat het voor natuur beschikbare en geschikte groenoppervlak is afgenomen, dan wel dat ecologische verbindingen niet of onvoldoende zijn aangelegd en weides niet natuurvriendelijk zijn geworden, vinden we dan ook geen recht doen aan alle inspanningen en resultaten die zijn geboekt, zowel kwalitatief als kwantitatief. Natuurlijk zijn er wensen en ambities om het nog beter te doen. Die (h)erkennen wij ook en de Omgevingsvisie besteed hier ruim aandacht aan. Dat is echter iets anders dan dat de natuur bij afwegingen veelal het onderspit delft. Daarbij is het wel belangrijk om op te merken dat de Omgevingsvisie een strategisch beleidsdocument is voor de lange termijn, concrete maatregelen of kaarten op perceelsniveau horen hier niet in thuis. Dat werken we uit in een omgevingsprogramma en waar nodig leggen we regels en omgevingswaarden vast in het omgevingsplan.

6. Wonen in Pijnacker-Nootdorp

In hoofdstuk 3 van het reflectiedocument wordt gesteld dat uit de Omgevingsvisie onvoldoende duidelijk blijkt of de uitbreidingen aansluiten bij de behoefte nu en later. Het is vooral een ruimtelijke afweging die niet uit lijkt te gaan van het wenselijke ruimtelijke eindplaatje, maar gekoppeld lijkt aan de locaties waar op afzienbare termijn de glastuinbouw geen bedrijfseconomisch bestaan meer heeft. Daarnaast zijn er ook voorzieningen nodig zoals winkels, gezondheidscentra en groen in de eigen omgeving en het buitengebied. Er dient aandacht te zijn voor het behoud van sociale coherentie, veiligheid en bescherming van

belangen. Hier dient het bestuur van de gemeente in bestendige oplossingen te voorzien.

Beantwoording

De Omgevingsvisie is een integrale visie op de fysieke leefomgeving en beoogt de verschillende functies met elkaar in balans in te brengen. Dat is met het oog op de beperkte beschikbare ruimte en de grote hoeveelheid aan wensen niet gemakkelijk. De uitbreiding van de woningvoorraad is gericht op het beter in evenwicht brengen van de woningmarkt. De behoefte aan woningen (zowel aantallen, type woningen als doelgroepen) is onderzocht in de Woonvisie die in 2020 is vastgesteld. We hebben onderzocht waar het mogelijk zou kunnen zijn om de woningvoorraad uit te breiden, zonder te bouwen in de groene buitengebieden. Daarbij is uiteraard gekeken naar het huidige gebruik van de gronden, maar ook naar de wijze waarop de mogelijke woningbouwlocaties aansluiten op de kernen waardoor goede verbindingen kunnen worden gemaakt naar bijvoorbeeld voorzieningen. Ook bieden enkele van deze locaties (bijvoorbeeld Dwarskade) goede kansen om het groene buitengebied dichterbij te brengen en goed bereikbaar vanuit de kern te maken. Er heeft dus wel degelijk een brede (ruimtelijke) afweging plaatsgevonden, die niet enkel gebaseerd is op het toekomstperspectief van de glastuinbouwsector. Vanzelfsprekend zal bij het toekomstig ontwerp van een wijk rekening worden gehouden met aspecten als een groene openbare ruimte, de hechte gemeenschap, voorzieningen en alle andere aspecten en ambities die in de Omgevingsvisie worden genoemd (zie het kompas).

7. Energietransitie

Hoofdstuk 4 van het reflectiedocument is gewijd aan energietransitie. Beargumenteerd wordt dat niet zomaar de ideeën over de uitvoering van de energietransitie en de ruimtelijke inbedding daarvan, letterlijk vertaald moeten worden naar de Omgevingsvisie. Daarbij stelt indiener de vraag of het, met oog op de daarvoor noodzakelijke en schaarse energie, acceptabel is dat in de glastuinbouw een niet noodzakelijk product zoals snijbloemen wordt geproduceerd. Ook de rol van een energieboekhouding of het beprijzen van energie voor grootverbruikers wordt naar voren gebracht. Deze bespiegelingen zijn tot verbazing van indiener niet terug te vinden in de Omgevingsvisie (en het Energietransitieplan). Eveneens verbazingwekkend vindt betrokkene de focus op de energietransitie bij inwoners en het ontbreken van feiten over de energietransitie in de glastuinbouw. Het afzien van windenergie en het benutten van daken voor zonnepanelen wordt door indiener ondersteund.

Beantwoording

Zoals eerder opgemerkt (aandachtspunt 4 van deze zienswijze) zijn de Omgevingsvisie en het Energietransitieplan steeds in samenhang met elkaar bekeken en besproken. Het klopt dat beide documenten dezelfde uitgangspunten, doelstellingen en oplossingen beschrijven. Anders is er ook geen sprake van een integrale oplossing.

Dat betekent niet dat er vanuit de energietransitie een directe opdracht is gekomen voor inpassing. Steeds is afgewogen of de energievorm in te passen is in de ruimtelijke structuur van onze gemeente. De keuze om geen windmolens toe te staan is daarvan een voorbeeld. Dat is wellicht vanuit energietransitie gewenst, maar wordt ruimtelijk nu niet inpasbaar geacht. In het kader van de energietransitie kijken we naar alle verbruikers van energie. Van inwoners tot bedrijven en glastuinbouw. Onze aandacht richt zich al jaren op de grootverbruikers, zoals de glastuinbouw. Hier zijn ook al grote slagen gemaakt in de reductie van het energieverbruik en het toepassen van onder andere geothermie. De komende jaren gaan we verder met deze brede inzet.

8. Economie en glastuinbouw

Indiener heeft uit het ontwerp van de Omgevingsvisie opgemaakt dat de bedrijvigheid wordt gelaten zoals het is en dat daarover niet meer moet worden gezeurd. Deze benadering wordt beschreven als een onacceptabele en onwaardige aanpak waarin ervan uitgegaan wordt dat de ervaren overlast eenvoudigweg kan worden omgezet in begrip en waardering. Dat geldt zowel voor bedrijventerreinen als voor glastuinbouwgebieden. Betrokkene is bovendien van mening dat bij het maken van keuzes de glastuinbouw vrijwel per definitie steeds zwaarder heeft gewogen dan overige algemene belangen, zoals natuur en mens. Opgeroepen wordt tot een maatschappelijk redelijker evenwicht. Inzicht in de

noodzakelijke structurele aanpassingen in de glastuinbouw binnen en buiten onze gemeente ontbreekt in de Omgevingsvisie. De toekomst ligt niet in schaalvergroting, maar in kleinere, innovatievere bedrijven die meer waarde toevoegen. Betrokkene gaat er dan ook vanuit dat 50% van het huidige glastuinbouwgebied kan transformeren naar functies die beter aansluiten bij de wensen van de gemeenschap met als doel een nog aantrekkelijkere leefomgeving haalbaar maken (inclusief meer kansen voor wonen en werken en meer ruimte voor natuur en recreatie).

Beantwoording

Wij betreuren het dat indiener dit beeld heeft gekregen vanuit het ontwerp van de Omgevingsvisie. Onze inzet is juist gericht op het versterken van de verbinding tussen gebieden (en functies van gebieden) binnen en buiten de gemeente. Hierdoor werkt de gemeente in toenemende mate als een samenwerkend geheel waarbij functies elkaar aanvullen en geen belemmeringen creëren voor elkaar. Daarmee worden sociale structuren versterkt en (regionale) economische ontwikkeling geoptimaliseerd. Het feit dat we in druk bevolkte omgeving wonen betekent dat elke vierkante meter ruimte een functie heeft en een waarde vertegenwoordigt voor iets of iemand. Dit maakt het moeilijker om functies aan te passen. Een afgewogen beslissing over het gebruik van de ruimte is steeds belangrijker.

Met deze Omgevingsvisie geven we richting aan alle aspecten van leefomgeving en hiermee maken we integrale keuzes mogelijk. De glastuinbouw en de bedrijventerreinen vormen de economische pijlers onder onze gemeente. Ze bieden werkgelegenheid en dragen bij aan de regionale, provinciale en landelijk economie. Het hebben van werk is belangrijk voor de (mentale) gezondheid. Dit belang weegt niet zwaarder, maar heeft wel, net als belangen als bijvoorbeeld groen, wonen en gezondheid, een volwaardige plek bij het maken van keuzes. Dat leidt er ook toe dat wij, in tegenstelling tot betrokkene, niet van mening zijn dat 50% van het glastuinbouwgebied kan transformeren. Dat impliceert niet dat wij meer gewicht toekennen aan het belang van glastuinbouw en/of bedrijventerreinen ten opzichte van andere belangen zoals natuur en mens, noch is het tegenovergestelde waar. Alle aspecten zijn belangrijk en moeten met elkaar in evenwicht worden gebracht. Dat betekent ook dat we wat moeten accepteren van een ander of van een bedrijf. Natuur heeft rust en ruimte nodig, mensen hebben werk en ontspanning nodig, bedrijven maken soms herrie en geven licht. Samen vormen ze een herkenbare gemeente waar het goed wonen is, fijn recreëren en prima ondernemen.

4.3 Burgerinitiatief Visie op groen

Zienswijze 224 is opgesteld namens de indieners van het burgerinitiatief 'Visie op groen in het buitengebied'. De zienswijze bevat 25 punten waarin de aandacht en beleidsuitspraken over de groene buitengebieden tekort schieten. Deze 25 punten worden vooraf gegaan, elk ingeleid door en uiteindelijk afgesloten met harde woorden over het proces, de inzet van de gemeente. Betrokkenen rekenen op een dialoog in plaats van een snelle afdoening in wollig taalgebruik met niets zeggende schemaatjes.

4.3.1 Zienswijze namens het burgerinitiatief

De indieners van het burgerinitiatief hebben 25 punten naar voren gebracht. Deze zijn, in lijn met de doelstelling van betrokkenen, zo concreet mogelijk samengevat en beantwoord.

1. Kan de begrenzing van de groene contouren letterlijk worden genomen? Zo nee, dan wordt ervoor gepleit om alsnog een hoge hardheid toe te kennen aan de grenzen;
2. Er zijn sterke en zwakke (discutabele) onderdelen van de contourlijnen. Men is tevreden met de contouren ter hoogte van de Hofweg, maar wil controleren of deze pal naast de bestaande bebouwing loopt;
3. De contour ter hoogte van de Veldleeuweriklande krijgt de goedkeuring van betrokkene. Dit zien zij graag ook bij punt 6 en 7 toegepast;
4. De pijl ter hoogte van de bocht in de Katwijkerlaan dient niet alleen te wijzen op

een recreatieve verbinding, maar ook op een ecologische verbinding. Een analyse van de ecologische en recreatieve situatie ter plekke (inclusief oplossingsrichtingen) ontbreekt. Door het ontbreken van een gemeentelijke visie op groen kunnen betrokkenen niet beoordelen of de pijl op de juiste plaats staat en of nog een afweging van belangen nodig is. Voor het verkrijgen van meer inzicht in de wijze waarop de afweging van belangen plaatsvindt, vernemen betrokkenen graag hoe dit is overgebracht naar het bureau dat werkt aan de voorbereiding van de reconstructie van de Katwijkerlaan;

5. Ter hoogte van de Nieuwkoopseweg dient met een symbool te worden aangegeven dat een verbindingszone moet worden versterkt. Bovendien vinden betrokkenen dat daar geen aardwarmtebron kan worden gerealiseerd omdat dit het ecologisch functioneren van de verbindingszone belemmert. De bestemming glastuinbouw ten noorden van het Balijpad moet omgezet worden naar groen;
6. Ten oosten van de Laan van Floris V moet het dunne pijltje worden vervangen door een forse/steverige uitstulping;
7. Het groen en de waterpartijen ter hoogte van het Ridderspoor en Lobelia verdienen een opwaardering naar een forse/steverige uitstulping;
8. Betrokkenen pleiten ervoor om ten oosten van de spoorbaan tenminste één grotere natuurkern aan te wijzen door middel van een symbool op de kaart van de Omgevingsvisie;

9. Betrokkenen pleiten ervoor om tussen de spoorbaan en de Oudeweg/Noordweg een kleinere natuurkern aan te wijzen door middel van een symbool op de kaart van de Omgevingsvisie;
10. Betrokkenen pleiten ervoor om (in overleg met de gemeente Lansingerland) een natuurkern aan te wijzen in de Groenzoom;
11. Betrokkenen pleiten ervoor om een symbool voor beschermende zones rond de natuurkernen op de kaarten van de Omgevingsvisie te zetten, met name bij het Krekengebied en het gebied ten oosten van de spoorbaan (zie punt 8);
12. Betrokkene denkt dat voor de natuurkern tussen de spoorbaan de Oudeweg/Noordweg een ontwerporgaan aan de orde is, in samenhang met een mogelijk groene uitstulping in Pijnacker-Noord (zie punt 9). Daarmee krijgt deze beschermende zone mogelijk een andere invulling dan de onder 11 genoemde gebieden;
13. In de Omgevingsvisie moet een algemene bepaling worden opgenomen tegen lichthinder en voor donkertebescherming met een vermelding dat in het omgevingsplan een belangenafweging wordt gemaakt. Dit geldt in het bijzonder voor de natuurkernen en de beschermende zones daar omheen;
14. In de Omgevingsvisie moet een algemene bepaling worden opgenomen tegen geluidhinder en voor stilte regimes met een vermelding dat in het omgevingsplan een belangenafweging wordt gemaakt. Dit geldt in

- het bijzonder voor de natuurkernen en de beschermende zones daar omheen;
15. Betrokkenen pleiten voor een symbool voor een ecologische verbindingszone ter hoogte van de kruising N470/471 met de Groenzoom. Daarnaast is nodig om data te verzamelen over het functioneren van deze verbindingszone en het analyseren welke verbeteringen nodig zijn;
 16. Bij de renovatie van de Oudeweg moet een ecologische en recreatieve verbinding worden gerealiseerd aangezien de weg nu een barrière vormt. Dit inclusief een verwijzing in de tekst dat bij het opstellen van het omgevingsplan nog een nadere afweging van belangen aan de orde is;
 17. Betrokkenen pleiten voor een symbool voor een ecologische verbindingszone bij de spoorbaan, de A12 en de A13, aangezien deze nu een barrière vormen. Dit inclusief een verwijzing in de tekst dat bij het opstellen van het omgevingsplan nog een nadere afweging van belangen aan de orde is;
 18. Betrokkenen pleiten voor een compensatiebeginsel, bijvoorbeeld een 15-voudige compensatie waarbij voor elke m² 15 m² nieuw groen moet worden gerealiseerd, als harde voorwaarde op te nemen in de Omgevingsvisie;
 19. Betrokkenen pleiten ervoor om de groene zone langs de A13 in Delfgauw niet als onderzoekslocatie aan te wijzen;
 20. Betrokkenen pleiten ervoor om de groene zone langs de A13 op te nemen als uitstulping

van de grote groengebieden en daar de verbinding tussen de Noordpolder en de Zuidpolder te realiseren;

21. Betrokkenen pleiten ervoor om het gronddepot aan het eind van de Sportlaan in Pijnacker niet als onderzoekslocatie aan te wijzen vanwege de nadelen voor de nabijgelegen natuurkern;
22. Betrokkenen pleiten ervoor om het gronddepot aan het eind van de Sportlaan in Pijnacker op te nemen in de groene contour als compensatie voor al het geknabbel aan het groen in de afgelopen jaren;
23. Betrokkenen pleiten ervoor om drie alternatieven op te stellen voor de Balijade, (groen, glas en buurtschap) inclusief de bepaling van de natuureffecten en vervolgens de belangen af te wegen voor de vaststelling van de Omgevingsvisie
24. Betrokkenen pleiten ervoor om in de tekst van de Omgevingsvisie de kleuren en symbolen te voorzien van definities en regels, zodat deze eenduidig worden voor politici en inwoners;
25. Betrokkenen pleiten ervoor om de Omgevingsvisie pas vast te stellen nadat een visie op het groen is vastgesteld door de raad. Hiervoor is voldoende tijd omdat de Omgevingswet op 1 juli 2022 in werking treedt.

Beantwoording

Het eerste burgerinitiatief in Pijnacker-Nootdorp is een feit en gaat over een zo belangrijk en gewaardeerd onderwerp als het groen in het buitengebied. Wij danken alle betrokkenen voor het initiatief dat ongetwijfeld veel tijd, energie en toewijding heeft gevraagd. We waarderen de betrokkenheid van de initiatiefnemers bij het groene buitengebied. We betreuren dat de indieners negatief zijn over het proces van de Omgevingsvisie tot dusver. De uitspraken over de inzet van de gemeente en de wijze waarop we omgaan met reacties herkennen wij niet. Wij hebben onze uiterste best gedaan om een ieder te betrekken bij het opstellen van de Omgevingsvisie en ieders ideeën en standpunten daarbij op te halen en mee te wegen in het uiteindelijke document. Hoewel we hierover van mening kunnen verschillen, gaan wij graag op een constructieve en transparante manier in op de verschillende aspecten die in het burgerinitiatief aan de orde worden gesteld.

Het burgerinitiatief is een voorstel aan de raad om een 'Visie op het Groen in het buitengebied' op te stellen, inclusief een aantal concrete aanbevelingen voor een dergelijke visie. De op de Omgevingsvisie ingediende zienswijze ligt in het verlengde hiervan. In de zienswijze wordt gevraagd om de Omgevingsvisie niet vast te stellen en in plaats daarvan eerst een aparte visie op het groen in het buitengebied te maken en vast te stellen. De achtergrond van dit verzoek is de wens van het burgerinitiatief om het belang van het groen een steviger plek te geven bij de integrale afweging van ruimtelijke ontwikkelingen. Wij zijn van mening dat een aparte visie niet noodzakelijk is. In het ontwerp van de Omgevingsvisie heeft het groen (natuur, recreatie, open landschap) een duidelijke en herkenbare plek. Daarbij gaat de Omgevingsvisie niet alleen in op het groen in het

buitengebied, maar ook op het groen in de kernen en de groene verbindingen.

Daarnaast bevat de zienswijze diverse voorstellen gericht op het strakker en gedetailleerder vastleggen van het belang van natuur in de Omgevingsvisie. Wij verschillen van mening met de indieners over de vraag of deze opmerkingen thuis horen in de Omgevingsvisie. Dit heeft te maken met hoe wij aankijken tegen het nieuwe instrumentarium van de Omgevingswet. De Omgevingsvisie gaat over het strategische beleid voor de lange termijn, met een samenhangende benadering van thema's en gebieden. Dit instrument is niet bedoeld om zaken gedetailleerd, op kavelniveau, vast te leggen. Hiervoor gaan wij het nieuwe instrument omgevingsprogramma benutten. Het omgevingsprogramma is het instrument waarin de doelstellingen uit de Omgevingsvisie uitgewerkt worden in tactisch beleid en maatregelen gericht op ontwikkeling, gebruik, beheer, bescherming en behoud van de fysieke leefomgeving. In aansluiting daarop kunnen in het omgevingsplan regels worden opgenomen. Het ontwerp van de Omgevingsvisie bevat volgens ons voldoende waarborgen en haakjes om het belang van groen te verankeren in omgevingsprogramma's en het omgevingsplan. Om het belang van groen te onderstrepen stellen we rondom dit onderwerp een omgevingsprogramma op. Hiermee geven we invulling aan de door de indieners gewenste gedetailleerde uitwerking. Dit biedt ook ruimte voor een verdere dialoog met het burgerinitiatief en alle andere belanghebbende partijen in de gemeente. Aanvullend geven we per punt reactie:

1. De kwaliteit van het groene buitengebied beschermen we met het vastleggen van een vaste groene contour in de Omgevingsvisie. Ontwikkeling van woningbouwlocaties en bedrijventerreinen

binnen deze contouren sluiten we hiermee uit. Ruimtelijke ontwikkelingen die passen bij de kwaliteiten van het groene buitengebied en deze juist versterken zijn wel mogelijk. De Omgevingsvisie wordt vertaald in een omgevingsprogramma en waar nodig in het omgevingsplan. In het omgevingsplan zullen wij de groene contour ook juridisch bindend vastleggen.

2. Bij de Hofweg ligt de groene contour op de weg. De contour volgt de huidige scheiding tussen het groene buitengebied en de woonkern Nootdorp.
3. Hiervan nemen wij kennis.
4. Dat klopt, we zijn voornemens hier ook een ecologische verbinding te realiseren. Op de kaart visualiseren we dit, en voegen hier een ecologische pijl toe. De locatie van de recreatieve pijl is ingegeven door een bestaand gemeentelijk project voor de ecologische en recreatieve verbinding tussen de Groenzoom en De Balij over de Katwijkerlaan. Verder merken we op dat, in aansluiting op het karakter van de Omgevingsvisie ook de kaarten en daarop aangegeven pijlen en netwerkverbindingen op visieniveau zijn. Het bepalen van de exacte locatie wordt gedaan in een omgevingsprogramma.
5. Het is ons niet duidelijk op welke verbindingszone de indieners hier doelen. Bij de Nieuwkoopseweg is in het groen aangeduide deel geen aardwarmtebron voorzien. De aardwarmtebron komt binnen de contouren van het duurzaam glastuinbouwgebied Noukoop te liggen.
6. De locatie ten oosten van de Laan van Floris V ligt binnen de kern van Nootdorp en nemen wij niet op in de contour van het groene buitengebied. Wel geven wij op de kaart duidelijker het ecologische netwerk aan binnen de kernen. Op de locatie aan de Laan van Floris V komt een extra ecologische pijl.

7. Net als bij punt 6 ligt ook de locatie bij Ridderspoor /Lobelia binnen de kern van Nootdorp. Op grond van dezelfde argumenten voegen we ook op deze locatie een extra ecologische pijl toe.
8. De aanduiding van natuurkernen in de Omgevingsvisie volgt de begrenzing van het Natuurnetwerk Nederland (NNN). Het gebied ten oosten van de spoorbaan (Randstadrail) valt niet binnen de begrenzing van het NNN (zie hiervoor ook de beantwoording bij paragraaf 5.1.1). Dit wil niet zeggen dat de natuurwaarden hier niet worden beschermd of verder ontwikkeld. Ook voor dit gebied en de andere natuur- en recreatiegebieden die geen deel uitmaken van het NNN geldt de ambitie van een gezond ecosysteem met een hoge biodiversiteit als onderdeel van het lokale natuurnetwerk. In een omgevingsprogramma werken we deze ambitie verder uit.
9. Hiervoor geldt hetzelfde als bij de beantwoording bij punt 8.
10. Hiervoor geldt hetzelfde als bij de beantwoording bij punt 8.
11. De wijze waarop de natuurkernen beschermd worden, werken wij uit in een omgevingsprogramma en vertalen we waar nodig in regels in het omgevingsplan. De Omgevingsvisie bevat hiervoor veel handvatten, zowel bij de natuur- en recreatiegebieden zelf, als in andere gebieden van de gemeente.
12. De ontwikkeling van dit betreffende gebied werken wij uit in een omgevingsprogramma. Dit doen wij in samenwerking met de eigenaar en beheerder van het gebied (Staatsbosbeheer). Het verbeteren van de kwaliteiten van het gebied, zowel voor natuur als voor recreatie en beleving is hierbij uitgangspunt. Wij kijken daarbij ook naar de aansluiting op de omgeving.

13. Voor de beantwoording over het punt van lichthinder verwijzen wij naar de beantwoording in paragraaf. 8.3.1.
14. Voor de beantwoording over het punt van geluidshinder verwijzen wij naar de beantwoording in paragraaf. 8.3.2
15. Het gedetailleerder uitwerken van de verbindingszone is onderdeel van het nog op te stellen omgevingsprogramma. Onderdeel is het functioneren van het ecologische netwerk, inclusief de Groenzoom.
16. Een toekomstige aanpak van de Oudeweg kan inderdaad kansen bieden voor de verbetering van het ecologisch netwerk. Een omgevingsprogramma zien wij als mogelijkheid om de relatie met het beheer van wegen te verbeteren. Het ecologisch functioneren van De Balij-Bieslandsebos is ook onderdeel van dit omgevingsprogramma. Verder geldt dat de Omgevingsvisie overeenkomstig de systematiek van de Omgevingswet kaderstellend is voor het omgevingsplan. Een expliciete verwijzing hiernaar is dus niet nodig.
17. Er is inderdaad ook een relatie van het ecologisch netwerk met de groengebieden buiten de gemeente. Op enkele punten is dit al aangegeven. Op de kaart voegen we daaraan nog een verbinding toe over de A12 en A13.
18. Het groene buitengebied is in de Omgevingsvisie beschermd met een vaste groene contour (zie ook het antwoord onder punt 1). Wij kiezen er niet voor hierbij een compensatiebeginsel op te nemen, zoals door de indieners voorgesteld. De Omgevingsvisie bevat volgens ons voldoende waarborgen om de groene contour te handhaven. (Mede) naar aanleiding van deze zienswijze wordt de tekst over de groene contour nog eens extra aangescherpt door in zowel de inleidende tekst van deze ontwikkelingslijn als in paragraaf 1.1 de volgende passage op te nemen: Binnen deze contour is geen ruimte voor verstedelijking zoals woningbouw en/of bedrijventerreinen. Dat geldt ook voor grootschalige zonnevelden en windmolens. Dit betekent dat het oppervlakte van het groene buitengebied gelijk blijft in de visie. Ontwikkelingen die de kwaliteit van natuur en landschap versterken, zijn wel mogelijk
19. Wij hechten eraan deze locatie te onderzoeken, maar hebben de tekst en kaart wel aangepast. In de thematische beantwoording onder paragraaf 2.1 wordt hier uitgebreid op ingegaan.
20. De locatie waarop de indieners wijzen ligt binnen de woonkern van Delfgauw, en nemen wij niet op binnen de groene contour van het groene buitengebied. Wel geven wij op de kaart duidelijker het ecologische netwerk aan binnen de kernen. De betreffende groene zone langs de A13 is hiervan onderdeel.
21. De verwachting is dat het gronddepot aan de Sportlaan in de toekomst niet meer als zodanig zal worden gebruikt. Dat betekent dat een nieuwe functie aan dit gebied kan worden gegeven. Het onderzoek is erop gericht om het gebied een functie te geven die aansluit bij de ambities benoemd in de Omgevingsvisie. Daarbij willen en kunnen we nu niet vooruit lopen op de uitkomsten van dit onderzoek. Het onderzoek heeft tot doel om te komen tot een goed gemotiveerde keuze voor de toekomstige invulling, rekening houdend met de beperkingen van de locatie en de kansen om bij te dragen aan één of meerdere ambities met behulp van het kompas. Voorbeelden van mogelijke functies zijn: maatschappelijke voorzieningen (in relatie tot de Groene Wijdte), biodiversiteit, klimaatadaptatie, woningbouw en energietransitie.
22. Zoals onder punt 21 toegelicht zal de toekomstige functie van het gronddepot het resultaat zijn van een nog uit te voeren. In het onderzoek naar deze invulling nemen we wel de kansen mee die de locatie biedt voor natuurwaarden in aansluiting op het groene buitengebied.
23. De suggestie om eerst alternatieven voor de Balijade als transformatiegebied te ontwikkelen, voor de vaststelling van de Omgevingsvisie, nemen wij niet over. De Balijade is opgenomen als transformatiegebied omdat de locatie niet toekomstbestendig is voor de glastuinbouwfunctie. Deze analyse wordt gedeeld door de provincie Zuid-Holland. Balijade biedt de kans om een deel van de woningbehoefte in te vullen. Op de kaart op pagina 44 van het ontwerp van de Omgevingsvisie is zichtbaar dat wij hier het gebiedsprofiel Buurtschappen hebben opgenomen. Naast een hechte gemeenschap die woont en werkt in een landelijke omgeving is in een nieuw buurtschap sprake van een groen woonmilieu aan de rand van de kern waarmee de verbinding tussen de buitengebieden en de kernen verder wordt versterkt. De buurtschappen vormen een natuurlijke afronding van de kernen. Bij de keuze voor het gebiedsprofiel is dus al rekening gehouden met de bijzondere ligging nabij zowel de kern als het buitengebied en is bijzondere aandacht voor de verbinding tussen het groen en de kern.
24. De gebruikte termen, symbolen en andere aanduidingen op de kaarten zijn toegelicht in de tekst van de Omgevingsvisie. Daarbij merken wij op dat de Omgevingsvisie een visie op hoofdlijnen is. Dat betekent dat het inderdaad minder concreet is dan bijvoorbeeld de juridisch bindende regels die straks in het omgevingsplan worden opgenomen.
25. In de inleiding van onze beantwoording van deze zienswijze hebben we beargumenteerd waarom wij van mening zijn dat een aparte visie niet noodzakelijk is. In het ontwerp van de Omgevingsvisie heeft het groen (natuur, recreatie,

open landschap) een duidelijke en herkenbare plek. Daarbij gaat de Omgevingsvisie niet alleen in op het groen in het buitengebied, maar ook op het groen in de kernen en de groene verbindingen. De visie op het groen (in het buitengebied, maar ook in en door de kernen) is namelijk al een onderdeel van de Omgevingsvisie. Met de tekstuele aanvulling dat dit nader wordt uitgewerkt in een omgevingsprogramma wordt (deels) tegemoet gekomen aan de wensen om meer concrete uitwerking. De Omgevingsvisie is het resultaat van een proces van bijna twee jaar. In 2019 is de startnotitie vastgesteld. Daarin is het proces beschreven. Wij zijn van mening dat we, door deze periode van twee jaar te gebruiken, een balans hebben gevonden tussen het zorgvuldig voorbereiden, bespreken en delen van (tussen)producten enerzijds en een zekere

voortgang anderzijds. Het nu stoppen van dit proces achten wij gezien de vraagstelling niet nodig en bovendien ongewenst voor andere in dit proces betrokken inwoners en ondernemers.

Conclusie

De ontvangen zienswijze leidt tot verschillende aanpassingen van de Omgevingsvisie:

- 1. Op de kaart die hoort bij ontwikkelingslijn 1 (pagina 23) wordt het ecologisch netwerk duidelijker aangegeven door onder andere ecologische pijlen toe te voegen bij de Katwijkerlaan (Groenzoom-De Balij), bij de Laan van Floris V, bij de locatie Ridderspoor /Lobelia, en ter hoogte van de groenstrook tussen Delfgauw en de A13. Ook voegen we twee ecologische pijlen toe die een*

verbinding maken met ons groengebied en de groengebieden over de A12 en de A13 heen.

- 2. Daarnaast wordt in de tekst opgenomen dat dit nader wordt uitgewerkt in een omgevingsprogramma waarin concrete maatregelen zijn opgenomen waarmee we de ambities voor het groen willen realiseren*
- 3. Op pagina 18 en 19 (zijnde de inleiding op de ontwikkelingslijn en paragraaf 1.1) wordt ter verduidelijking en aanscherping de volgende tekst opgenomen: ‘Binnen deze contour is geen ruimte voor verstedelijking zoals woningbouw en/of bedrijventerreinen. Dat geldt ook voor grootschalige zonnevelden en windmolens. Dit betekent dat het oppervlakte van het groene buitengebied gelijk blijft in de visie. Ontwikkelingen die de kwaliteit van natuur en landschap versterken, zijn wel mogelijk’.*

4.3.2 Ondersteuning van het burgerinitiatief

Natuurlijk Delfland is blij met de aandacht en plek voor het groen in het ontwerp van de Omgevingsvisie (zienswijze 147). Daarnaast steunt zij ook het burgerinitiatief en ziet ze dit als een kans om het groen beter op de kaart te zetten en zowel de omvang, structuur als kwaliteit naar de toekomst toe gedegen te veranderen met als belangrijkste aandachtspunten:

1. Realiseren robuuste ecologische verbindingen tussen de grote groene gebieden;
2. Fijnmazig groen netwerk waarbij groene gebieden, woonwijken, bedrijventerreinen en

glastuinbouwgebieden beter met elkaar worden verbonden;

3. Biodiversiteit vergroten door kwalitatieve en kwantitatieve beoordeling van de huidige situatie en autonome ontwikkeling om daarmee de kansen voor de biodiversiteit te vergroten en te benutten;
4. Tegengaan van negatieve invloeden op de natuur- en groene gebieden zoals lichthinder, geluidshinder, luchtkwaliteit, waterkwaliteit en recreatiedruk.

De indieners van zienswijze 265, 266 en 269 ondersteunen het burgerinitiatief op het punt dat

zij pleiten voor 50% minder ruimte voor glastuinbouw om zo meer ruimte te houden en maken voor groen. Zienswijze 283 sluit zich geheel aan bij de zienswijze die is ingediend door het burgerinitiatief. Het groen kan niet zelf voor zijn eigen belangen opkomen en sneeuwt daardoor makkelijk onder. Een goed doordachte meerjarenvise op het behoud en de versterking van onze natuur moet daarom zo snel mogelijk worden vastgesteld. In aanvulling op het burgerinitiatief komen nog diverse argumenten aan de orde in deze zienswijze. Deze komen elders in dit participatieverslag aan de orde.

Beantwoording per aandachtspunt

1. *Het realiseren van robuuste ecologische verbindingen is onderdeel van de Omgevingsvisie. De pijlen en aanduidingen hiervan zijn op kaart nog verder verduidelijkt. De gedetailleerde uitwerking van deze verbindingen is onderdeel van een nog op te stellen omgevingsprogramma.*
2. *Ook deze uitwerking is onderdeel van een omgevingsprogramma. Daarvoor levert ook het bestaande beleidskader Natuur op de kaart Pijnacker-Nootdorp input.*
3. *Deze aanbeveling nemen wij mee bij het omgevingsprogramma. Wel merken wij op dat wij eerder denken aan het in beeld brengen en monitoren van gebieden die een habitat zijn voor planten en dieren en niet aan het kwantitatief monitoren van het aantal en de diversiteit van specifieke planten en dieren.*
4. *De Omgevingsvisie staat voor een samenhangende benadering van de fysieke leefomgeving. De relatie tussen de natuur en door indiener aangegeven aspecten hoort daar zeker bij. De uitwerking in maatregelen en regels is iets voor het omgevingsprogramma en het omgevingsplan. Voor de relatie met lichthinder en geluidshinder verwijzen wij verder naar de beantwoording hierover bij de paragrafen 8.3.1 en 8.3.2. 4. Voor de relatie met waterkwaliteit zie de beantwoording hierover bij paragraaf 8.3.3. Voor de relatie met recreatiedruk verwijzen wij naar de beantwoording onder paragraaf 5.3.2.*

Conclusie

De ontvangen zienswijze leidt tot verschillende, met de vorige zienswijze vergelijkbare aanpassingen van de Omgevingsvisie:

1. *Op de kaart behorende bij ontwikkelingslijn 1 (pagina 23) wordt het ecologisch netwerk duidelijker aangegeven door onder andere ecologische pijlen toe te voegen bij de Katwijkerlaan (Groenzoom-De Balij), bij de Laan van Floris V, bij de locatie Ridderspoor /Lobelia, en ter hoogte van de groenstrook tussen Delfgauw en de A13. Ook voegen we twee ecologische pijlen toe die een verbinding maken met ons groengebied en de groengebieden over de A12 en de A13 heen.*
2. *Daarnaast wordt in de tekst opgenomen dat dit nader wordt uitgewerkt in een omgevingsprogramma dat concrete maatregelen bevat waarmee we de ambities voor het groen willen realiseren*
3. *Op pagina 18 en 19 (zijnde de inleiding op de ontwikkelingslijn en paragraaf 1.1) wordt ter verduidelijking en aanscherping de volgende tekst opgenomen: “Binnen deze contour is geen ruimte voor verstedelijking zoals woningbouw en/of bedrijventerreinen. Dat geldt ook voor grootschalige zonnevelden en windmolens. Dit betekent dat het oppervlakte van het groene buitengebied gelijk blijft in de visie. Ontwikkelingen die de kwaliteit van natuur en landschap versterken, zijn wel mogelijk”.*

5. Zienswijzen ontwikkelingslijn 1: onderscheidend groen

5.1 Een aantrekkelijk groen landschap

In het ontwerp van de Omgevingsvisie staat dat in 2050 het groene buitengebied nog steeds een unieke en onderscheidende kwaliteit van Pijnacker-Nootdorp is. In de steeds drukker geworden Randstad is het een oase van rust die we beschermen met een vaste groene contour. De onderstaande zienswijzen gaan over deze ambitie.

5.1.1 Beschermen van en niet bouwen in het groen

In vele zienswijzen zien we terug dat een groene omgeving door inwoners gewaardeerd wordt. In aantal zienswijzen klinken zorgen door. Zo wordt gevraagd naar de plannen voor de Bieslandse polder tussen Pijnacker-Nootdorp en de Delftse Hout. Blijft dit groen of zijn er plannen voor woningbouw (zienswijze 5)? In zienswijze 283 wordt gevraagd om meer gebieden aan te wijzen als onderdeel van het natuurnetwerk. Nu staat in het ontwerp van de Omgevingsvisie dat alleen de Akerdijkse Plassen, het Krekengebied en het weidevogelkerngebied deel uitmaken van het Natuurnetwerk Nederland (NNN). Grote delen van Buytenhout en de Groenzoom zouden daar ook deel van uit kunnen maken. In zienswijze 74 staat een oproep om het groen en de natuurgebieden zoveel mogelijk groen te laten. Dat het groen niet alleen belangrijk is voor inwoners uit Pijnacker-Nootdorp wordt onderstreept in zienswijze 154 waarin een inwoner uit Delft benadrukt dat het

belangrijk is dat voor de leefkwaliteit de huidige hoeveelheid groen behouden blijft. Door Natuurlijk Delfland wordt daar (in zienswijze 147) aan toegevoegd dat de natuurgebieden en gebieden met landschappelijke en natuurwaarden tot nu toe nog onvoldoende worden ontzien. De oproep is dan ook om ze beter te beschermen en te zorgen voor verbindingen tussen en met de grotere natuur- en recreatiegebieden. De historische linten bieden kansen tot kwaliteitsverbetering en meer ecologische samenhang. In lijn daarmee constateert Natuurlijk Delfland dat het huidige beleidskader Natuur op de kaart van het begin af aan onvoldoende ambitieus was en zonder eigen budget en strakke regie nauwelijks concreet handen en voeten heeft gekregen. Bovendien zijn de groene gebieden door het ontbreken van harde grenzen kwetsbaar. Er wordt steeds geknaagd en geknabbeld aan de randen van het gebieden en medewerking verleend aan activiteiten die het gebied van binnenuit uithollen. NMP doet in het verlengde daarvan (in zienswijze 17) de aanbeveling om in de Omgevingsvisie op te nemen dat het oppervlak aan groene gebieden ten minste gelijk moet blijven. Groene gebieden betekenen in deze context het groen met de bestemmingen natuur, recreatie en/of agrarisch buiten de bebouwde kom. De formulering van zinnen op pagina 19 van het ontwerp van de Omgevingsvisie (inzake bouwen in het groene buitengebied en de

begrenzing van het Oude Leedegebied) moet daarom verduidelijkt en aangescherpt worden. De bewonersvereniging Bos van 's-Gravenhout (zienswijze 286) voegt daar aan toe dat het groen te veel als een homogeniteit wordt beschouwd, waarbij voorbij gegaan wordt aan de zwakke punten in de ecologische verbindingen en de verschillen in kwaliteit. Daarom beveelt de bewonersvereniging aan om daar goed onderzoek naar te doen. Nu ontbreekt in het ontwerp van de Omgevingsvisie namelijk een toekomstgerichte ambitie voor de groenstructuur. Een tweede zorg van de bewonersvereniging (zienswijze 286) is dat niet duidelijk is in hoeverre de leefkwaliteit en het belang van het groen zijn meegenomen in de ontwikkeling van de energietransitie. Zo is de bewonersvereniging van mening dat de Balij en het wandelbos Laakweg niet mogen worden aangetast door ontwikkelingen in het kader van energietransitie.

In zienswijze 283 wordt bovendien gesteld dat nieuwe woningen alleen mogen worden gebouwd op plekken waar nu kassen staan. Onbebouwde percelen in de glastuinbouwgebieden moeten groen blijven. In lijn daarmee is betrokkene van mening dat dus niet gebouwd mag worden ten zuiden van de Braslaan of ten zuiden van het Sportpark De Groene Wijdte.

Beantwoording

In de Omgevingsvisie heeft het groen (in de vorm van bijvoorbeeld natuur, recreatie, open landschap) een duidelijke en herkenbare plek. De ambitie is om de waardevolle groene omgeving te behouden en de groene kwaliteit verder te ontwikkelen. Voor het groene buitengebied hebben we, mede daarom, een vaste groene contour opgenomen. Binnen deze contour is geen ruimte voor verstedelijking zoals woningbouw en/of bedrijventerreinen. Er komen dus geen woningen of bedrijfsgebouwen in de Bieslandse Polder. Sterker nog, dit betekent dat het oppervlakte van het groene buitengebied gelijk blijft in de visie. Wel laten we ruimte voor ontwikkelingen die de kwaliteit van natuur en landschap versterken. Gelet op de vele vragen over het behoud van het groen, en de zorg hierover, scherpen wij de tekst aan betreffende het 'bouwen in het buitengebied' in zowel de inleidende tekst van ontwikkelingslijn 1 (pagina 18) als in paragraaf 1.1.

De aanduiding van natuurkernen in de Omgevingsvisie volgt de begrenzing van het Natuurnetwerk Nederland (NNN). Het is de Provincie Zuid-Holland die deze begrenzing vastlegt. Aan de begrenzing van het NNN is ook een systeem van natuursubsidies gekoppeld. De provincie heeft het voornemen ook het weidevogelkerngebied in de Zuidpolder toe te voegen, waardoor provinciale gelden beschikbaar komen voor dit gebied. Hierdoor kunnen de natuurwaarden in de Zuidpolder flink verbeterd worden. Dat de overige delen van het groene buitengebied niet onder het NNN vallen,

wil niet zeggen dat de natuurwaarden hier niet worden beschermd of verder ontwikkeld. Ook in deze gebieden zijn de natuur- en landschapswaarden belangrijk, zoals ook in de Omgevingsvisie aangeduid. Een groot deel wordt beheerd door Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten en de gemeente, die deze waarden beschermen en versterken.

We zien een duidelijke wens om de waarden van de groene kwaliteiten verder uit te werken. Voorbeelden daarvan zijn de ecologische kwaliteit, de verbindingen tussen gebieden en de relatie met de historische bebouwingslinten. Wij onderschrijven dat het groene buitengebied geen homogeen gebied is, maar per gebied verschilt in functie, uitstraling en kwaliteit. Ook binnen de kernen is sprake van diversiteit van groen en bijbehorende beplanting. In de Omgevingsvisie staan ambities om de kwaliteit van het groen verder te ontwikkelen. Dat doen we niet in de Omgevingsvisie omdat dat een globale, strategische visie op hoofdlijnen is, maar in het omgevingsprogramma. Met dit nieuwe instrument uit de Omgevingswet werken we de doelstellingen uit de Omgevingsvisie uit in tactisch beleid en maatregelen gericht op ontwikkeling, gebruik, beheer, bescherming en behoud van de fysieke leefomgeving. We benoemen in de Omgevingsvisie dat we in een omgevingsprogramma onderwerpen als zonering van gebieden, maatregelen voor natuurverbetering en het vastleggen van het ecologisch netwerk verder uitwerken. In antwoord op de zorgen over het ecologisch en recreatieve netwerk, zullen wij de kaart op pagina 23 aanvullen met diverse pijlen die de ecologische verbinding op visieniveau weergeven.

Ten aanzien van de geuite zorgen over de relatie tussen de energietransitie enerzijds en de leefkwaliteit en het belang van het groen anderzijds (inclusief het concrete voorbeeld van het wandelbos nabij de Laakweg) merken we het volgende op. De Omgevingsvisie stelt duidelijk dat bijvoorbeeld grootschalige zonnenvelden niet in de groene gebieden gerealiseerd mogen worden. Voor windmolens is op dit moment helemaal geen ruimte in onze gemeente. Ruimte voor zon op dak is er overal en specifiek in de duurzame glastuinbouwgebieden zijn er meer mogelijkheden. Deze keuzes zijn (deels) ingegeven door de afweging tussen leefkwaliteit enerzijds en de noodzaak om over te stappen op niet-fossiele energiebronnen anderzijds.

Het pleidooi om de onbebouwde percelen in de glastuinbouwgebieden onbebouwd te laten, wijzen wij af. Dit moet gezien worden in de totale opgave van herstructurering en transformatie van deze gebieden. Deze ruimte is nu beschikbaar voor de glastuinbouwsector en blijft dat ook in de toekomst. Wel is in de Omgevingsvisie opgenomen dat ook natuur, recreatie en landschapswaarden onderdeel zijn van deze ruimtelijke opgave. De uitwerking hiervan doen wij in omgevingsprogramma's en vertalen we waar nodig naar regels in het omgevingsplan.

Conclusie

De ontvangen zienswijze leidt tot verschillende, met de vorige zienswijze vergelijkbare aanpassingen van de Omgevingsvisie:

1. Op pagina 18 en 19 (zijnde de inleiding op de ontwikkelingslijn en paragraaf 1.1) wordt ter verduidelijking en aanscherping de volgende tekst opgenomen: “Binnen deze contour is geen ruimte voor verstedelijking zoals woningbouw en/of bedrijventerreinen. Dat geldt ook voor grootschalige zonnevelden en windmolens. Dit betekent dat het oppervlakte van het groene buitengebied gelijk blijft in de visie. Ontwikkelingen die de kwaliteit van natuur en landschap versterken, zijn wel mogelijk”.
2. Op de kaart behorende bij ontwikkelingslijn 1 (pagina 23) wordt het ecologisch netwerk duidelijker aangegeven door onder andere ecologische pijlen toe te voegen bij de Katwijkerlaan (Groenzoom-De Balij), bij de Laan van Floris V, bij de locatie Ridderspoor /Lobelia, en ter hoogte van de groenstrook tussen Delfgauw en de A13. Ook voegen we twee ecologische pijlen toe die een verbinding maken met ons groengebied en de groengebieden over de A12 en de A13 heen.
3. Daarnaast wordt in de tekst opgenomen dat dit nader wordt uitgewerkt in een omgevingsprogramma waarin concrete maatregelen zijn opgenomen waarmee we de ambities voor het groen willen realiseren.

5.1.2 Ruimte voor ruimte

NMP stelt in zienswijze 17 dat door toepassing van de regeling ruimte voor ruimte de bebouwing op veel plekken toch beetje bij beetje de groene gebieden in sluit. Daarom is NMP van mening dat de regeling met meer terughoudendheid moet worden toegepast en op afzienbare termijn moet worden beëindigd. Glastuinbouw Nederland (zienswijze 241) vraagt juist aandacht voor het verspreid liggend glas en kijkt naar mogelijkheden en regelingen om het (ook financieel) mogelijk te maken dat bedrijven verplaatsen van een minder geschikte locatie (bijvoorbeeld in Ruysseveldpolder of een te transformeren glastuinbouwgebied). Een optie die zij met de provincie willen verkennen is het opstellen van een verplaatsregeling inclusief sanering vergelijkbaar met de regelingen die in Noord-Holland en Gelderland al bestaan. Een andere optie, wanneer het om een geïsoleerde locatie gaat, is het realiseren van zonnepanelen op de grond. Wanneer verspreid liggende glastuinbouw niet kan of wil verplaatsen dan verwacht Glastuinbouw Nederland dat de gemeente zorgt voor een ongestoorde bedrijfsvoering die niet door regelgeving wordt beperkt.

Beantwoording

De Ruimte voor Ruimteregeling, zoals eerder in de gemeente toegepast, heeft twee doelstellingen. Ten eerste kunnen tuinbouwbedrijven die in sommige gebieden geen uitbreidingsruimte meer hebben op een financieel haalbare wijze stoppen met hun bedrijf. De trend in de glastuinbouwsector is een steeds grotere schaalvergroting. De gemeente en ook de provincie voeren hiervoor een beleid om dergelijke bedrijvigheid te concentreren in duurzame glastuinbouwgebieden. Buiten deze concentratiegebieden zijn er geen of beperkte ontwikkelingsmogelijkheden. Ten tweede draagt de regeling bij aan een aantrekkelijk landschap doordat grotere oppervlaktes aan kassen en bebouwing wordt gesloopt, terwijl daarvoor hooguit enkele woningen worden terug geplaatst. De Ruimte voor Ruimte regeling betekent een win-win situatie die zich in het Oude Leedegebied en de Katwijkerbuurt heeft bewezen. Bij beide gebieden is gebruik gemaakt van een stedenbouwkundige en landschappelijke visie voor een goede inpassing van de compensatiewoningen. Het saneren van kassen en overige (voormalige) bedrijfsbebouwing zonder de Ruimte voor Ruimte regeling, is tot dusver niet realistisch gebleken. Vooralsnog behouden we daarom de mogelijkheid van de Ruimte voor Ruimteregeling. Hoewel er inderdaad op enkele plekken woningen zijn teruggekomen, zijn er ook waardevolle doorzichten ontstaan en is op vele plekken het veenweidelandschap daardoor weer beleefbaar geworden. Wanneer de Provincie Zuid-Holland komt met een geschikte verplaatsregeling kunnen wij dit heroverwegen. De Ruimte voor Ruimteregeling is een vrijwillige regeling. Bedrijven die hieraan niet mee willen doen, kunnen hun huidige bedrijf voortzetten conform de bestaande afspraken. Dat betekent dat er geen nieuwe uitbreidingsmogelijkheden worden geboden.

5.1.3 Uitbreiden van het groen

De Dobbeplas wordt goed bezocht en de Omgevingsvisie benoemt dat er af en toe evenementen en intensievere recreatie plaats kunnen vinden. NMP (zienswijze 17) vindt dat hieraan wel voorwaarden moeten worden verbonden. De evenementen mogen niet plaatsvinden in het broedseizoen en buiten het broedseizoen moet de organisator voldoende maatregelen nemen om de schade aan de ecologie te beperken en waar nodig te beschermen. Ondanks de problemen met de blauwalg is het een populaire plek voor jongeren, sportscholen en gezinnen. Wanneer het aantal inwoners groeit dan is het gebied echter onvoldoende groot. Voorgesteld (zienswijze 25) wordt dan ook om nog een gebied aan te wijzen voor recreatie, bijvoorbeeld ten zuidoosten van Pijnacker. Dit gebied kan dan ook functioneren als een extra waterberging. Daarmee kunnen we droge voeten houden en, even belangrijk, water vasthouden. Zo zijn we beter bestand tegen extremere weersomstandigheden. In zienswijze 17 wordt door NMP gevraagd waarom uitbreiding van groen zich vooral richt op wijken tussen 2025 en 2050? In Tuindershof en de Scheg zien ze nu al goede ontwikkelingen. Door monitoring kan worden gekeken of deze groene plannen ook echt werken en welke lessen we kunnen leren voor nog betere plannen na 2025. Bovendien zou uitbreiding van groen en versterking van de ecologische waarde daarvan ook de norm moeten zijn bij herinrichting van bestaande wijken (zoals Klapwijk).

Beantwoording

Wij herkennen de ervaring van betrokkene dat de recreatiedruk in de natuur- en recreatiegebieden, waaronder de Dobbeplas, toeneemt. Dat kan natuurwaarden onder druk zetten en geeft soms ook spanningen tussen de verschillende soorten recreanten. Het houden van evenementen is daar een onderdeel van. Dit aandachtspunt voegen wij toe aan paragraaf 1.3. De Dobbeplas is een recreatieve poort, met ruimte voor intensievere vormen van recreatie. De locatie is goed bereikbaar, ook voor auto's met parkeervoorzieningen. Wij nemen de suggestie niet over om elders in de gemeente een vergelijkbare poort te creëren. Dat vraagt teveel aanpassingen in de verkeersstructuur. De geleiding van recreatiestromen, met bijvoorbeeld het beter aanbrengen van een zonering zien wij wel als een belangrijke uitwerking van de Omgevingsvisie. Hoewel we dus geen mogelijkheden zien voor een nieuwe zwemplas ten zuidoosten van Pijnacker, biedt de Groenzoom (als nieuwste grote groengebied) aan de randen ook enkele plekken waar kansen voor intensievere vormen van recreatie kunnen worden verkend. Dit nemen we mee in een omgevingsprogramma voor natuur en recreatie. Partijen als Staatsbosbeheer, de beheerder van de Groenzoom, en Natuurmonumenten zijn hierbij belangrijke partners.

Dat de uitbreiding van groen zich vooral richt op nieuw te ontwikkelen wijken, heeft te maken met de mogelijkheden hiervoor. De door betrokkene genoemde in ontwikkeling zijnde wijken Tuindershof en de Scheg zijn goede voorbeelden van onze inzet. In bestaande woonwijken is minder ruimte voor nieuw groen door de aanwezige bebouwing en andere functies als parkeren. Dat laat onverlet dat we ons in willen spannen om bestaande wijken te vergroenen en klimaatadaptiever te maken. Op dit vlak benutten we kansen voor deze

wijken, maar door de bestaande context zijn de mogelijkheden beperkter dan in de nog te realiseren woonwijken.

Conclusie

De ontvangen zienswijzen leiden tot aanpassing van de Omgevingsvisie. Aan paragraaf 1.3 wordt de volgende tekst toegevoegd: 'Daarbij hebben we aandacht voor de toegenomen recreatiedruk op het groene buitengebied door een diversiteit aan recreanten. Een goede zonering van recreatie draagt bij aan de omgang met de recreatiedruk op de groene gebieden. Wanneer evenementen in het groene buitengebied plaatsvinden, dan moet rekening worden gehouden met natuur – en landschapswaarden'.

5.1.4 Natuurbegraafplaats in recreatiegebied Ruyven

De eigenaar van de gronden ten zuiden van het bedrijventerrein Ruyven doet het voorstel om van dit deel van het groene buitengebied een natuurbegraafplaats voor 200 tot 500 graven te maken. Een natuurbegraafplaats is gebaseerd op de filosofie dat ook het begraven van dierbaren onderdeel is van een natuurlijke kringloop en bij kan dragen aan natuurbehoud en -ontwikkeling. Het terrein wordt ter plaatse van de hoger liggende patronen in het landschap (Gantellaag) opgehoogd, wat bijdraagt aan het zicht- en beleefbaar maken van de geschiedenis van het landschap. De lager gelegen delen van het gebied kunnen vernat worden zodat er een extra plas-dras gebied ontstaat voor weide- en oevervogels. Het gebied blijft openbaar toegankelijk per fiets en te voet. De bezoekers kunnen via de Zuideindseweg met de auto komen, waarvoor een parkeerplaats wordt aangelegd. Mogelijke aanvullingen zijn een route naar het archeologisch rijksmonument het Kasteel van Ruijven en een samenwerking met de zorgboerderij Buitengewoon.

Beantwoording:

Onder voorwaarden zien wij mogelijkheden voor de realisatie van een natuurbegraafplaats binnen de uitgangspunten en ambities van de Omgevingsvisie. De locatie is nu onderdeel van het agrarisch veenweidelandschap, maar de toekomstwaarde voor de landbouw is hier beperkt. De Omgevingsvisie maakt ontwikkeling naar natuur- en recreatielandschap mogelijk. Daarbinnen kan een natuurbegraafplaats kwaliteit toevoegen, wanneer ook sprake is van een maatschappelijke behoefte. De locatie sluit daarbij aan bij het recreatiegebied Ruyven, dat een inrichting kent met bosschages, waterpartijen en recreatieve paden. De mogelijkheden voor het eventueel toevoegen van nieuwe bebouwing aan het gebied zijn overigens zeer beperkt. Voor een definitieve afweging van dit ruimtelijke initiatief is verdere uitwerking nodig. Wij nodigen de initiatiefnemer bij deze graag uit om een uitgewerkt initiatief op te stellen waarin aangetoond wordt dat er positieve ecologische effecten zijn zowel op de locatie zelf als op de omgeving. Ook de aansluiting van het landschap op de omgeving vraagt nadere onderbouwing. Verder is onderzoek nodig naar de verkeerseffecten en de bereikbaarheid van de voorziening. Ook de toegankelijkheid voor recreanten is een belangrijk

aandachtspunt. Het toevoegen van nieuwe (functionele) bebouwing vraagt een nadere afweging. Het uitgewerkte initiatief kan worden ingediend via het Omgevingsloket Online, zodat wij hierover concreet met elkaar in gesprek kunnen treden en vervolgens een besluit kunnen nemen.

Conclusie

De ontvangen zienswijze leidt niet tot een aanpassing van de Omgevingsvisie. Graag nodigen we de initiatiefnemer uit om het voorstel verder uit te werken en in te dienen via het Omgevingsloket Online, zodat wij hierover concreet met elkaar in gesprek kunnen treden en om vervolgens een besluit te kunnen nemen.

5.1.5 Beleven van het landschap

Pijnacker-Nootdorp is een aantrekkelijke plek om te wonen voor mensen met een landelijke levensstijl. Om te kunnen genieten van het landschap en ter bevordering van het sociale karakter is een kleinschalige bed & breakfast of een terras waar men met een kop koffie kan uitkijken over de weilanden een waardevolle aanvulling die niet beperkt moet worden (zienswijzen 146). Zienswijze 17 ondersteunt de waarde van het beleven van het landschap, maar vraagt wel om expliciet op te nemen dat er geen wandel- en fietspaden door de Zuidpolder worden aangelegd. Dit om verstoring van landschap en de weidevogels aldaar te voorkomen.

Beantwoording

Kleinschalige horeca in bestaande bebouwing in het buitengebied, zoals een bed & breakfast, past inderdaad goed binnen de uitgangspunten van de Omgevingsvisie. Daarbij zal in de vergunningverlening altijd rekening gehouden moeten worden met de specifieke kenmerken van de plek en aspecten als verkeer en milieu. Hoewel de Omgevingsvisie een visie op hoofdlijnen is (en de kaarten dus geen precieze locaties van wandel- en fietspaden bevatten), ligt het gelet op de uitgangspunten en ambities voor de Zuidpolder van Delfgauw niet voor de hand om hier nieuwe paden doorheen te leggen. Dit omdat de waarden van natuur, landschap en de agrarische bedrijfsvoering hier voorop staan.

Conclusie

De ontvangen zienswijzen leiden niet tot een aanpassing van de Omgevingsvisie.

5.1.6 Groen in de kernen

Pijnacker-Nootdorp is door het vele groen in de buitengebieden en in de wijken een unieke plek om te wonen (zienswijze 275). Het groen bevordert de vitaliteit, biedt plek voor ontmoeting en beweging, is belangrijk voor de biodiversiteit en speelt een toenemende rol in het opvangen van de gevolgen van klimaatverandering. De ambitie om het groen, ook in de kernen, verder te versterken wordt dan ook onderschreven. Juist om die reden wordt verzocht om de verkoop van snippergroen te beëindigen. Dit groen, zelfs als het soms beperkt is in omvang, draagt bij aan een groene beleving en is van grote waarde voor de leefbaarheid in de wijken. Herwaardeer daarom het snippergoen, koester deze groene diamantjes van het openbaar gebied en stop met de verkoop. Wanneer het beheer voor de gemeente bezwaarlijk is, dan wordt in de zienswijze geopperd om inwoners erbij te betrekken. Gezien de waardering van inwoners voor het groen is hiervoor vast voldoende animo aanwezig. In zienswijze 213 wordt de suggestie gedaan om ook het groen in de kernen op een kaart te zetten. Zo wordt duidelijk wat groen is en groen moet blijven. Als voorbeeld wordt het gebied tussen de Hollandse Tuynen, Zuideindseweg en N470 genoemd. Ter aanvulling wordt in zienswijze 154 benadrukt dat het van

belang is dat groen in de nabije omgeving aanwezig is, dat betekent dus ook in de wijk zelf. De oudere wijken als Koningshof en Klapwijk zijn veel groener dan nieuwe wijken als Keijzershof. Wanneer er wordt gebouwd, dan moet er zoveel mogelijk groen worden gerealiseerd.

Beantwoording

De verkoop van snippergroen kan inderdaad ten koste gaan van de ambitie om in iedere woonwijk voldoende groen van een passende kwaliteit te hebben. Daarom zullen we de raad binnenkort een apart voorstel voorleggen om het huidige snippergroenbeleid te beëindigen. In een omgevingsprogramma overwegen we daarna of, het in het licht van de ambities zoals beschreven in deze Omgevingsvisie, nodig is om hiervoor nieuwe regels op te stellen. De kaart op pagina 23 wordt op onderdelen aangepast om de groene (en ecologische) verbindingen beter in beeld te brengen. Dat past, vanwege het globale karakter, niet bij de Omgevingsvisie. In een nog op te stellen omgevingsprogramma werken we, onder andere, de groenstructuur in de kernen verder uit.

Conclusie

De ontvangen zienswijzen leiden niet alleen tot een aanpassing van de Omgevingsvisie. Binnenkort zal een apart voorstel aan de raad worden voorgelegd om het huidige snippergroenbeleid te beëindigen. De aanpassing in de Omgevingsvisie ziet toe op het verduidelijken van het ecologisch netwerk op de kaart op pagina 23.

5.1.7 Water in de Omgevingsvisie

Het Hoogheemraadschap van Delfland (zienswijze 297) ziet tot zijn plezier dat de thema's water en klimaatadaptatie herkenbaar zijn opgenomen. Om dit te versterken vraagt het Hoogheemraadschap om bij meervoudig ruimtegebruik ook te denken aan combinaties met water en klimaatadaptatie en dat in de Omgevingsvisie te noemen. Groen en water zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. Het groen komt veelvuldig terug in de Omgevingsvisie, maar dat geldt minder voor water, waterketen en waterkwaliteit. Daarom wordt verzocht om dit ook expliciet te noemen in de Omgevingsvisie.

Beantwoording

Wij delen het standpunt van het waterschap dat groen en water met elkaar zijn verbonden. Om dat tot uitdrukking te laten komen zal een tekst met een dergelijke strekking worden toegevoegd aan paragraaf 1.4 waarin een gezond ecosysteem met een hoge biodiversiteit centraal staat.

Conclusie

De ontvangen zienswijze leidt tot een aanpassing van de Omgevingsvisie. In paragraaf 1.4 wordt toegevoegd dat ecologie en water sterk met elkaar verbonden zijn en ambities elkaar kunnen versterken.

5.3 Een beweegvriendelijke groene ruimte

In 2050 bewegen we op verschillende manieren. Daarom is zowel binnen als buiten de kernen een divers aanbod van voorzieningen aanwezig om sporten en bewegen te stimuleren. De één kiest er voor om lid te worden van een sportvereniging en de ander gaat zelf op pad in het groen.

5.3.1 Uitbreidingsruimte voor sport

In zienswijze 13 wordt aandacht gevraagd voor de sport in Pijnacker. Door de betreffende sportvereniging wordt het bestaande gronddepot gezien als een uitbreidingsmogelijkheid voor het bestaande sportpark De Groene Wijdte. Bij groei van het aantal inwoners zal ook het aantal leden van de sportverenigingen en dus de ruimtebehoefte toenemen. Dat is positief, want sport draagt bij de mentale en fysieke gezondheid van inwoners en voorkomt rondhangende jeugd. Daarnaast bestaan er zorgen over de verkeersveiligheid op de Sportlaan. De afgelopen jaren is er door de gemeente flink geïnvesteerd in bijvoorbeeld het draaien van het hoofdveld en het toevoegen van meer parkeerplaatsen. Eventuele woonbebouwing betekent dat de Sportlaan een verkeersader wordt die de verkeersveiligheid ondermijnd wat voor niemand wenselijk is. Verzocht wordt dan ook om de aanduiding onderzoekslocatie te verwijderen. NMP pleit ervoor om deze locatie toe te voegen aan het groene buitengebied (zienswijze 17). Mochten locaties voor woningbouw nodig zijn dan gaat de voorkeur uit naar het gebruik van deze locatie en niet het opofferen van andere groene gebieden.

In zienswijze 23 staat een andere suggestie voor uitbreiding van de sportmogelijkheden in Pijnacker. Daarbij wordt voorgesteld om een strook grond te reserveren in het transformatiegebied Rijskade. Daar kunnen de verenigingen dan uitbreiden als de vraag naar sport toeneemt als gevolg van een verdere groei van de gemeente. In zienswijze 58 wordt eveneens gewezen op het belang van het tijdig reserveren en investeren in extra sportvoorzieningen in verband met de groei van het aantal inwoners. Dat geldt zowel voor de georganiseerde als voor de ongeorganiseerde sport(ers). Er worden in deze zienswijze daarvoor verschillende suggesties gedaan. Voor de ongeorganiseerde sporter, die vaker buiten in het groen beweegt, geldt dat deze gebieden goed bereikbaar moeten zijn, voldoende ruimte moeten bieden voor de verschillende gebruikers (aparte ruiterspaden, fietspaden, wandelpaden) en het aanbod gevarieerd moet zijn. Met een gevarieerd aanbod wordt niet alleen verwezen naar de eerder genoemde paden, maar ook naar buitenfitness, ruimte voor bootcamp en niveauverschillen. Dat laatste kan in de vorm van trappetjes en verhogingen die ook de inwoners uitdagen tot meer beweging. Voor de georganiseerde sport wordt aangevuld dat het vestigingsklimaat voor de sportondernemers goed moet zijn.

De provincie Zuid-Holland (zienswijze 296) constateert dat de in de Omgevingsvisie opgenomen onderzoekslocaties gelegen zijn op plekken waar nu sportvelden zijn. Bij transformatie dient voldoende ruimte te blijven voor sport in de gemeente. Daarbij merkt de provincie op dat ook nieuwe sportvelden binnen het bestaand stads- en dorpsgebied een plek moeten krijgen.

Beantwoording

Er dient voldoende ruimte te blijven voor sport in de gemeente. In paragraaf 1.3 komt dit tot uitdrukking in de beschrijving dat om aan de lokale behoefte voor sportverenigingen te voldoen er voldoende sportterreinen aangelegd moeten zijn. Hier kan je allerlei georganiseerde (team)sporten beoefenen van tennissen, voetballen, hockeyen en handballen tot korfballen of volleyballen. Deze sporthallen en -parken liggen binnen of aansluitend aan de bebouwde kom". Het door de provincie aangehaalde uitgangspunt is dus al onderdeel van de Omgevingsvisie. Voor het verzoek om het gronddepot te reserveren voor een toekomstige ruimtebehoefte aan sportvelden- en accommodaties zien wij dan ook geen aanleiding.

De verwachting is dat het gronddepot aan de Sportlaan in de toekomst niet meer als zodanig zal worden gebruikt. Dat betekent dat een nieuwe functie aan dit gebied kan worden gegeven. Het onderzoek is erop gericht om het gebied een functie te geven die aansluit bij de ambities benoemd in de Omgevingsvisie. Daarbij willen en kunnen we nu niet vooruit lopen op de uitkomsten van dit onderzoek. Het onderzoek heeft tot doel om te komen tot een goed gemotiveerde keuze voor de toekomstige invulling, rekening houdend met de beperkingen van de locatie en de kansen om bij te dragen aan één of meerdere ambities met behulp van het kompas. Voorbeelden van mogelijke functies zijn: maatschappelijke voorzieningen (in relatie tot de Groene Wijdte), biodiversiteit, klimaatadaptatie, woningbouw en energietransitie. Uiteraard wordt daarbij rekening gehouden met de kenmerken van de omgeving zoals de verkeersveiligheid, milieuzoneringen en andere planologische afwegingen. Overigens hebben wij bij het in ontwikkeling zijnde Fietsplan ook zorgen gehoord over de huidige verkeersveiligheid op de Sportlaan. Graag gaan we in gesprek met de sportverenigingen, het Stanislascollege, de Viergang en eventuele andere betrokkenen over hoe de veiligheid(sbeleving) kan worden verbeterd.

De suggestie om een deel van het transformatiegebied Rijskade te reserveren voor sport ondersteunen wij niet. Niet alleen omdat er, zoals hierboven is beargumenteerd, geen aanleiding is voor een dergelijke reservering. We willen met de transformatie van dit gebied bijdragen aan het realiseren van onze woningbouwopgave. Deze opgave is nodig om de lokale woningbehoefte op (lange) termijn in te vullen. De suggesties voor voorzieningen voor ongeorganiseerde sporters ervaren wij als waardevolle input voor de uitwerking van de Omgevingsvisie in omgevingsprogramma's. Hier zullen we maatregelen opnemen voor de ongeorganiseerde sport zowel binnen als buiten de woonkernen.

Conclusie:

De ontvangen zienswijzen leiden niet tot een aanpassing van de Omgevingsvisie.

5.3.2 Ruimte voor wandelen en fietsen

Het is soms erg druk in de groene buitengebieden met wandelaars, fietsers, mountainbikers en wielrenners. Afgelopen lente struinden recreanten door de natuurgebieden en veroorzaakten daarmee onrust bij broedende vogels. Wanneer er voldoende ruimte is voor recreatie dan zouden de natuurgebieden tijdelijk afgesloten kunnen worden, om de dieren rust te geven. In zienswijze 25 wordt daarnaast aandacht gevraagd voor de behoefte van mountainbikers aan trails en voor meer routes voor wielrenners. NMP heeft daarentegen grote reserves tegen de aanleg van

mountainbikeroutes in het algemeen en in natuurgebieden in het bijzonder. Voorkomen moet worden dat extra paden leiden tot meer versnippering van smalle, groene zones (zienswijze 17).

Het komt nog te vaak voor dat je over de weg of een fietspad moet lopen wanneer je tussen de kernen en richting de Delftse Hout loopt. Dat is niet veilig, terwijl het juist zo goed is dat mensen een wandeling maken (zienswijze 213). Om die reden zou er ook een voetpad moeten lopen van Delfgauw naar het tuincentrum Ranzijn. De GGD (zienswijze 208) benadrukt dat het belangrijke is dat groenblauwe structureren aantrekkelijk en bruikbaar zijn voor meerdere doeleinden. Door (gecombineerde) natuurspeeltuinen en paden die uitnodigen voor een ommetje. Herinrichting van de openbare ruimte is het moment om meer ruimte te maken voor groen, bewegen en ontmoeten en minder voor de auto. Daarbij is het belangrijk om aandacht te houden voor het voorkomen van onveilige situaties, allergieën of dierplagen.

Beantwoording

Wij herkennen de ervaring van betrokkene dat de recreatiedruk in de natuur- en recreatiegebieden toeneemt. Dat kan natuurwaarden, zoals broedende vogels, onder druk zetten en geeft soms ook spanningen tussen de verschillende soorten recreanten. Deels vloeit dit ook voort uit het gedrag van recreanten. Dit aandachtspunt voegen wij toe aan paragraaf 1.3 en zal verder worden uitgewerkt in een omgevingsprogramma. Een goede zonering van de gebieden kan een bijdrage leveren aan de omgang met deze problematiek. Hierbij zijn de terreinbeheerders als Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten en de Groenzoom belangrijke partners. Dit geldt ook voor de wens om een voetpad te realiseren naar het tuincentrum bij Delfgauw. Deze wens past overigens ook goed bij het onderzoek naar de mogelijkheden voor functieverandering in de vorm van bijvoorbeeld het toevoegen van woningen voor doelgroepen. voor een deel van de onderzoekslocatie langs de A13 in Emerald (alleen op de gronden waar momenteel het tuincentrum is gevestigd). Het onderzoek voor het ten zuiden daarvan gelegen gebied richt zich niet op verandering van de groenfunctie, maar gaat uit van handhaving van deze groene buffer en bouwt voort op de algemene waardering voor en verbetering van dit groen en de mede daaruit voortvloeiende waarde die het gebied nu heeft voor ontmoeten, bewegen, honden uitlaten, wandelen en spelen. Het belang van groenblauwe structuren voor de gezondheid van mensen onderschrijven wij. Op diverse plekken in de Omgevingsvisie besteden we hier aandacht aan, bijvoorbeeld in paragraaf 2.5.

De Omgevingsvisie geeft uitgangspunten en voorwaarden mee voor de afweging over de realisatie van nieuwe voorzieningen. Zo zijn mountainbikeroutes alleen mogelijk als deze aansluiten bij deze uitgangspunten en ambities. De afweging en uitvoering van dergelijke voorzieningen gebeurt in overleg met de beheerders en de gebruikersplatforms in de verschillende natuur- en recreatiegebieden.

Conclusie

De ontvangen zienswijzen leiden tot aanpassing van de Omgevingsvisie. Aan paragraaf 1.3 wordt de volgende tekst toegevoegd: "Daarbij hebben we aandacht voor de toegenomen recreatiedruk op het groene buitengebied door een diversiteit aan recreanten. Een goede zonering van recreatie draagt bij aan de omgang met de recreatiedruk op de groene gebieden.

5.3.3 Toegankelijkheid voor ouderen

KBO-PCOB onderschrijft het belang van een beweegvriendelijke openbare ruimte in zienswijze 295. Daarbij vragen ze extra aandacht voor ouderen, omdat een openbare ruimte met aantrekkelijke en veilige wandelroutes uitnodigt tot bewegen en het leggen van sociale contacten. Bij bestaande en nieuw te realiseren woonruimtes voor ouderen moet dan ook gezorgd worden voor omgeving die uitnodigt tot bewegen en contact. Daar wordt in zienswijze 23 aan toegevoegd dat de openbare ruimte op dit moment slecht toegankelijk is voor ouderen omdat er geen

sanitaire voorzieningen zijn, bijvoorbeeld rondom de Akerdijkse Plassen.

Beantwoording

Wij onderschrijven het belang van een beweegvriendelijke openbare ruimte die uitnodigt tot bewegen en ontmoeten, ook voor ouderen. In de Omgevingsvisie is dit terug te vinden in bijvoorbeeld paragraaf 1.3, waar benoemd wordt dat dit niet alleen in grote ruimtelijke ingrepen zit maar ook in kleine aandachtspunten zoals herkenningstegels voor ouderen of ommetjes door de wijk. Dit is een vervolg op paragraaf 1.2 waarin beschreven wordt dat bankjes op verschillende plekken informele ontmoeting vergemakkelijken. Dit moet uiteraard samengaan met een ervaring van veiligheid door middel van een overzichtelijke, voorspelbare, nette en ordelijke openbare ruimte. Dat is beschreven in paragraaf 2.5. Wij zijn van mening dat daarmee in de Omgevingsvisie voldoende aandacht is gegeven aan een beweegvriendelijke openbare ruimte in het algemeen en voor ouderen in het bijzonder. De plaatsing van sanitaire voorzieningen is een onderwerp dat voor de Omgevingsvisie van een te groot detailniveau is.

Conclusie

De ontvangen zienswijze leiden niet tot een aanpassing van de Omgevingsvisie.

5.4 Een gezond ecosysteem met een hoge biodiversiteit

In 2050 bestaat het lokale natuurnetwerk uit de groene buitengebieden samen met de daarop

aangesloten groenstructuren in de kernen, de (glas)tuinbouwgebieden en de bedrijventerreinen. Dit netwerk van leefgebieden en ecologische verbindingzones is de basis voor het behoud en de vergroting van de biodiversiteit in de gemeente.

5.4.1 Netto versterking van ecologie en biodiversiteit

NMP stelt (in zienswijze 17) dat de Omgevingsvisie moet resulteren in een netto versterking van ecologie en biodiversiteit in zowel de groene buitengebieden als het groen in de kernen. Zonder concrete doelen kan de natuur onvoldoende tegenwicht bieden aan de voor de mens urgenter en belangrijker lijkende ambities als wonen, verkeer, energie en economie. In het licht van deze concrete en hogere ambitie vraagt NMP om met voorrang een omgevingsprogramma natuur en biodiversiteit uit te werken. Hierin moeten alle aspecten worden meegenomen: fysieke ruimte, aanleg, onderhoud en beheer van al het groen binnen en buiten de bebouwde kom. Dit zal zorgen voor een sterkere verankering van het beleid en internalisatie in andere gemeentelijke beleidsterreinen. Daardoor wordt ecologie niet langer beschouwd als een facultatieve sluitpost, maar een integraal onderdeel van ontwerp, uitvoering en beheer. De oproep om te stoppen met klepelen en in plaats daarvan bermen en oevers ecologisch te beheren door maaien en afvoeren is hier een goed voorbeeld van. Net als het voorstel om als voorwaarde op te nemen dat natuurwaarden die verloren gaan door ruimtelijke ingrepen gecompenseerd moeten worden. Op

pagina 13 tot en met 18 van de zienswijze worden concrete aanbevelingen gedaan voor het omgevingsprogramma. Deze oproep wordt, weliswaar met een iets andere opzet, gesteund door het Milieuplatform (zienswijze 186) en aangevuld met de oproep om niet alleen te kijken naar de kwantiteit (75 m2 groen per woning), maar ook naar de kwaliteit. Ontzie de natuur en haal achterstanden in om de toenemende woning- en recreatiedruk vanuit de stedelijke omgeving op te kunnen vangen. Verder doet de NMP de suggestie om een bedrijfslocatie in de Groenzoom te ontwikkelen als ecologische verbinding (genoemd de Sideron-locatie).

Beantwoording

Wij zijn inderdaad voornemens om een omgevingsprogramma te maken. Daar zullen veel van de door NMP aangedragen onderwerpen in worden opgenomen. Voorbeeld daarvan is de wijze waarop (het groen in) de openbare ruimte wordt beheerd. De suggesties over de inhoud van het omgevingsprogramma nemen we mee bij het opstellen hiervan. Ten aanzien van biodiversiteit merken we op dat wij streven naar een diversiteit aan gebieden. Deze gebieden worden zo ingericht dat ze aantrekkelijk zijn voor doelsoorten (planten en dieren). Het groen in en om de kernen heeft daarnaast ook een recreatieve doelstelling. Een goede zonering van meer beschermde, rustige gebieden versus meer recreatieve gebieden biedt de mogelijkheid om beide ambities een plek te geven.

Het is altijd de bedoeling geweest om de Sideron-locatie toe te voegen aan de Groenzoom, daarom is er ook een wijzigingsbevoegdheid daartoe opgenomen in het bestemmingsplan. Indien zich de kans voordoet om dit te realiseren dan zullen wij ons zeker inspannen om de Groenzoom daar uit te breiden. Wij kiezen ervoor om geen (kwalitatief dan wel kwantitatief) compensatiebeginsel op te nemen, zoals door de indieners wordt voorgesteld. De Omgevingsvisie bevat volgens ons voldoende waarborgen om de groene contour te handhaven en wordt (mede) naar aanleiding van deze en andere zienswijzen (zie paragraaf 2.3.1) nog eens extra scherp opgenomen in zowel de inleidende tekst van ontwikkelingslijn 1 als in paragraaf 1.1.

Conclusie

De ontvangen zienswijzen leidt niet tot een aanpassing van de Omgevingsvisie.

5.4.2 Overlast van dieren

Er zijn naast zienswijzen die oproepen tot een ambitieuzere inzet voor de biodiversiteit ook zienswijzen ontvangen die vragen (zienswijze 21) om aandacht voor de negatieve gevolgen van de dieren die in deze leefgebieden wonen. Daarbij gaat het met name om de vraag hoe wordt voorkomen dat er overlast ontstaat van de vogels die aangetrokken worden door de groene leefgebieden.

Beantwoording

Op verschillende manieren kan er sprake zijn van overlast of beleving van overlast door dieren. Voorbeelden zijn de bestrijding van exoten, ganzenpoep op de openbare weg, en de schade van predatoren voor weidevogels. Aangezien we niet weten of er zich overlast gaat voordoen en wat hier dan de oorzaak van is, nemen wij geen algemene ambitie op in de Omgevingsvisie. De Omgevingsvisie bevat op verschillende plekken relevante doelstellingen en uitgangspunten die voldoende aanknopingspunten bieden voor eventuele maatregelen in het reguliere beheer en onderhoud van de openbare ruimte. Daarbij wijzen wij onder andere op paragraaf 1.2: Een aantrekkelijke, groene (openbare) ruimte, paragraaf 1.4: Een gezond ecosysteem met een hoge biodiversiteit, paragraaf 2.5: Een gezonde en veilige leefomgeving en paragraaf. 4.3: Een goede omgevingskwaliteit.

Conclusie

De ontvangen zienswijze leidt niet tot een aanpassing van de Omgevingsvisie.

5.4.3. Ecologische verbindingen concreet aangeven

Ecologische verbindingen zijn van groot belang voor een robuust ecosysteem. Daarom verzoeken zowel NMP (zienswijze 17) als het Milieuplatform (zienswijze 186) om in de Omgevingsvisie in zowel de teksten als op de kaarten concreet aan te geven waar verbindingen worden gerealiseerd. Bijzondere aandacht wordt gevraagd voor de ecologische verbinding tussen de Noord- en Zuidpolder.

Beantwoording

In de Omgevingsvisie is de ambitie opgenomen voor een samenhangend ecologisch netwerk. Wij ondersteunen het grote belang hiervan. Aangezien de Omgevingsvisie een lange termijnvisie op hoofdlijnen is, zijn de ecologische verbindingen op eenzelfde globaal niveau opgenomen. De concrete uitwerking daarvan vindt plaats in een omgevingsprogramma. Naar aanleiding van deze (en andere zienswijzen) passen we de kaart op pagina 23 aan door duidelijker aan te geven hoe het ecologische netwerk er op een hoger abstractieniveau uit ziet. In paragraaf 3.1.1 van dit Participatieverslag is hierover meer te lezen.

Conclusie

De ontvangen zienswijze leidt tot een aanpassing van de Omgevingsvisie. Op de kaart behorende bij ontwikkelingslijn 1 (pagina 23) wordt het ecologisch netwerk duidelijker aangegeven door onder andere ecologische pijlen toe te voegen bij de Katwijkerlaan (Groenzoom-De Balij), bij de Laan van Floris V, bij de locatie Ridderspoor /Lobelia, en ter hoogte van de groenstrook tussen Delfgauw en de A13. Ook voegen we twee ecologische pijlen toe die een verbinding maken met ons groengebied en de groengebieden over de A12 en de A13 heen.

5.4.4 Groene verbindingen, ecologie en glastuinbouw

In het ontwerp van de Omgevingsvisie wordt ingegaan op het verbinden en vervlechten van functie. Voorbeelden daarvan zijn verbindingen voor langzaam verkeer, groen en ecologie door het glastuinbouwgebied. Glastuinbouw Nederland (zienswijze 241) onderschrijft dit, maar ziet vooral risico's. In zienswijze 241 uiten ze dan ook de voorkeur om vanwege de verkeersveiligheid geen langzaam verkeersroutes door de glastuinbouwgebieden, maar juist langs de glastuinbouwgebieden te realiseren. Voor wat betreft de kansen voor biodiversiteit in de glastuinbouw vindt Glastuinbouw Nederland dat eerst onderzoek moet worden gedaan naar het effect van verhoogde biodiversiteit nabij de kassen op de gewassen in de kas. Gezien de afnemende mogelijkheden om met gewasbestrijdingsmiddelen in te grijpen bij plagen en aantastingen, moet eerst worden gekeken naar de mogelijke economische schade, voordat tot uitbreiding van de biodiversiteit kan worden overgegaan. Dit onderzoek vindt momenteel plaats en kan tot positieve, maar ook negatieve uitkomsten leiden.

Beantwoording

Wij zijn blij dat Glastuinbouw Nederland de meerwaarde ziet van verbinding en dan in het bijzonder verbindingen in en met de glastuinbouw. Wij begrijpen ook dat dit tot zorgen leidt. Bij de afweging voor de realisatie van routes voor langzaam verkeer en biodiversiteit in de duurzame glastuinbouwgebieden komen verschillende belangen samen. Uiteraard mag de wens tot verbinding niet onevenredig ten koste gaan van de glastuinbouwbedrijven. Wij hebben er vertrouwen in dat er een goede oplossing kan worden gevonden. Maatschappelijke voorzieningen in de glastuinbouwgebieden dragen ook bij aan een stevigere positie van de glastuinbouwsector in de samenleving. Fietsroutes kunnen bijvoorbeeld bijdragen aan de beleving van inwoners van de glastuinbouwgebieden. De afweging om dergelijke voorzieningen daadwerkelijk te realiseren, zien wij als onderdeel van de herstructureringsopgave. Het onderzoek waar de indiener op wijst is bij deze afweging waardevolle input.

Conclusie

De ontvangen zienswijze leidt niet tot een aanpassing van de Omgevingsvisie.

6. Zienswijzen ontwikkelingslijn 2: karakteristieke woon- en leefomgeving

6.1 Een herkenbare woonomgeving

Ook in 2050 is Pijnacker-Nootdorp nog steeds een herkenbare, landelijke gemeente. De woonomgeving heeft een eigen identiteit en kwaliteit. Die is niet in één woord te vangen, maar het resultaat van allerlei factoren die samen dat gevoel van geborgenheid en eigenheid aan onze gemeente geven.

6.1.1 Identiteit van Pijnacker-Nootdorp

De provincie Zuid-Holland uit in zienswijze 296 haar waardering voor de aandacht die de Omgevingsvisie heeft voor cultuurhistorische structuren en de wijze waarop deze aandacht in de ontwikkelingslijnen terugkomt. In zienswijze 186 benadrukt het Milieuplatform het belang van cultuurhistorische lijnen en elementen en gebiedseigen bebouwingskarakteristieken. De linten in het buitengebied vragen daarbij bijzondere aandacht. Niet alleen bieden die kansen voor ecologische verbindingen, maar ze lopen ook een risico op verrommeling door toepassing van de regeling ruimte voor ruimte. De provincie overweegt om verdichting van nieuwe wijken vast te leggen in beleid. Daarmee wil zij een bijdrage leveren aan de grote woningbehoefte. Deze verdichting naar 30 tot 45 woningen per hectare sluit niet aan bij de in de Omgevingsvisie opgenomen ambities en woonmilieus. Hier staat namelijk dat de gemeente zich richt op een dorps-

en landelijke woonervaring en ervoor zorgt dat de uitbreidingen bijdragen aan de herkenbaarheid en identiteit van de gemeente. De provincie verzoekt om tegen deze achtergrond nog eens kritisch te bezien wat de gemeente kan betekenen in verdere verdichting.

Beantwoording

Pijnacker-Nootdorp is een landelijke gemeente tussen de grote steden. Dit zorgt voor een unieke combinatie van wonen in kleinere, groene en dorps gemeenschappen terwijl de stad door de goede verbindingen dichtbij is. Met de voorliggende Omgevingsvisie wordt ruimte geboden om de woningvoorraad uit te breiden en daarmee een bijdrage te leveren aan de grote woningbehoefte. We hebben daarbij een balans gezocht tussen de behoefte aan woningen enerzijds en het behouden van de waardevolle dorps- en landelijke woonervaring. In zowel de Woonvisie Woningmarktregio Haaglanden (2017-2021) als de provinciale Woningbehoefteverkenning Zuid-Holland 2019 wordt het belang en de behoefte aan meer dorps- en landelijke woonmilieus vastgesteld. Ruimte voor meer woningen dan we in de Omgevingsvisie hebben opgenomen zien we daarbij niet. Dat komt ook door de aandacht voor cultuurhistorische lijnen en elementen en gebiedseigen bebouwingskarakteristieken.

Onze Lintenvisie is daarbij een instrument om op karakteristieke plekken verrommeling te voorkomen. De randvoorwaarden die hierin zijn opgenomen gelden als uitgangspunt voor nieuwe ontwikkelingen op deze plekken, maar vormen tegelijkertijd een beperking voor verdere verdichting. Hiermee zorgen we ervoor dat de huidige kwaliteiten en kenmerken geborgd blijven die voor zowel de gemeente als de regio belangrijk zijn. Een generieke, vastgestelde woningdichtheid van 30 tot 45 woningen per hectare past hier niet bij. Wij zijn van mening dat er per gemeente en zelfs per locatie onderzocht moet worden wat de mogelijkheden zijn met betrekking tot verdichting.

Conclusie

De ontvangen zienswijze leidt niet tot een aanpassing van de Omgevingsvisie

6.2 Een hechte gemeenschap

Pijnacker-Nootdorp is in 2050 een inclusieve gemeente. Dat betekent dat iedereen op zijn of haar eigen wijze mee doet in de samenleving. De eigen kracht van inwoners en het omzien naar elkaar is de basis voor de gemeenschap. De fysieke leefomgeving creëert de randvoorwaarden voor ontmoeting, ontplooiing en leren wat de betrokkenheid van inwoners naar elkaar versterkt.

6.2.1 Levendige centra

In de zienswijzen wordt gevraagd naar het plan voor horeca in Nootdorp. Nu is deze vooral geconcentreerd in de Dorpsstraat (zienswijze 5).

Beantwoording

In de Omgevingsvisie zijn gebiedsprofielen opgenomen die een beeld schetsen van verschillende gebiedstypes in Pijnacker-Nootdorp. Eén van die profielen is het profiel voor 'levendige ontmoetingscentra'. Dit profiel is van toepassing op het gebied rondom De Parade in Nootdorp. Deze gebieden vormen nu en in de toekomst een plek voor inwoners om elkaar te ontmoeten. Een horecafunctie past hier bij. We bieden in en rondom de centra dan ook de ruimte voor horecagelegenheden. In aanvulling op de Dorpsstraat zijn er ook in de Parade mogelijkheden voor horeca. De precieze mogelijkheden en locaties zijn vastgelegd in het Bestemmingplan 'Centrum Nootdorp'. De uiteindelijke invulling hiervan wordt bepaald door ondernemers die op een passende locatie een horecagelegenheid willen openen.

Conclusie

De ontvangen zienswijze leidt niet tot een aanpassing van de Omgevingsvisie.

6.2.2 Maatschappelijke voorzieningen

De komende jaren zal Pijnacker-Nootdorp nog flink groeien naar 100.000 inwoners. Dat heeft ook effect op de maatschappelijke voorzieningen. Zo is het op Stanislas nu al heel druk. In de Omgevingsvisie moet hier ook aandacht voor zijn (zienswijze 12). KBO-PCOB voegt daar in zienswijze 295 aan toe dat de toename van het aandeel 75+-huishoudens effecten zal hebben op de woon-, welzijns- en zorgvoorzieningen. De vraag is op welke wijze de gemeente daar tijdig en adequaat op in gaat spelen. Het KBO-PCOB vraagt om alle mogelijke maatregelen te nemen die de ontwikkeling van nieuwe woonzorgvormen voor ouderen stimuleren en daarmee de lacune tussen zelfstandig wonen en wonen in een verpleeghuis opvullen. Passende locaties voor woningen voor senioren ziet KBO-PCOB in de huidige sportvelden van RKDEO in Nootdorp en de Nootdorpseweg/Europalaan in Pijnacker.

Beantwoording

In de Omgevingsvisie houden we rekening met een groei van het aantal inwoners en de gevolgen die dit heeft voor de druk op maatschappelijke voorzieningen. We hebben daarover opgenomen dat we de voorzieningen afstemmen op de behoefte van de inwoners. Dit betekent dat wanneer we als gemeente groeien of bepaalde doelgroepen binnen de gemeente groeien we hier de voorzieningen op willen aansluiten. Dit geldt voor zowel onderwijs- als woon-, welzijns- en zorgvoorzieningen voor onze ouderen. Voor de woon-zorgbehoefte wordt momenteel een onderzoek uitgevoerd. Hierin wordt in concrete cijfers op kernniveau inzichtelijk welke behoefte er verwacht wordt tot 2050. De uitkomsten hiervan gebruiken we voor het bepalen van de (woningbouw)programma op de in de Omgevingsvisie opgenomen transformatielocaties en bij eventuele verdichtingen binnen de woonkernen. Dit doen we in overleg met het zorgkantoor en de zorgaanbieders in onze gemeente.

Conclusie

De ontvangen zienswijzen leiden niet tot een aanpassing van de Omgevingsvisie.

6.3 Een goede lokale en regionale bereikbaarheid

Ook in 2050 is Pijnacker-Nootdorp lokaal en regionaal goed bereikbaar. Dit doen we door in te zetten op duurzame vervoersvormen zoals lopen, fietsen en openbaar vervoer.

6.3.1 Drukke wegen

Er worden zorgen geuit over verkeersdruk. Zo is het verkeer vanuit Ypenburg naar Nootdorp erg druk. Zijn er plannen om meer auto's te gaan weren (zienswijze 5). Een andere inwoner merkt op dat de verbinding tussen Pijnacker en Nootdorp kwetsbaar is en filegevoelig. Zeker omdat er vanuit Nootdorp geen directe aansluitingen zijn op de N470. De Omgevingsvisie moet beschrijven op welke wijze hier actie op zal worden ondernomen (zienswijze 12). De bewonersvereniging Bos van 's-Gravenhout (zienswijze 286) is van mening dat een deugdelijke analyse van de te verwachten intensivering van het verkeer ontbreekt. Meer inwoners betekent meer verkeer. Daarbij gaat het de bewonersvereniging vooral om de autobewegingen op de Hofweg. Zij zijn van mening dat de huidige situatie al onacceptabel is voor wat betreft geluid, luchtkwaliteit en leefbaarheid. Daarom moet een onderzoek gedaan worden naar de gevolgen voor de verkeerssituatie in Nootdorp en de noodzakelijke aanpassingen aan de Hofweg.

Beantwoording

Mede ten behoeve van de Omgevingsvisie is een verkeersstudie uitgevoerd waarin is onderzocht wat de invloed is van de ambities uit de Omgevingsvisie op het verkeersnetwerk. Dit onderzoek is opgenomen als bijlage van het planMER dat hoort bij de Omgevingsvisie. De conclusie die daaruit volgt is dat er geen of een beperkte invloed is op de kwaliteit van het gehele verkeersnetwerk. Enerzijds zien we dat de Omgevingsvisie naar verwachting een positief effect heeft op het netwerk van lopen, fietsen en openbaar vervoer. Deze duurzame vervoerstypen zullen door de bredere fietspaden, metropolitane fietsroutes, aangename loopvoorzieningen, verbeterde first en lastmile oplossingen, deelmobiliteit en frequentie verhoging van de E-lijn vaker gebruikt worden. Tegelijkertijd verwachten we een autonome groei van het aantal bewegingen door de ambities met betrekking tot wonen en economie. Per saldo zorgt dit ervoor dat er verwacht wordt dat de invloed op het verkeersnetwerk beperkt zal zijn.

Er zijn geen plannen om auto's te weren ten behoeve van de verkeerssituatie. Uit de reacties van onze inwoners tijdens het participatietraject voor opstelling van de Omgevingsvisie is gebleken dat veel inwoners de auto voor de deur erg waarderen en dit als onderdeel zien van de dorpsbeleving van onze gemeente. Wel zetten we in op een toename in het gebruik van de duurzamere vervoerswijzen. Door voldoende alternatieve mogelijkheden te bieden die in reistijd even snel of zelfs sneller zijn hopen we weggebruikers te verleiden om voor een andere, duurzamere vervoerswijze te kiezen.

Dit doen we om de druk op het wegennet te beperken bij verdere groei, maar ook voor de positieve gevolgen die dit heeft voor de omgevingskwaliteit (geluid, lucht, leefbaarheid). Uiteraard blijven we anticiperen op nieuwe ontwikkelingen en blijven we het wegennet monitoren, zodat we kunnen inspelen op (te verwachten) knelpunten.

Conclusie

De ontvangen zienswijzen leiden niet tot een aanpassing van de Omgevingsvisie.

6.3.2 Openbaar vervoer

Geconstateerd wordt (in zienswijze 23) dat er een fout zit in paragraaf 2.3. Daarin staat dat er ook richting Den Haag een hogere frequentie komt, maar dat is niet geval. Daarvoor is de keerlus op de verkeerde locatie gelegd.

Beantwoording

In paragraaf 2.3. van de Omgevingsvisie schetsen we een toekomstbeeld voor Pijnacker-Nootdorp als het gaat om mobiliteit. De inzet is hierbij een hogere frequentie van het openbaar vervoer, onder andere om het gebruik hiervan te stimuleren. Met de genoemde keerlus is de frequentie richting Rotterdam nu al verhoogd, maar ook richting Den Haag is frequentieverhoging gewenst. Op dit moment voert de MRDH een studie uit naar capaciteitsverhoging van het gehele metronetwerk. Deze studie gaat voor lijn E uit van een frequentieverhoging naar 12 metro's per uur. De uitkomsten van deze studie worden eind 2021 verwacht.

Conclusie

De ontvangen zienswijze leidt niet tot een aanpassing van de Omgevingsvisie.

6.3.3 Elektrisch rijden en laadpalen

In zienswijze 23 worden zorgen geuit over de laadpalen die nodig zijn voor het elektrisch rijden. Een oerwoud aan laadpalen is een ongewenst toekomstbeeld. De vraag is dan ook hoe de

gemeente dit voor zich ziet? In zienswijze 216 wordt gevraagd naar de mogelijkheden om in de straat parkeren voor een elektrische auto op eigen terrein te realiseren. Daarmee wordt het aantal parkeerplekken verhoogd en blijven algemene laadpalen beschikbaar.

Beantwoording

Het inpassen van de laadinfrastructuur in de openbare ruimte is een opgave waar we als gemeente aandacht voor hebben. We hebben hier al beleid voor. Zo is het uitgangspunt nu dat alleen openbare laadpalen geplaatst worden wanneer inwoners geen parkeerplaats op eigen terrein hebben. We proberen de laadbehoefte daarmee zoveel mogelijk op privaat terrein op te vangen en de druk op de openbare ruimte te verlagen. Tegelijkertijd realiseren we ons dat deze opgave de komende jaren, met de toename in het gebruik van elektrische voertuigen, groter zal worden. We werken momenteel dan ook aan het actualiseren van ons beleid voor laadpalen met een visie op laadinfrastructuur. Deze geeft meer duidelijkheid over wat er mogelijk is en waar het mogelijk is. Deze visie wordt naar verwachting medio december 2021 vastgesteld door de raad.

Conclusie

De ontvangen zienswijzen leiden niet tot een aanpassing van de Omgevingsvisie.

6.3.4 Autoluwe straten

Als bewoners van het (oude) centrum van Pijnacker, bepleiten de indieners van zienswijze 265, 266, 269, het autoluwe maken van straten zoals de Willem de Zwijgerlaan, Korteweg, Julianalaan, Emmastraat en Stationsstraat. Deze zijn sinds de herinrichting de enige straten om het centrum in en uit te rijden. De straten zijn ontworpen als wegen voor doorgaand en vaak zwaar verkeer. Om het woongenot en de verkeersveiligheid te verbeteren wordt voorgesteld om de wegen om te zetten naar een woonerf of gebied waarin de auto te gast is met veel ruimte voor groen. Daarmee wordt de openbare ruimte weer voor alle bewoners en overige weggebruikers in plaats van voor de auto.

Beantwoording

De straten in het (oude) centrum van Pijnacker zijn ontworpen als veilige 30 kilometer per uur erftoegangswegen. Hiervoor zijn er onder andere snelheidsremmende maatregelen genomen en is er een trottoir voor voetgangers. Er maken voornamelijk wijkbewoners gebruik van de straten, maar er is ook vrachtverkeer uit de wijk. Buiten het centrum zijn er ook bedrijven en winkels die bevoorraad moeten worden. Ook bewoners willen graag hun spullen thuisbezorgd krijgen. Sommige straten hebben een wijkverzamel functie voor andere straten. Op wijkniveau is er dus altijd sprake van doorgaand verkeer.

In deze situatie is het inrichten van erftoegangswegen als woonerf niet wenselijk. Een woonerf werkt alleen goed in korte, doodlopende woonstraten. De erftoegangswegen zouden er niet autoluw door worden en ook niet veiliger. Het zou (wettelijk) betekenen dat alle trottoirs verdwijnen en de voetganger en spelende kinderen zich tussen het rijdend verkeer moeten begeven. Iedere automobilist zou in het hele gebied alleen nog maar stapvoets mogen rijden. Dit is voor de automobilist alleen op heel korte afstand vol te houden. Op de langere afstand zal niet meer stapvoets gereden worden, met alle risico's van dien.

Conclusie

De ontvangen zienswijzen leiden niet tot een aanpassing van de Omgevingsvisie.

6.4 Een evenwichtige woningvoorraad

In de Omgevingsvisie beschrijven we de ambitie om in 2050 vraag naar en aanbod van woningen te hebben verbeterd door uitbreiding van de woningvoorraad op plekken waar dit de identiteit en herkenbaarheid van Pijnacker-Nootdorp kan versterken. In dat kader hebben we over de volgende onderwerpen zienswijzen ontvangen.

6.4.1 Uitbreiding van de woningvoorraad

Er zijn verschillende zienswijzen ontvangen over de in de Omgevingsvisie voorgestelde transformatielocaties. Heel concreet wordt (in zienswijze 5) gevraagd naar het aantal woningen dat er in de komende tien tot twintig jaar zal worden gebouwd in Nootdorp en waar die woningen gebouwd zullen gaan worden. Het Milieuplatform (zienswijze 186) kan zich vinden in de nu voorgestelde uitbreidingen, maar is wel van mening dat er daarna geen ruimte meer is voor extra bouwopgaven. Daarom wordt geadviseerd om tijdig strategische argumenten (zoals de rol van Pijnacker-Nootdorp als aanbieder van rust en ontspanning in het groen) op te stellen om tegengas te geven bij eventuele toekomstige nieuwe externe druk om nog meer woningen te bouwen. Ook worden er randvoorwaarden genoemd die meegenomen kunnen worden bij ontwikkeling van locaties. Bij transformatie van Balijade verzoekt NMP (zienswijze 17) om een deel van het gebied te benutten voor uitbreiding van de Balij of minimaal een groene bufferzone ter afscheiding. De indieners van zienswijze 299 willen

vier woningen bouwen in het groengebied achter het perceel Vlielandseweg 8 (zie kaartje).

Er zijn ook zienswijzen ontvangen waarin zorgen worden geuit over nieuwe woningen. Zo hoopt een aantal mensen dat er niet meer bijgebouwd zal worden (zienswijze 18). De afgelopen 30 jaar zijn er al zoveel woningen bijgebouwd en zo snel dat de vrees is dat de visie niet realistisch is en er nog veel meer wordt gebouwd. Uit het kaartje blijkt niet zo duidelijk waar er nu precies wordt gebouwd. Ook in zienswijze 111 wordt een oproep gedaan om in Pijnacker niet verder te bouwen zodat het dorpse en de rust nog een beetje behouden blijven. Pijnacker is nu wel groot en vol genoeg. De bestaande natuur moet echt behouden blijven, zonder zijn we nergens meer.

De indiener van zienswijzen 213 vraagt om zuinig om te gaan met de beperkte openbare ruimte die we nog hebben. De afgelopen tijd is iedereen dat steeds meer gaan waarderen. Verdichting zou daarom wellicht beter kunnen door een bestaand gebouw te vervangen door een nieuw en hoger gebouw. Dan blijft er evenveel openbare ruimte beschikbaar. In zienswijze 195 wordt eveneens bezwaar gemaakt tegen uitbreiding van de woningvoorraad zowel binnen als buiten de kernen. Er heeft geen zichtbare en integrale afweging plaatsgevonden tussen woningbouw en het huidige gebruik van de ruimte. Het is onevenwichtig dat er steeds meer verdichting en uitbreiding komt, terwijl het opkopen van woningen als investering (dus niet om zelf in te wonen) niet kan worden tegengegaan. Dit doet zich inmiddels ook in Pijnacker-Nootdorp voor aldus de indiener van zienswijze 195. Het Milieuplatform is eveneens van mening dat met afdoende maatregelen moet worden voorkomen dat exploitanten koopwoningen aan de voorraad onttrekken waardoor ze niet meer beschikbaar zijn voor reguliere bewoning (zienswijze 186).

Beantwoording

Bij het opstellen van de Omgevingsvisie is een zorgvuldige afweging gemaakt van alle belangen. De ontwikkelingslijnen in de Omgevingsvisie laten zien wat we hierin belangrijk vinden. Binnen de kaders van de ontwikkelingslijnen is onderzocht wat we kunnen doen om in de behoefte aan nieuwe woningen te voorzien. Dus hebben we onszelf de vraag gesteld: Waar kunnen we woningen toevoegen zonder te breken met onze kernwaarden (bijvoorbeeld de waarde van onze groene buitengebieden)? Het resultaat is een viertal transformatielocaties waar we nieuwe woningen willen toevoegen (locaties zijn in rood gearceerd op de kaart hiernaast: Dwarskade, Rijskade, Overgauw en Balijade). Maximaal bouwen we nog 3.000 tot 4.000 nieuwe woningen in aanvulling op de geplande uitbreidingen (grijs gearceerde locaties op de kaart hiernaast).

Er zijn in de Omgevingsvisie geen uitgangspunten voor de ontwikkeling/inrichting van deze locaties opgenomen. Het aantal woningen dat we op een transformatielocatie willen bouwen staat niet vast, evenals het type woning of de inrichting van de openbare ruimte. Wel schetst de Omgevingsvisie het gewenste gemeentebrede toekomstbeeld. Alle ambities in de Omgevingsvisie nemen we mee in nieuwe ontwikkelingen. Om te bepalen hoe dit er concreet komt uit te zien is een uitgebreid vervolgproces nodig waarin zal worden bepaald wat er mogelijk is op een locatie en welke specifieke wensen er zijn.

Hier worden ook omwonenden en andere betrokken in meegenomen. Deze uitwerking zal per locatie plaatsvinden voordat gestart wordt met de transformatie.

Conclusie

De ontvangen zienswijze leiden niet tot een aanpassing van de Omgevingsvisie.

6.4.2 Bouwtempo en ontwikkelvolgorde

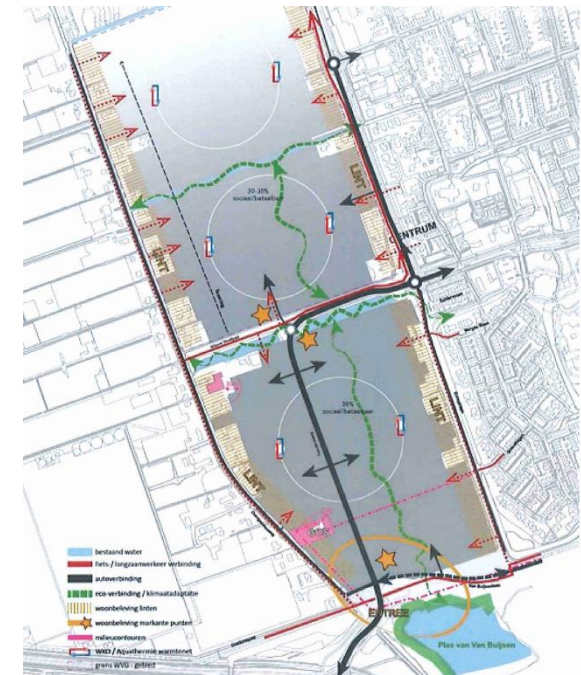
Rondom Wonen, Staedion en De Goede Woning (zienswijze 293) pleiten voor een verhoging van het bouwtempo van 200 woningen per jaar, naar 300 woningen per jaar. Daarmee wordt recht gedaan aan de huidige grote behoefte aan woningen in de regio. De woningcorporaties kunnen en willen meer sociale huurwoningen bouwen en hun investeringscapaciteit inzetten in Pijnacker-Nootdorp, maar dan moet wel duidelijk zijn op welke locaties dat kan en wanneer. Alleen dan kan deze capaciteit worden gereserveerd in de investeringsraming. Momenteel (in 2021) ligt het bouwtempo veel hoger en verlaging zou betekenen dat de slaagkans voor woningzoekenden fors zou afnemen. In lijn daarmee vragen de drie woningcorporaties om niet met één locatie te beginnen, maar met twee. Hoewel de woningcorporaties ondersteunen dat Dwarskade prioriteit verdient, vinden zij het riskant voor de bouwproductie om op één paard te wedden. Voorgesteld wordt om parallel aan een andere locatie te beginnen, bijvoorbeeld Balijade.

AAB bepleit in zienswijze 292 namens de eigenaren van de gronden in de Balijade eveneens voor een wijziging van de volgorde van te ontwikkelen woongebieden. Ook zij zijn van mening dat Balijade als eerste moet worden herontwikkeld voor woningbouw. Nieuwbouw van kassen is door de vestiging van de WVG niet meer opportuun. Bedrijven willen niet meer investeren op de korte en middellange termijn, hierdoor ontstaat een achterstand in aspecten als duurzaamheid en

circulariteit. De verwachting van stijgende grondprijzen (na wijziging van het bestemmingsplan) maakt dat bedrijven ook niet meer aan elkaar willen verkopen. AAB noemt diverse voordelen waaronder het feit dat er één vertegenwoordiger is namens alle grondeigenaren, er een gezamenlijk perspectief tot voorspoedige herontwikkeling en verplaatsing is, de locatie dicht bij het centrum en station ligt en prima kan worden ontsloten op de Katwijkerlaan met kansen voor verbetering van de verkeersveiligheid. Aanwijzing van Balijade als eerste gebied voor woningbouw is een belangrijke stap in de realisatie van de Omgevingsvisie, aldus ABB.

De Ontwikkelingscombinatie Tuindershof (OCT, zienswijze 264) is van mening dat de woningbehoefte groter is dan nu is opgenomen in het ontwerp van de Omgevingsvisie. Zij baseren zich daarbij op eigen onderzoek (dat in de zienswijze wordt toegelicht) en de ervaring met het aantal inschrijvingen voor de woningen in Tuindershof. Daarbij wijst de OCT erop dat de provincie Zuid-Holland een overprogrammering toestaat van 130%. Dit omdat er altijd woningen afvallen, zo ervaart de OCT. Bovendien verzoekt de OCT om de volgorde van locaties los te laten en derhalve op meerdere plekken tegelijk te gaan bouwen. Meer concreet dringt de OCT erop aan om niet alleen te starten met Dwarskade, maar ook direct te beginnen met de ontwikkeling van het deelgebied Overgauw waar zij de benodigde grondposities heeft verworven. In tegenstelling tot in het versnipperde gebied in Nootdorp kan met

het gebied waarvan betrokkene eigenaar is, binnen een termijn van één tot twee jaar worden begonnen. Zo kan de voorspelde dip in de lokale woningproductie in 2023-2025 worden voorkomen. In de zienswijze schetst de OCT al een beeld van de mogelijke invulling van het gebied, waarbij het een uitbreiding dan wel vervolg wordt op Tuindershof (zie kaartje). De OCT gaat vervolgens in op de factoren die bepalend zijn voor de slagingskans van een gebiedsontwikkeling en stelt dat alle hier aanwezig zijn. Daarom is de OCT van mening dat de gemeentelijke ambities beter waargemaakt kunnen worden als Overgauw tegelijkertijd met Dwarskade wordt ontwikkeld.

Beantwoording

In de Omgevingsvisie is geen concrete volgorde opgenomen voor het transformeren van locaties naar nieuwe woonwijken. Wel is aangegeven dat het Dwarskadegebied een logische eerste stap lijkt. Het opgenomen bouwtempo van 200 woningen per jaar is gebaseerd op de door de gemeenteraad vastgestelde Woonvisie 2020-2030 en de behoefteonderzoeken die daaraan ten grondslag liggen. De onderzoeken laten zien dat er tot 2040 behoefte is aan circa 4.000 nieuwbouwwoningen, aanvullend aan de bestaande bouwplannen. Door deze geleidelijk toe te voegen geven we onze inwoners nu en in de toekomst mogelijkheden voor het vinden van een geschikte woning en maken we een lokale wooncarrière mogelijk. We realiseren ons dat het niet mogelijk is (en ook niet altijd wenselijk is) om jaarlijks precies 200 woningen toe te voegen. Als uitwerking van de Omgevingsvisie wordt dan ook een woningbouwplanning voor de komende jaren opgesteld. Hierin worden alle genoemde (soms tegengestelde) belangen meegewogen. De volgorde van de te ontwikkelen locaties en het (jaarlijks) aantal te bouwen woningen per locatie wordt nader uitgewerkt in een woningbouwplanning. We houden rekening met de (grote) behoefte aan woningen, met de toekomstige behoefte en ook alle andere waarden die we belangrijk vinden voor Pijnacker-Nootdorp. Deze waarden staan in de ontwikkelingslijnen van de Omgevingsvisie.

Conclusie

De ontvangen zienswijzen leiden tot een aanpassing van de Omgevingsvisie. De volgorde van de te ontwikkelen locaties en het (jaarlijks) aantal te bouwen woningen per locatie wordt nader uitgewerkt in een woningbouwplanning.

6.4.3 Woningtypes

In de zienswijzen wordt gevraagd naar het type woningen dat gerealiseerd zal worden. Komt er bijvoorbeeld hoogbouw en wat wordt de verhouding tussen villa's en betaalbare woningen (zienswijze 5). Uitbreiding van de woningvoorraad is met name hard nodig voor jongeren en alleenstaanden die nu al in onze gemeente wonen (zienswijze 6). Zij zijn door de hoge huizenprijzen gedwongen om te vertrekken, terwijl er vanuit de steden om ons heen steeds meer mensen hier komen wonen. Gevraagd wordt om aan te geven op welke plekken betaalbare woningen (tot 250.000 euro) worden gebouwd voor de huidige inwoners. Het gebrek aan betaalbare woningen leidt ertoe dat jongeren wegtrekken (zienswijze 74). Dat draagt niet bij aan de leefbaarheid in de gemeente op de lange termijn. Daarom wordt in zienswijzen 245 voorgesteld om kleiner te bouwen. De huizen worden steeds groter en er is steeds minder ruimte. Door kleiner te bouwen kunnen we ook de natuur meer beschermen. Meer algemeen wordt ook gevraagd naar een verduidelijking van de behoefte aan woningen (zienswijze 23).

In zienswijze 15 wordt aandacht gevraagd voor de woonwensen van senioren en dan met name voor een divers aanbod aan woningen voor senioren. Het lijkt nu alsof het aanbod voor senioren zich gaat beperken tot appartementen of groepswonen. Er zijn echter ook senioren die graag een (koop)woning zouden willen met een tuin en een slaapkamer op de begane grond. Daar wordt in de Omgevingsvisie onvoldoende rekening mee gehouden. In dat kader vraagt ook KBO-PCOB (zienswijze 295) aandacht voor het belang van een passend woningaanbod voor senioren. Nu wonen zij vaak in een woning die te groot is en niet aansluit bij hun wensen. Een passende woning stimuleert de doorstroming. Ouderen verhuizen en de bestaande woning komt vrij voor starters of gezinnen. De provincie Zuid-Holland (zienswijze 296) vindt een minimaal percentage van 30% sociale woningen een mooi streven, maar mist een uitspraak over betaalbare woningbouw en vraagt om dit toe te voegen. Rondom Wonen, Staedion en De Goede Woning benadrukken in zienswijze 293 dat het noodzakelijk is om een inhaalslag te maken en sociale woningen toe te voegen. Niet alleen is er sprake van een tekort, er komen steeds meer kwetsbare en zorgvragende groepen die een beroep doen op zelfstandige woonruimte. Daarom verzoeken de woningcorporaties om bij nieuwbouw te streven naar minimaal 40% sociale huur.

De drie corporaties constateren verder dat in de Woonvisie staat dat minimaal 30% sociale (huur)woningen moeten worden gerealiseerd. Het ontwerp van de Omgevingsvisie formuleert dit echter net anders, namelijk minimaal 30% (sociale) huurwoningen. Graag zien de corporaties een eenduidige omschrijving en uiten daarbij de voorkeur voor het begrip sociale huurwoningen.

Beantwoording

In de Omgevingsvisie worden de ruimtelijke gevolgen van de ambities uit de gemeentelijke Woonvisie 2020-2030 (vastgesteld juni 2020) uitgewerkt. Er is geen aanleiding om inhoudelijk van de woonvisie af te wijken en de Omgevingsvisie sluit dan ook aan bij de Woonvisie ook als het gaat om te realiseren woningtypes. In de woonvisie hebben we meerdere aandachtsgebieden benoemd met een focus op woningen voor starters en senioren. Inzet is onder andere het werken aan betaalbare koop- en huurwoningen, het behouden van voldoende sociale voorraad, een toekomstbestendig woningvoorraad voor senioren (door realisatie van meer appartementen, maar ook met meerdere kleinschalige voorzieningen) en het stimuleren van doorstroming in de woningvoorraad. Deze inzet wordt meegenomen in de planvorming en opstelling van het (woningbouw)programma van de in de Omgevingsvisie opgenomen transformatielocaties en eventuele andere verdichtingen binnen de kernen.

Per locatie zal moeten worden bepaald wat een passende programmering is en of bijvoorbeeld een hoger percentage sociaal tot de mogelijkheden behoort. Dit zal gebeuren in samenspraak met onze partners in het woonbeleid.

Conclusie

De ontvangen zienswijzen leiden tot een aanpassing van de Omgevingsvisie. Op pagina 28 wordt de tekst overeenkomstig de woonvisie 2020-2030 aangepast naar 'Minimaal 30% van de woningen is een sociale (huur)woning.'

6.4.4 De Dokter W. van der Horstlaan

De eigenaren van de woningen aan de Dokter W. van der Horstlaan hebben verzocht (zienswijzen 162) om hun woongebied niet aan te duiden als een dorpse gemengde woonwijk, maar als een rustige woonwijk. Dit past beter bij het huidige karakter dat de eigenaren ook graag willen behouden. Zij gaan er, gelet op de in de Omgevingsvisie beschreven ambities, vanuit dat bij de ontwikkeling van een eventuele woonwijk ten zuiden van hun bestaande woningen rekening wordt gehouden met het karakter van de laan. Dat kan bijvoorbeeld door het creëren van een brede groenstrook met een behoorlijke en brede watergang, hoge beplanting en vergelijkbare woningen. De ambitie voor het aantal woningen in de eventuele woonwijk en voor de transformatielocaties ligt in het algemeen te hoog ligt. Dit gaat ten koste van ambities op het gebied van een groene en leefbare omgeving. De

bewoners merken op dat zij ernstig bezwaar hebben tegen de komst van flatgebouwen of een muur aan woningen grenzend aan hun achtertuin. Wanneer de plannen voor een nieuwe wijk concreet worden, dan willen de bewoners graag tijdig geïnformeerd worden zodat zij en de vereniging via een participatietraject bij de bouwplannen worden betrokken.

Beantwoording

De Omgevingsvisie Pijnacker-Nootdorp zet in op verbinding. In het geval van de Dokter W. van der Horstlaan betekent dit het zorgen voor en behouden van een gepaste aansluiting op de bestaande wijken en nieuw te realiseren wijken. Het woongebied rondom de Dokter W. van der Horstlaan krijgt daarom eenzelfde profiel als de nabijgelegen kern van Pijnacker en de nieuw te realiseren wijken op de in de Omgevingsvisie aangeduide transformatielocaties. De aanduiding als dorpse gemengde woonwijk is gebaseerd op de ligging nabij het centrum van Pijnacker en de relatie die omliggende gebieden daardoor hebben met de kern.

De Omgevingsvisie doet geen uitspraken over de concrete inrichting van de transformatielocaties. Wel geeft de Omgevingsvisie hier handvatten voor (de ontwikkelingslijnen laten zien wat we belangrijk vinden) die bij de planvorming van een gebied uitgewerkt worden. Uiteraard worden betrokkenen en dus omwonenden meegenomen in de planvorming voor de transformatie van een gebied.

Conclusie

De ontvangen zienswijze leidt niet tot een aanpassing van de Omgevingsvisie

6.5 Een gezonde en veilige leefomgeving

Door ook in 2050 een gezond woon- en leefklimaat te bieden, ondersteunen we de gezondheid en vitaliteit van onze inwoners. Ook willen we dat onze inwoners zich prettig en veilig (blijven) voelen in hun leefomgeving.

6.5.1 Veiligheid

Pijnacker-Nootdorp is een gastvrije gemeente, waar mensen en hun spullen veilig zijn (zienswijze 146). De wijkbeveiliging zou daarom hoog moeten zijn met camera's en inzet van politie. Ook de gezamenlijke bedrijvenparken vragen in hun zienswijze (172) aandacht voor een aanscherping van de teksten over veiligheid in de Omgevingsvisie. Voorgesteld wordt om in paragraaf 3.1 van het ontwerp van de Omgevingsvisie niet alleen aandacht te besteden aan ondermijnende criminaliteit maar ook aan criminele/overlastgevende activiteiten in het algemeen en ondermijnende criminaliteit in het bijzonder. De Veiligheidsregio Haaglanden (VRH, zienswijze 239) doet diverse voorstellen voor het beter verankeren van de fysieke veiligheid in de Omgevingsvisie. Dat advies bevat onder andere een omschrijving van fysieke veiligheid zijnde de bescherming tegen risicobronnen en brandveiligheid van de bebouwde omgeving. Een

helder onderscheid tussen sociale en fysieke veiligheid voorkomt verwarring. Dat betekent ook dat de laatste alinea van paragraaf 2.5 aangepast zou moeten worden. In aansluiting daarop doet de VRH een tekstsuggestie om bij de inrichting van de fysieke leefomgeving aandacht te hebben voor de bereikbaarheid en bluswatervoorziening. Dit is belangrijk voor een effectief optreden bij incidenten en zou daarom bij het ontwerp van gebieden voldoende aandacht moeten krijgen. Verder constateert de VRH dat er sprake is van een toenemende vergrijzing. In de nieuwe rijksregelgeving wordt geen rekening gehouden met wie er in gebouwen woont. Ouderen zijn doorgaans minder snel in staat te vluchten bij een calamiteit. Daarom benadrukt de VRH het belang van brandveilige woon-zorgcombinaties. Tot slot beveelt de VRH aan om de nieuwe begrippen 'aandachtsgebieden' en 'voorschriftengebieden' te benoemen in de Omgevingsvisie en daarvoor een ambitie te formuleren. Dit mede gezien de mogelijke verslechtering die voor deze indicator in de planMER staat.

Beantwoording

In paragraaf 2.5 is al een onderscheid gemaakt tussen fysieke veiligheid en sociale veiligheid. Onder fysieke veiligheid verstaan we bijvoorbeeld dat er zo min mogelijk inbraken zijn, gestolen wordt, maar ook bescherming tegen risicobronnen.

Sociale veiligheid heeft betrekking op de ambitie dat niemand wordt uitgesloten en inwoners een gevoel van gemeenschappelijkheid ervaren. Preventie is een instrument dat kan worden gebruikt bij fysieke veiligheid (denk aan inbraakpreventie), maar niet bij sociale veiligheid. Daarnaast zullen we ook de bereikbaarheid en bluswatervoorziening toevoegen, net als bijzondere aandacht voor brandveiligheid rondom complexen met ouderen. In paragraaf 4.3 besteden we extra aandacht aan onze ambities op het gebied van externe veiligheid. Aan de wens om in paragraaf 3.1 van de Omgevingsvisie aandacht te besteden aan andere aspecten van veiligheid, willen we tegemoetkomen door een expliciete verwijzing naar paragraaf 2.5 op te nemen. Zo is zowel fysieke als sociale veiligheid gekoppeld aan de 'Vitale bedrijven, complementair aan de regio'.

Conclusie

De ontvangen zienswijzen leiden tot aanpassingen van de Omgevingsvisie:

- 1. Toevoegen zin: De bereikbaarheid voor hulpdiensten en de beschikbaarheid van bluswater is op orde. Door een goed ontwerp en goede inrichting van de openbare ruimte maakt dit een vanzelfsprekend en onopvallend onderdeel uit van de fysieke leefomgeving. Nabij complexen waar veel ouderen wonen, is extra aandacht besteed aan de inrichting van de ruimte. Zo kunnen ook minder zelfredzame mensen bij een calamiteit toch een veilige plek vinden.*

2. *Wijzigen zin: Criminaliteit, inbraak en diefstal zijn risico's voor de fysieke veiligheid die grotendeels buiten de invloedssfeer van de fysieke leefomgeving liggen. Daar wordt vooral ingezet op preventie en repressie.*
3. *Toevoegen paragraaf 4.3: Daarnaast overwegen we in een omgevingsprogramma of en waar we het ambitieniveau voor een voorschriftgebied kunnen verhogen. Denk dan bijvoorbeeld niet alleen aan de verplichte afstanden tot zeer kwetsbare locaties en gebouwen, maar ook tot kwetsbare locaties en gebouwen. Zeker bij nieuwe ontwikkelingen is onze ambitie dat we door een zorgvuldige keuze van functies ten opzichte van risicobronnen voorkomen dat nieuwe voorschriftgebieden moeten worden aangewezen. In het omgevingsplan wijzen we, waar nodig, voorschriftgebieden, aan voor zeer kwetsbare gebouwen.*
4. *Toevoegen paragraaf 3.1: De aspecten rond fysieke veiligheid zoals beschreven in paragraaf 2.5 (denk aan criminaliteit, maar ook bescherming tegen risicobronnen) zijn een onderdeel van een aantrekkelijk economisch vestigingsklimaat. In aanvulling daarop zijn we bovendien alert op ondermijnende criminaliteit en treden daar direct tegen op.*

6.5.2 Gezond en inclusief

De GGD (zienswijze 208) ondersteunt de keuze voor duurzame en gezonde mobiliteit, maar adviseert om dit niet alleen met positieve prikkels te doen. Juist vanwege de hoge druk op de ruimte is het goed om expliciet te benoemen dat er in de toekomst minder ruimte is voor de auto in de openbare ruimte. De ruimte is nodig om voorzieningen in de openbare ruimte te realiseren die ontmoeting mogelijk maken, eenzaamheid verminderen en bewegen stimuleren. Het is belangrijk om daarbij aandacht te blijven houden voor alle doelgroepen dus jongeren, volwassenen en ouderen. Verder vraagt de GGD aandacht voor de positieve effecten op de mentale gezondheid van een groen-blauwe leefomgeving. Een concreet voorbeeld is het groen-blauwe schoolplein. Opgroeien in een rookvrije omgeving is een belangrijk aspect van een gezonde leefomgeving. Daarom wordt geadviseerd om zoveel mogelijk plekken rookvrij te maken en te houden.

Beantwoording

In de openbare ruimte komt een groot aantal verschillende belangen bij elkaar of het nu gaat om mobiliteit, ontmoetingsruimte, groen of maatregelen voor klimaatbestendigheid, er zal iedere keer een afweging moeten worden gemaakt om te bepalen wat een geschikte inrichting van de openbare ruimte is en waar (meer) prioriteit aan wordt gegeven. Om dit op een goede manier te kunnen doen werken we de ambities (die ook voor een groot deel staan in paragraaf 1.2 van de Omgevingsvisie) uit in een omgevingsprogramma. In dit omgevingsprogramma werken we uit wat een passende inrichting is voor verschillende (type) locaties binnen onze gemeente.

Conclusie

De ontvangen zienswijze leidt niet tot een aanpassing van de Omgevingsvisie

7. Zienswijzen ontwikkelingslijn 3: aantrekkelijk economisch vestigingsklimaat

Voor een aantrekkelijk economisch vestigingsklimaat zijn in het ontwerp van de Omgevingsvisie de volgende drie ambities geformuleerd:

1. Vitale bedrijven, complementair aan de regio
2. Een gezonde arbeidsmarkt en voldoende regionale werkgelegenheid
3. Duurzaam en circulair ondernemen

Het ontwerp van de visie beschrijft de economische gezondheid van onze inwoners en ondernemers als een bouwsteen voor een hechte samenleving. De bruisende centra waar de hechte gemeenschap wordt gevormd, is de thuisbasis van veel ondernemingen. In onze fysieke leefomgeving is de economie in het algemeen en de (glas)tuinbouw in het bijzonder mede bepalend

voor onze ruimtelijke identiteit. De bedrijventerreinen en (glas)tuinbouwgebieden grenzen aan of maken deel uit van de kernen. Deze relatie willen we richting 2050 versterken.

7.1 Vitale bedrijven, complementair aan de regio

Volgens het ontwerp van de Omgevingsvisie zijn detailhandel, (glas)tuinbouw en zakelijke dienstverlening ook in 2050 nog altijd de grootste sectoren en pijlers van onze economie. In het ontwerp kiezen we er voor om vanuit de eigenheid van een groene wooneconomie met de regio samen te werken en het aantal en de omvang van de bedrijventerreinen en (glas)tuinbouwgebieden in Pijnacker-Nootdorp niet verder uit te breiden, maar ons vooral te richten op kwalitatieve versterking van de bestaande bedrijventerreinen en de (glas)tuinbouw. Die kwaliteitsverbetering willen we bereiken door herstructurering, modernisering en optimale benutting. Ook zetten we ons in voor revitalisering en herpositionering van onze centra, banen in of verwant aan de digitale economie en woon-gerelateerde werkgelegenheid.

De zienswijzen richten zich vooral op de kansen en de contouren van de glastuinbouwgebieden en de mogelijke (andere) functies daarbinnen. De beelden bij de indieners lopen daarbij uiteen van ruimere contouren met meer hectaren beschikbaar

voor glas tot juist kleinere contouren, met zelfs een halvering van het huidige oppervlak aan glas wat van een deel van de indieners benut mag worden voor meer groen en van een ander deel voor woningbouw, huisvesting van arbeidsmigranten en zogenaamde cumelabedrijven. Daarnaast wordt gevraagd om meer aandacht voor de bedrijventerreinen en de wens om die parkachtig in te richten.

7.1.1 (Binnen) De contouren van de duurzame glastuinbouwgebieden

Glastuinbouw Nederland (zienswijze 241) is blij dat in het ontwerp van de Omgevingsvisie het (economisch) belang van de glastuinbouwsector voor de gemeente, de regio en Nederland wordt erkend. In dat kader pleit ze ervoor om in de Omgevingsvisie niet te noemen dat het aantal en de omvang van de glastuinbouwgebieden niet wordt uitgebreid. Glastuinbouw Nederland ziet namelijk een aantal ontwikkelingen die leiden tot een grotere behoefte aan glastuinbouwareaal zoals: nieuwe teelten, verbreding, verplaatsing van verspreid liggend glas, resourcing, energietransitie en klimaatadaptatie. Per saldo verwachten zij een stijgende behoefte aan glastuinbouwgrond en vragen om deze groei mogelijk te maken als de markt daar om vraagt. NMP (zienswijze 17) stelt de vraag hoe herstructurering en mogelijkheden voor vergroting van het effectief teeltoppervlak samen

kunnen gaan met de ambities voor een betere ecologische dooradering en waterberging en of de gemeente Wvg kan leggen om groene dooraderingen te realiseren.

Het Milieuplatform stelt in zienswijze 186 voor om een visie te onderzoeken die uitgaat van een halvering van oppervlak aan glastuinbouw. De vrijgekomen ruimte kan dan worden bestemd voor doeleinden die aansluiten bij de behoeften en wensen die inwoners hebben geuit in het kader van het participatieproces. Daarmee kan een nog aantrekkelijkere leefomgeving worden gerealiseerd met betere kansen voor wonen, werken, natuur en recreatie. Voor de glastuinbouw betekent dit mogelijk dat moet worden gestopt met schaalvergroting en massaproducten ten gunste van kleine en flexibele bedrijven met meer diversiteit in producten en diensten. De glastuinbouw moet passen bij ecologische structuren en bijdragen aan de omgeving. Minimaal moet voldoende ruimte over blijven voor onze bijdrage aan de voedselproductie in de regio. In zienswijze 265, 266, 269 staat dat er te veel ruimte wordt geboden aan de glastuinbouw. Hoewel dit historisch zo gegroeid is, concludeert men dat het deze vorm van bedrijvigheid niet meer passend is in deze regio vanwege het exorbitante energiegebruik, het gebruik van CO₂ en de fysieke beperking die deze bedrijfssector vormt voor groene ontwikkeling. Daarom wordt voorgesteld om de ruimte voor de glastuinbouw met nog eens 50% te verkleinen ten opzichte van het ontwerp van de Omgevingsvisie om zo meer groen te

houden of realiseren voor de inwoners van Pijnacker-Nootdorp.

De provincie is in zienswijze 296 kritisch over de mate van verdichting die door herstructurering bereikt kan worden. Zij gaat graag in gesprek om vanuit economisch perspectief te onderzoeken of een overaanbod aan braakliggend areaal wellicht noodzakelijk is om de sector goed te laten functioneren en bijvoorbeeld grondspeculatie voorkomt. De provincie stemt niet in met het transformeren van de deelgebieden Overgauw en Rijskade. Op langere termijn kan dit een mogelijkheid zijn, maar dat is afhankelijk van de benodigde ruimte voor het goed economisch functioneren van de totale Greenport West-Holland. Tegen transformatie van Dwarskade en Balijade bestaat geen bezwaar, dit is in overeenstemming met het werkboek Oostland.

Beantwoording

We hebben veel verschillende reacties ontvangen op de glastuinbouw. Van een wens om het areaal te laten groeien aan de ene kant tot een oproep om het areaal te halveren aan de andere kant. Ook hebben we reacties ontvangen die zich richten op het onttrekken van een specifiek perceel of cluster van percelen aan de glastuinbouw.

Reagerend op de wens om het areaal te laten groeien, merken we op dat de Omgevingsvisie groei van de sector niet uitsluit. De huidige bruto-netto verhouding binnen contouren biedt die ruimte, net als toekomstige herstructurering en innovatie die leidt tot een efficiënter gebruik van de beschikbare ruimte. Ook wij zien allerlei ontwikkeling in de glastuinbouw die naar onze verwachting niet een groter, maar juist een kleiner ruimte beslag tot gevolg hebben zoals vertical farming, gezamenlijke (ondergrondse) wateropslag (rainlevlr), zon op dak, zon op waterbassins en geothermie. Het huidige Noukoop laat al goed zien hoe een groene dooradering en glastuinbouw samen kunnen gaan. De ambities voor een toekomstige ecologische dooradering en waterberging op andere plekken binnen de glastuinbouwcontouren zijn in de toekomst onderdeel van een integrale herstructurerings-respectievelijk transformatieopgaven. Het huidige beleid voorziet erin dat het instrument Wvg daarbij terughoudend wordt toegepast. Onteigening heeft tot doel om gewenste bestemmingen te realiseren en zal enkel in het uiterste geval, indien daar noodzaak toe is, worden toegepast. De noodzaak voor een voorkeursrechtbeschikking met als grondslag de Omgevingsvisie, zien wij op dit moment niet.

Het halveren van het areaal zoals door het Milieuplatform wordt voorgesteld volgen wij niet. In de Omgevingsvisie maakt de (glas)tuinbouw blijvend deel uit van (de identiteit van) Pijnacker-Nootdorp. Met de drie toonaangevende, moderne en innovatieve (glas)tuinbouwgebieden Noukoop, Fes/ Oostland en Pijnacker West blijft onze gemeente in de toekomst deel uit maken van de Greenport West Holland en behoren tot de top van de (glas)tuinbouw in Nederland en daarbuiten. De sector krijgt in de Omgevingsvisie de ruimte om zich te verbreden waardoor het cluster in onze gemeente een internationale speler wordt op het gebied van voedsel, gezondheid en welbevinden. Deze economische activiteiten vinden straks niet meer alleen in kassen plaats, maar ook onder gesloten dek. Door de herstructurering en modernisering met onder andere ketenintegratie, vertical farming en gezamenlijke wateropslag kunnen de glastuinbouwgebieden efficiënter worden benut waardoor ruimte kan worden gecreëerd voor groei van de sector, maar tegelijkertijd ook voor verduurzaming en verdere vergroening van de fysieke leefomgeving waarvoor met name aan de randen van de glastuinbouwcontouren mogelijk ruimte vrijkomt. In aanvulling daarop merken we op dat in de Omgevingsvisie alles erop gericht is om via kwalitatieve versterking van de bestaande (glas)tuinbouw te komen tot een sector die ook in de toekomst aansluiting kan vinden bij de structuur van het natuurnetwerk van het groene buitengebied en het groen in de kernen en daarnaast bijdraagt aan de identiteit, economie, omgeving en samenleving van Pijnacker-Nootdorp en de regio.

Een procentuele of getalsmatige reductie van het glastuinbouwareaal is daarbij niet het doel, maar kan de uitkomst zijn van een proces van herstructurering, modernisering en transformatie.

Het is goed om te vernemen dat de provincie geen bezwaar heeft tegen de transformatie van Dwarskade en Balijade. Wij gaan bij de uitwerking van de Omgevingsvisie in een gebiedsgericht omgevingsprogramma voor de glastuinbouw graag met de provincie in gesprek over de mogelijke transformatie van Overgaw en Rijskade in het licht van het economisch functioneren van deze gebieden.

Conclusie

De ontvangen zienswijzen leiden niet tot een aanpassing van de Omgevingsvisie.

7.1.1a. 's Gravenweg 36 en omgeving

Door de eigenaren van het perceel 's Gravenweg 36 aan de rand van het duurzaam glastuinbouwgebied Noukoop is, samen met de omliggende percelen, een zienswijze (zienswijze 1 en 24) ingediend. Hierin wordt verzocht om ruim 3 hectaren te onttrekken aan het duurzaam glastuinbouwgebied en in plaats daarvan de mogelijkheid te bieden om op deze percelen een woningbouwontwikkeling toe te staan. De reden daarvoor is dat de eigenaren het niet meer mogelijk achten om op deze percelen enige vorm van moderne glastuinbouw te realiseren. In zienswijze 24 wordt daaraan toegevoegd dat de

nieuwe eisen voor huisvesting van paarden betekenen dat het huidige gebouw moet worden gesloopt en een nieuw onderkomen moet worden gerealiseerd. Daarnaast komen er ook hogere eisen aan de vrije bewegingsruimte voor paarden. Momenteel beschikt het bedrijf over vier weides en vier kleine paddocks. De weides zijn alleen in de zomermaanden beschikbaar, waardoor in de overige maanden en bij slecht weer alleen de vier paddocks beschikbaar zijn. Dat is onvoldoende voor de huidige circa 35 paarden. Om tegemoet te komen aan de nieuwe eisen zal geïnvesteerd moeten worden in het opofferen van de weide om meer paddocks te maken, aangezien het aankopen van meer grond geen optie is. Ook dat vereist een aanzienlijke investering. Het is dan ook geen eenvoudige opgave om het huidige bedrijf te

moderniseren naar de toekomstige eisen. Bovendien is het een aantrekkelijke locatie voor het bouwen van woningen omdat het direct gelegen is naast halte Nootdorp. De locatie is daarmee goed bereikbaar met de metro. Het plan met de titel 'Thuis voelen, blijven(d) wonen in Pijnacker-Nootdorp' voorziet in het bouwen van 165 wooneenheden voor gezinnen, ouderen en jongeren.

Beantwoording

In de Omgevingsvisie wordt het glastuinbouwgebied Noukoop gezien als een blijvend onderdeel van de Greenport West Holland. Herstructurering, modernisering en optimale benutting maken van Noukoop in de toekomst één van de drie toonaangevende en innovatieve glastuinbouwgebieden binnen onze gemeente. Wij zien ons hierin gesteund door zowel de sector als de provincie. In de Omgevingsvisie wordt er vanuit gegaan dat herstructurering en innovatie leidt tot efficiënter gebruik, waarbij met name aan de randen van de glastuinbouwcontouren mogelijk ruimte vrijkomt. Ruimte die in eerste instantie zoveel als mogelijk moet worden benut voor energieopwekking, maar ook kan worden ingezet voor een groene dooradering. Pas in 2e instantie kan gedacht worden aan woningbouw, waarbij de voorkeur in de Omgevingsvisie uitgaat naar oplossingen voor de huisvesting van arbeidsmigranten en voormalige bedrijfswoningen.

In alle gevallen zal functieverandering binnen de contouren van de glastuinbouw, zoals met deze zienswijze wordt voorgesteld, niet autonoom kunnen plaatsvinden maar altijd onderdeel zijn van een brede herstructurerings- en moderniseringsopgave van de glastuinbouwsector waarbij op gebiedsniveau -in dit geval Noukoop als geheel- een integrale afweging dient plaats te vinden tussen de verschillende ruimtevragers en belangen. Omdat de (herstructurerings)opgave in de glastuinbouw omvangrijk is, zullen hiervoor bij de uitwerking van de Omgevingsvisie specifieke gebiedsgerichte programma's worden opgesteld. Zienswijzen op het ontwerp van de Omgevingsvisie, gericht op functieverandering binnen de glastuinbouwcontouren, zullen in dat proces worden betrokken.

Conclusie

De ontvangen zienswijzen leiden niet tot een aanpassing van de Omgevingsvisie.

7.1.1b. Ontwikkeling glastuinbouw Oude Polder

Zienswijze 9 gaat ook in op het duurzaam glastuinbouwgebied. Aangegeven wordt dat het niet gewenst is om de gronden tegenover de Duikersloot (Oude Polder) te bebouwen met glastuinbouw. Dat is niet in overeenstemming met wat gepresenteerd is ten tijde van de realisatie van het opstijgpunt voor de 380 kV-hoogspanningsverbinding. De glastuinbouw vervuult het water met gifstoffen, er wordt veel maatschappelijk geld uitgegeven aan ontsluitingen zoals de Komkommerweg en er is veel

lichtoverlast. Gevraagd wordt dan ook om dit gebied groen te houden.

Beantwoording

In de Omgevingsvisie maakt de (glas)tuinbouw blijvend deel uit van (de identiteit van) Pijnacker-Nootdorp. De glastuinbouw staat in de toekomst dicht bij de lokale samenleving. In letterlijke zin omdat kassen naast woonwijken en natuur- en recreatiegebieden staan, maar ook in praktische zin. Ze zijn een goede buur van de natuur, inwoners en recreanten doordat er groene corridors zijn gerealiseerd en de hoogwaardige producten die in de kassen worden geproduceerd, ook lokaal te koop zijn. Door (gefaseerde) actieve herstructurering worden kassen steeds meer emissieloos en circulair en zijn ze aangesloten op regionale netwerken voor warmte en CO₂. De sector zal zich richting 2050 verder verbreden waardoor het cluster in onze gemeente een internationale speler wordt en blijft op het gebied van voedsel, gezondheid en welbevinden. Gedane investeringen in onder andere de Komkommerweg en de Zijdeweg dragen hieraan bij. Om de relatie tussen de glastuinbouw en de kernen te versterken zal ook gewerkt worden aan betere langzaamverkeer- en groenverbindingen, economische clustering, energie-uitwisselingen en de aanleg van groene zones. Door de herstructurering en modernisering met onder andere ketenintegratie, vertical farming en gezamenlijke wateropslag kunnen de glastuinbouwgebieden efficiënter worden benut waarbij met name aan de randen van de glastuinbouwcontouren mogelijk ruimte vrijkomt.

De afweging om de gronden aan de rand van het glastuinbouwgebied tegenover de Duikersloot daarom nu alvast een groenbestemming te geven, kan echter niet op voorhand worden gemaakt. Het zal altijd onderdeel moeten zijn van een brede herstructurerings- en moderniseringsopgave van de glastuinbouwsector. Daarbij zal op gebiedsniveau, in dit geval Fes/ Oostland als geheel, een integrale afweging moeten plaatsvinden tussen de verschillende ruimtevragers en belangen. We voegen daar aan toe dat het huidige bestemmingsplan reeds voorziet in de mogelijkheid om hier glastuinbouw te realiseren, maar dat datzelfde bestemmingsplan ook rekening houdt met een groenstrook tussen de kassen en de Duikersloot. Omdat de (herstructurerings)opgave in de glastuinbouw omvangrijk is, zullen hiervoor bij de uitwerking van de Omgevingsvisie specifieke gebiedsgerichte programma's worden opgesteld. Zienswijzen op het ontwerp van de Omgevingsvisie, gericht op functieverandering binnen de glastuinbouwcontouren zullen in dat proces worden betrokken.

Conclusie

De ontvangen zienswijzen leiden niet tot een aanpassing van de Omgevingsvisie.

7.1.1c. Tussen Ackerswoude en de Zijdedeweg

In zienswijze 16 wordt door de eigenaar van een glastuinbouwbedrijf voorgesteld om de hele strook tussen de Zijdedeweg (oostelijke randweg) en de rand van de kern Pijnacker (Ackerswoude, Klapwijk, Tolhek) te transformeren van

glastuinbouw naar een stevige groenzone met een aansluitend een uitbreiding van de woningbouw. De reden voor dit voorstel is dat het bedrijf steeds meer last heeft van omwonenden die schijnbaar last hebben van de bedrijfsactiviteiten. Verwacht wordt dat dit naar de toekomst toe alleen maar verder zal toenemen door ontwikkelingen zoals verduurzaming (afstappen van fossiele energie), schaalvergroting en/of de automatisering en belichting die nodig is voor intensieve kleinschalige teelt.

Beantwoording

In de Omgevingsvisie maakt de (glas)tuinbouw blijvend deel uit van (de identiteit van) Pijnacker-Nootdorp en staat zij in de toekomst dicht bij de lokale samenleving. In letterlijke zin omdat kassen naast woonwijken en natuur- en recreatiegebieden staan, maar ook in praktische zin. Ze zijn een goede buur van de natuur, inwoners en recreanten doordat er groene corridors zijn gerealiseerd en de hoogwaardige producten die in de kassen worden geproduceerd, ook lokaal te koop zijn. Om de relatie te versterken en de overlast die nu soms nog wordt ervaren om te zetten in begrip en waardering wordt in de Omgevingsvisie voorgesteld om te werken aan betere verbindingen tussen de kernen, het groen en de economische clusters in de vorm van onder andere fietspaden, groene zones, energie-uitwisseling en maatwerk voor assimilatieverlichting.

Conclusie

De ontvangen zienswijzen leiden niet tot een aanpassing van de Omgevingsvisie.

7.1.1d. Het lint van de Rijskade

De eigenaren van enkele grote percelen langs de Rijskade willen (zienswijze 207) graag een aantal woningen bouwen in het lint van de Rijskade. Het toevoegen van enkele woningen past bij het karakter van het lint, leidt tot een toenemend gevoel van veiligheid en draagt bij aan de behoefte aan woningen. Een dergelijke ontwikkeling zal ook de toekomstige ontwikkeling van de glastuinbouw niet in de weg staan, aangezien deze bedrijven gericht zijn op de Vrederustlaan en de Hoefslag. Het verzoek is dan ook om de contouren van de glastuinbouwgebieden aan te passen zodat de bouw van enkele woningen mogelijk wordt.

Beantwoording

In de Omgevingsvisie wordt het glastuinbouwgebied Pijnacker West gezien als een blijvend onderdeel van de Greenport West Holland. Herstructurering, modernisering en optimale benutting maken van Pijnacker West in de toekomst één van de drie toonaangevende en innovatieve glastuinbouwgebieden binnen onze gemeente. Wij zien ons hierin gesteund door zowel de sector als de provincie.

In de Omgevingsvisie wordt er vanuit gegaan dat herstructurering en innovatie leidt tot efficiënter gebruik, waarbij met name aan de randen van de glastuinbouwcontouren mogelijk ruimte vrijkomt. Ruimte die in eerste instantie zoveel mogelijk moet worden benut voor energieopwekking, maar ook kan worden benut voor een groene dooradering. Pas in tweede instantie kan gedacht worden aan woningbouw, waarbij de voorkeur in de Omgevingsvisie uitgaat naar oplossingen voor de huisvesting van arbeidsmigranten en voormalige bedrijfswoningen. In alle gevallen zal functieverandering binnen de contouren van de glastuinbouw, zoals met deze zienswijze wordt voorgesteld, niet autonoom kunnen plaatsvinden. Dit zal altijd onderdeel zijn van een brede herstructurerings- en moderniseringsopgave van de glastuinbouwsector. Hierbij zal op gebiedsniveau, in dit geval Pijnacker-West(noord) als geheel, een integrale afweging moeten plaatsvinden tussen de verschillende ruimtevragers en belangen. En daarbij moet ook rekening gehouden worden met bestaande beleidsuitgangspunten die voor de Rijskade van belang zijn, zoals bijvoorbeeld vastgelegd in de 'Lintenvisie Pijnacker-Nootdorp' en 'Natuur op de Kaart'. Omdat de (herstructurerings)opgave in de glastuinbouw omvangrijk is, zullen bij de uitwerking van de Omgevingsvisie specifieke gebiedsgerichte programma's worden opgesteld. Zienswijzen op het ontwerp van de Omgevingsvisie, gericht op functieverandering binnen de glastuinbouwcontouren zullen in dat proces worden betrokken.

Conclusie

De ontvangen zienswijzen leiden niet tot een aanpassing van de Omgevingsvisie.

7.1.1e. Nieuwe Kooltuin in de Noordpolder van Delfgauw

Natuurlijk Delfland (zienswijze 147) vindt de ontwikkeling van een woonwijk in plaats van de glastuinbouwbedrijven een positieve ontwikkeling en noemt daarbij als voorbeelden: afname van assimilatiebelichting, afname van vrachtwagens door het dorp, natuurinclusieve woningbouw, versterking van het lint en een beter toekomstperspectief voor tuinders elders. Er zijn ook zienswijzen ontvangen die juist het belang van het behoud van de contouren van de glastuinbouw benadrukken en tegen verkleining van de contouren zijn. In reactie op het initiatief om een deel van het glastuinbouwgebied Pijnacker-West (ook wel de Nieuwe Kooltuin genoemd) om te zetten naar een woonwijk, hebben we acht zienswijzen ontvangen. Zij ondersteunen de in de Omgevingsvisie opgenomen bestemming van de huidige functie: glastuinbouw. In zienswijzen 20, 22, 201, 222, 223, 227, 252 en 253) wordt benadrukt dat het glastuinbouwgebied niet alleen economisch zeer belangrijk is, maar ook in belangrijke mate bijdraagt aan het unieke karakter van onze gemeente. Het agrarisch ondernemen is van oudsher een onderdeel van de cultuur van Delfgauw. Dit opofferen voor woningbouw betekent weer een verlies van het deel van het

karakter. Inpassing van een paar woningen zoals recent is gebeurd langs de Noordeindseweg is een prima keuze, in tegenstelling tot dit plan. Daarmee gaat het karakter van de Noordeindseweg verloren, net als eerder met de Zuindeindseweg is gebeurd (zienswijze 252 en 253). Het is ongewenst om de bebouwing verder op te rekken naar een gebied waar bedrijven en groen zorgen voor een oase van rust. De glastuinbouw vormt in combinatie met de natuur een prachtig en uniek gebied dat veel recreanten aantrekt en daarmee van enorme maatschappelijke waarde is voor de inwoners van Delfgauw en de omliggende gemeenten. Hier krijg je een vakantiegevoel. Voor de bewoners aan die zijde van de Noordeindseweg betekent het bovendien dat er een weg direct achter de achtertuin komt. Hoewel het initiatief komt van glastuinbouwondernemers, is niet gebleken dat herstructurering, modernisering en optimale benutting niet mogelijk zijn. Ook kunnen de gronden prima worden gebruikt voor duurzame vormen van energie. Het plan lijkt ingegeven te zijn door het financiële belang van de grondeigenaren die hun gronden voor veel geld willen verkopen. De gronden worden immers fors meer waard wanneer er woningen gebouwd mogen worden in plaats van glastuinbouw. Het initiatief is ook geen groene woonwijk, maar een woonwijk met een groot aantal huizen en de daarbij behorende verkeersbewegingen. Nog meer bewoners in deze landelijke omgeving leidt tot nog meer verkeersdrukte, terwijl er nu al dagelijks files staan (zienswijze 227). In zienswijze 223 en 227 wordt daar aan toe gevoegd dat ook de opzet van de wijk

vreemd overkomt. Het is immers het buitengebied, daar moet men zich aan strikte regels houden om de kwaliteit in de vorm van een landelijke tuindersomgeving te behouden. Het voorgestelde initiatief ziet echter toe op een drukke 'Ypenburgse woonwijk' met grotere bebouwing, inclusief hoogbouw. Daar wordt in zienswijze 22 nog aan toegevoegd dat het initiatief alle kenmerken heeft van een woonwijk die gevoelig is voor ondermijnende activiteiten. Dit omdat de woonwijk afgelegen is, een goede ontsluiting heeft naar de snelweg, woningen in een lager koopsegment en 30% sociale. Op basis van al deze argumenten zijn de indieners van zienswijzen tegen het initiatief van de Nieuwe Kooltuin.

Beantwoording

In de Omgevingsvisie maakt de (glas)tuinbouw blijvend deel uit van (de identiteit van) Pijnacker-Nootdorp. Met de drie toonaangevende, moderne en innovatieve (glas)tuinbouwgebieden Noukoop, Fes/ Oostland en Pijnacker West blijft onze gemeente in de toekomst deel uit maken van de Greenport West Holland. Daarmee behoort het tot de top van de (glas)tuinbouw in Nederland en daarbuiten. De sector krijgt in de Omgevingsvisie de ruimte om zich te verbreden waardoor het cluster in onze gemeente een internationale speler wordt op het gebied van voedsel, gezondheid en welbevinden.

Deze economische activiteiten vinden straks niet meer alleen in kassen plaats, maar ook onder gesloten dek. Door de herstructurering en modernisering met onder andere ketenintegratie, vertical farming en gezamenlijke wateropslag kunnen de glastuinbouwgebieden efficiënter worden benut. Daardoor kan ruimte worden gecreëerd voor groei van de sector, maar tegelijkertijd ook voor verduurzaming en verdere vergroening van de fysieke leefomgeving, waarvoor met name aan de randen van de glastuinbouwcontouren mogelijk ruimte vrijkomt. Ruimte die in eerste instantie zoveel mogelijk moet worden benut voor energieopwekking, maar ook kan worden ingezet voor een groene dooradering. Pas in tweede instantie kunnen we denken aan woningbouw. Daarbij gaat de voorkeur in de Omgevingsvisie uit naar oplossingen voor de huisvesting van arbeidsmigranten en voormalige bedrijfswoningen. In alle gevallen zal functieverandering binnen de contouren van de glastuinbouw, zoals met het initiatief van de Nieuwe Kooltuin wordt voorgesteld, niet autonoom kunnen plaatsvinden. Het zal altijd onderdeel zijn van een brede herstructurerings- en moderniseringsopgave van de glastuinbouwsector, waarbij op gebiedsniveau, in dit geval Pijnacker West (noord) als geheel, een integrale afweging moet plaatsvinden tussen de verschillende ruimtevragers en belangen. Omdat de (herstructurerings)opgave in de glastuinbouw omvangrijk is, zullen hiervoor bij de uitwerking van de Omgevingsvisie specifieke gebiedsgerichte programma's worden opgesteld.

Zienswijzen op het ontwerp van de Omgevingsvisie, gericht op functieverandering binnen de glastuinbouwcontouren zullen in dat proces worden betrokken.

Conclusie

De ontvangen zienswijzen leiden niet tot een aanpassing van de Omgevingsvisie.

7.1.2 Kansen voor de glastuinbouw

Er gebeuren mooie dingen in Pijnacker-Nootdorp en dan niet alleen qua wonen, werken en natuur. Ook de glastuinbouw speelt daarin een belangrijke rol en kan daarin een belangrijke rol blijven spelen, aldus een trotse en blijde tuinder in zienswijze 127. Het is daarvoor wel belangrijk dat de mogelijkheden voor herindeling, duurzaamheid en innovatie in de glastuinbouw concreter worden gemaakt. Denk daarbij aan het financieel aantrekkelijk maken van herstructurering dan wel het toevoegen van woningen in bijvoorbeeld de oude linten in en langs de glastuinbouwgebieden zoals de Delftsestraatweg. Het zou een mooie stap vooruit zijn als de gemeente hiervoor actief bedrijven zou benaderen. De provincie Zuid-Holland (zienswijze 296) onderschrijft het in de Omgevingsvisie opgenomen beeld en de ambities voor glastuinbouw. Transformatie is noodzakelijk. Enerzijds om toekomstbestendig te zijn, anderzijds zullen innovatieve en (ver)nieuw(nde) bedrijfsmodellen vragen om een andere benaderingswijze vanuit de overheden en de

omgeving. De Omgevingsvisie laat deze verandering zien. Glastuinbouw Nederland (zienswijze 241) gaat zich, samen met lokale tuinders, verder inspannen om de banden tussen de sector en de inwoners aan te halen. Daarbij werken ze onder het nieuwe thema 'Gezondheid en geluk' aan het uitleggen van wat er in de kassen gebeurt, wat daarvoor nodig is en hoe de producten bijdragen aan de gezondheid en het geluk van mensen. Wel waarschuwt Glastuinbouw Nederland dat het bedienen van de lokale markt niet het primaire doel is van de glastuinbouwbedrijven. De kracht van de glastuinbouw is de gespecialiseerde, grootschalige productie van groenten en sierteeltproducten die in Europa en ver daar buiten worden verkocht. Deze afzet is economische basis, niet de lokale markt

Beantwoording

Voor het toekomstbestendig houden van de grote (glas)tuinbouwsector in de gemeente is inzet nodig. Omdat de (herstructurerings)opgave in de glastuinbouw omvangrijk is, zullen hiervoor bij de uitwerking van de Omgevingsvisie specifieke gebiedsgerichte programma's worden opgesteld. Hierin zullen de mogelijkheden voor herindeling, duurzaamheid en innovatie in de glastuinbouw concreter worden gemaakt.

Wij zijn blij met de door Glastuinbouw Nederland aangekondigde inspanningen om de banden tussen de glastuinbouwsector en de inwoners aan te halen. Uiteraard zijn de mogelijkheden voor ieder bedrijf anders. Voor zowel (glastuinbouw)bedrijven met grootschalige productie voor de Europese of mondiale markt en meer lokaal georiënteerde bedrijvigheid zullen we moeten verkennen wat geschikte middelen zijn om de verbinding tussen de glastuinbouw en de (inwoners van de) kernen.

Conclusie

De ontvangen zienswijzen leiden niet tot een aanpassing van de Omgevingsvisie.

7.1.3 Huisvesting arbeidsmigranten

Glastuinbouw Nederland benadrukt in zienswijze 241 het belang van goede huisvesting voor (tijdelijke) medewerkers. Zij zijn ook op de langere termijn onmisbaar. De sector ziet dat het nauwelijks lukt om huisvesting voor deze doelgroepen in de kernen te realiseren. Daarom ziet zij kansen voor het realiseren van huisvesting in de glastuinbouwgebieden, mits deze herstructurering niet in de weg staan, de gronden de agrarische bestemming houden en de te huisvesten medewerkers werkzaam zijn in de glastuinbouw. Aangezien dit op basis van het provinciaal beleid niet mogelijk is, gaat zij in overleg met de provincie en vraagt de gemeente om ondersteuning in deze gesprekken. De provincie Zuid-Holland (zienswijze 296) constateert dat de gemeente serieus werkt aan het vraagstuk

huisvesting arbeidsmigranten. De doelstellingen sluiten aan bij het provinciaal beleid, maar huisvesting van arbeidsmigranten in de glastuinbouwgebieden past niet zonder meer in de verordening. De provincie gaat graag in gesprek over de concrete mogelijkheden op deze locaties.

Beantwoording

Naast de woonkernen zijn de drie glastuinbouwgebieden Noukoop, Fes/ Oostland en Pijnacker West in de Omgevingsvisie aangewezen als zoekgebied voor de huisvesting van arbeidsmigranten. Het is goed om te vernemen dat Glastuinbouw Nederland kansen ziet voor het realiseren van huisvesting in de glastuinbouwgebieden. Bij de uitwerking van de Omgevingsvisie in een gebiedsgericht omgevingsprogramma voor de glastuinbouw gaan we graag samen met Glastuinbouw Nederland in gesprek met de provincie over concrete mogelijkheden op deze locaties. In dit kader wijzen we ook op de notitie over de huisvesting van arbeidsmigranten die in voorbereiding is. Deze notitie wordt naar verwachting in december 2021 in de gemeenteraad besproken.

Conclusie

De ontvangen zienswijzen leiden niet tot een aanpassing van de Omgevingsvisie.

7.1.4 Ruimte voor cumelabedrijven in Pijnacker-Nootdorp

Zienswijze 68 is ingediend door een branchevereniging die opkomt voor de belangen van cumelabedrijven in Nederland. Dat zijn bedrijven die met mensen en materieel als specialisten in de groen-, grond- en infrasector werken. De werkzaamheden bestaan onder andere uit (agrarisch) loonwerk, grondwerkzaamheden, cultuurtechnische werkzaamheden, infrastructurele projecten en onderhoud van (openbare) groenvoorzieningen, natuurgebieden en oppervlaktewater. Met de zienswijze wordt gevraagd om het bestaansrecht te erkennen van een groep unieke niet-agrarische bedrijven die werkzaamheden uitvoeren met zwaar rijdend materieel. Soms worden deze bedrijven ook wel aangeduid als agrarisch aanverwante bedrijven. De organisatie herkent zich in grote mate reeds in de Omgevingsvisie en wil graag erkend en zo nodig betrokken worden bij de uitvoering van de visie en de verder uitwerking van de instrumenten van de Omgevingswet. Als concreet voorbeeld wordt genoemd het niet verplaatsen van deze bedrijven naar bedrijventerreinen omdat de infrastructuur vaak niet berekend is op de zware en grote machines en het werk vaak in het buitengebied plaatsvindt. Dit is niet alleen veiliger, maar voorkomt ook extra verkeersbewegingen.

Beantwoording

Het is goed om te vernemen dat Cumela Nederland zich in grote mate herkent in de Omgevingsvisie. Zoals de indiener al stelt is het werk in de cumelasector de afgelopen veel breder geworden. Nog maar 40% van het werk is agrarisch. Veel bedrijven hebben zich gespecialiseerd in aanneming in de grond-, weg- en waterbouw en de aanleg en het onderhoud van sportvelden, ook binnen de bebouwde de kom. Het is daarom moeilijk om aan te geven wat algemeen gezien de beste vestigingsplaats is. Dat verschilt per bedrijf en locatie. In het buitengebied zijn de wegen (linten) vaak smal en zijn er voor bedrijven nauwelijks mogelijkheden om uit te breiden of bij te bouwen. Bovendien wordt er steeds vaker gewerkt met grote, dure en technisch hoogwaardige machines, waarvoor een bedrijventerrein meer geschikt lijkt. In het ontwerp van de Omgevingsvisie is niet meegenomen om hoeveel bedrijven het gaat en waar deze zich in onze gemeente bevinden. Het detail- en abstractieniveau van de Omgevingsvisie is ook niet toereikend en biedt onvoldoende handvatten om uitspraken te doen over het wel of niet verplaatsen van bedrijven binnen deze sector. Instrumenten hiervoor zijn het omgevingsprogramma en het omgevingsplan waarin de Omgevingsvisie verder wordt uitgewerkt. Daarbij gaan we graag met Cumela Nederland in gesprek over de ruimte voor bedrijven binnen de sector.

Conclusie

De ontvangen zienswijzen leiden niet tot een aanpassing van de Omgevingsvisie.

7.1.5 Bedrijventerreinen

In zienswijze 172 staat de reactie van drie verenigingen (bedrijvenpark De Boezem, bedrijvenpark Heron en bedrijvenpark Oostambacht) en de coöperatie bedrijvenpark Ruyven. Hoewel zij zich in grote lijnen uitstekend kunnen vinden in het ontwerp van de Omgevingsvisie zijn er nog een aantal punten waarop verbetering en aanpassing wordt voorgesteld. Als eerste zijn zij van mening dat er in het ontwerp van de Omgevingsvisie onvoldoende aandacht is voor de bedrijventerreinen, zeker in vergelijking met de glastuinbouw. De bedrijventerreinen zorgen voor veel werkgelegenheid en door de uitgifte van kavels op Boezem Oost en Heron zal dit in de toekomst alleen nog maar meer worden. Er zijn niet alleen lokale en regionale bedrijven gevestigd, maar ook landelijk en zelfs internationale bedrijven. Daarom wordt gevraagd om dit aan te passen, bijvoorbeeld door ook een intermezzo op te nemen over verbinding op de bedrijventerreinen en toevoegingen op pagina 31, 32 en 34. Ten tweede wordt gevraagd om niet meer te spreken over bedrijventerreinen, maar over bedrijvenparken. Dat sluit beter aan bij de wens om de gebieden in de toekomst meer parkachtig in te richten. Als derde verzoek wordt gevraagd om Boezem Oost en West te zien als één bedrijvenpark. Dat maakt dat er niet zes maar vijf bedrijvenparken zijn in de gemeente. Zij zijn daarbij van mening dat de bedrijvenparken nu een goede omvang hebben. Met het oog op de verwachte behoefte aan kleinschalige, klassieke bedrijvenparken moet er in

de toekomst wellicht ruimte worden gemaakt voor een zesde of zelfs zevende bedrijvenpark. Dit leidt tot een spanningsveld met andere ambities in de Omgevingsvisie

Beantwoording

De Omgevingsvisie gaat over de fysieke leefomgeving. De reden dat er op onderdelen -zoals met het intermezzo- in de Omgevingsvisie soms meer aandacht is voor de glastuinbouw ligt in het feit dat de glastuinbouw bijna 20% van die fysieke leefomgeving in onze gemeente in gebruik heeft. En dat in de herstructurering en transformatie van de glastuinbouwgebieden letterlijk de meeste ruimte wordt gevonden voor bijvoorbeeld nieuwe woningbouw, de energietransitie en uitbreiding van het groene buitengebied. Dat wil echter niet zeggen dat er geen oog is voor de positie en de betekenis van de bedrijventerreinen in onze fysieke leefomgeving. De bedrijventerreinen in de Omgevingsvisie worden niet voor niets vaak in één adem genoemd met de glastuinbouw als het gaat om de economische gezondheid en vitaliteit van onze inwoners en ondernemers, ruimte om te ondernemen, werkgelegenheid, een aantrekkelijk vestigingsklimaat, verduurzaming en de energietransitie. Om dit belang te benadrukken en de bedrijventerreinen in de Omgevingsvisie meer aandacht te geven, zal de tekst op onderdelen aan de zienswijze worden aangepast.

We zullen de teksten van de Omgevingsvisie aanpassen in reactie op het verzoek om in de Omgevingsvisie te spreken over bedrijvenparken in plaats van bedrijventerreinen, in aansluiting op de wens om in de toekomst de locaties meer parkachtig in te richten. We zijn blij dat de drie verenigingen en de coöperatie zich herkennen in deze wens. Daarom zullen we in de Omgevingsvisie spreken over Parkachtige Werklocaties. Hierin komt de ambitie voor een andere inrichting terug, maar wordt ook nadruk gelegd op het feit dat de locatie wel bedoeld is om te werken en daar dus ook voldoende ruimte voor moet bieden. Het begrip moderne bedrijventerreinen zullen we vervangen door moderne bedrijvenparken. Zo komen we tegemoet aan de wens van betrokkene om het begrip 'park' in beide gebieden naar voren te laten komen en aan te sluiten bij het net andere karakter van de gebieden. Verder zal Boezem West en Oost als één geheel wordt gezien. We kiezen er in de Omgevingsvisie voor om de het aantal en de omvang van de bedrijventerreinen in onze gemeente, net als de glastuinbouwgebieden, niet verder uit te breiden. Ook blijven we met de regio samenwerken met het oog op een mogelijk toekomstige behoefte aan nieuwe bedrijventerreinen binnen het gelijke speelveld van de MRDH en Businesspark Haaglanden.

Conclusie

De ontvangen zienswijzen leiden tot een aantal tekstuele aanpassingen van de Omgevingsvisie. Door de samenvoeging van Boezem Oost en West is er nog sprake van vijf nabij de kernen gelegen bedrijvenparken (in plaats van zes).

De term parkachtige bedrijventerreinen worden voortaan aangeduid als parkachtige werklocaties en de moderne bedrijventerreinen als moderne bedrijvenparken. Daarnaast vindt een correctie plaats van de tekst waardoor duidelijk wordt dat het glastuinbouwcluster in Pijnacker met ruim 20% van het totaal aantal vestigingen een onmisbare economische factor is en wordt er een verwijzing gemaakt naar de meer dan 4500 banen die momenteel te vinden zijn op de bedrijvenparken. Tot slot wordt het begrip circulair toegevoegd aan de ambachtscentra.

De provincie Zuid-Holland constateert in zienswijze 296 dat de Omgevingsvisie op het punt van de bedrijventerreinen aansluit bij het provinciaal beleid. Er is aandacht voor een balans tussen vraag en aanbod, de visie gaat uit van beter benutten en niet van uitbreiding en bevat diverse ideeën over het voorbereiden van de bedrijventerreinen op de toekomst in de vorm van verduurzaming, vergroening en klimaatadaptatie. De beoogde functiemenging en de ambitie voor een parkachtig bedrijventerrein zijn interessante ontwikkelingen. De GGD ondersteunt (zienswijze 208) de ambitie om wonen en werken meer te combineren. Daarbij vraagt ze wel aandacht voor het voorkomen van onderlinge hinder. De gezamenlijke bedrijvenparken zijn (zienswijze 172) niet per se een voorstander van functiemenging. Dit omdat bedrijven de (milieu)ruimte moeten behouden om hun bedrijfsvoering ongehinderd te kunnen uitvoeren, op afstand van gevoelige

functies. Functiemenging kan alleen wanneer wonen en werken in één pand zijn samengevoegd, zodat ze niet los van elkaar kunnen worden verkocht. Over ambachtscentra zijn de gezamenlijke bedrijvenparken zeer enthousiast en ze roepen op om deze gelijk circulair te maken.

Beantwoording

Het is goed om te vernemen dat de provincie constateert dat de Omgevingsvisie op het punt van de bedrijventerreinen aansluit bij het provinciaal beleid en de GGD de ambitie om wonen en werken te combineren ondersteunt, waarbij zij net als de gezamenlijke bedrijvenparken terecht aandacht vraagt voor het voorkomen van onderlinge hinder. Wij gaan bij de uitwerking van de Omgevingsvisie in een gebiedsgericht omgevingsprogramma voor de herstructurering van de bedrijventerreinen graag met de provincie, GGD en de gezamenlijke bedrijvenparken in gesprek over de beoogde functiemenging en de realisatie van circulaire ambachtscentra die past bij de ambitie voor parkachtige bedrijventerreinen.

Conclusie

De ontvangen zienswijzen leiden niet tot een aanpassing van de Omgevingsvisie.

7.2 Gezonde arbeidsmarkt en voldoende regionale werkgelegenheid

Volgens het ontwerp van de Omgevingsvisie zijn onze economische activiteiten, uitgedrukt in het aantal banen, in 2050 lokaal en regionaal gegroeid, waarbij Pijnacker-Nootdorp op het gebied van de arbeidsmarkt en werkgelegenheid in de toekomst vooral ondersteunend is aan de regionale economie. Werk wordt daarbij niet alleen als belangrijk gezien om te voorzien in levensonderhoud, maar draagt volgens het ontwerp ook bij aan de mentale gezondheid van mensen. De visie houdt vooral rekening met de vestiging van meer woon-gerelateerde bedrijvigheid en de toename van het aantal ZZP-ers in onze gemeente. De zienswijzen richten zich vooral op de ruimte die juist wel of juist niet aan verschillende bedrijfssectoren geboden zou moeten worden in de Omgevingsvisie.

7.2.1 ZZP-ers, ontmoeten en horeca

De gezamenlijke bedrijvenparken stellen in zienswijze 172 dat ZZP-ers geen 'echte ondernemers' zijn in de zin van de Belastingdienst en wat hen betreft dan ook los staan van de bedrijvenparken. Wanneer er, zoals in het ontwerp van de Omgevingsvisie staat, ontmoetingsruimtes voor ZZP-ers worden gerealiseerd op de bedrijvenparken dan moeten die niet alleen voor die groep en/of voor innovatieve aan de digitale economie verwante bedrijven te zijn. Deze ruimtes moeten dan voor alle ondernemers zijn die elkaar willen ontmoeten. In het verlengde daarvan zou

het goed zijn als er op alle bedrijvenparken een vorm van horeca te vinden is, bijvoorbeeld in de genoemde ontmoetingsruimtes.

Beantwoording

Wij verschillen met betrokkene van mening dat ZZP-ers geen 'echte ondernemers' zijn in de zin van de Belastingdienst en zijn van mening dat er ook voor hen ruimte is op de bedrijvenparken. De indieners merken terecht op dat de genoemde ontmoetingsruimtes niet alleen en exclusief voor ZZP-ers en innovatie aan de digitale economie gerelateerde bedrijven bedoeld en toegankelijk zijn, maar dat alle ondernemers daar welkom zijn. De tekst in de Omgevingsvisie zal op dit punt worden aangepast. De vestiging van een lunchroom of een koffiebar op de hoek nabij knooppunten van (openbaar) vervoer, wordt in de Omgevingsvisie al als mogelijkheid genoemd bij de bedrijventerreinen die het dichtstbij de kernen liggen, maar dit geldt in principe voor alle vijf door de indieners genoemde bedrijvenparken.

Conclusie

De ontvangen zienswijzen leiden tot de tekstuele aanpassingen van de Omgevingsvisie. Het voorbeeld van de ontmoetingsruimtes voor ZZP-ers wordt uitgebreid met andere doelgroepen zodat duidelijk wordt dat deze ruimtes ook voor bestaande en nieuwe ondernemers en toenemende mate ZZP-ers en innovatieve, aan de digitale economie verwante bedrijven bedoeld zijn.

7.2.2 Werkgelegenheid en gemengde economie

Het behouden en creëren van werkgelegenheid heeft een positief effect op de sociale en mentale gezondheid, aldus de GGD in zienswijze 208. Het is de moeite waard om deze koppeling op te nemen in de Omgevingsvisie. Het Milieuplatform (zienswijze 186) is van mening dat meer ruimte moet worden gegeven aan 'de nieuwe economie'. Dit biedt de gemeenschap als geheel de beste vooruitzichten. Goede regiocontacten bevorderen de vestiging van economische bedrijvigheid. In zienswijze 172 betogen de gezamenlijke bedrijvenparken juist dat er niet alleen moet worden gekeken naar de kenniseconomie. Ook voor traditionele bedrijven moet voldoende ruimte blijven. Dit draagt bij aan een breed palet aan werkgelegenheid in Pijnacker-Nootdorp. Ook zien zij dat het onderhoud van de bedrijvenparken en de individuele kavels kan worden uitbesteed aan mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt die meerdere dagen per week op het terrein aanwezig zijn (huismeesterfunctie) en vragen om dit op te nemen in de Omgevingsvisie. Aanpassing van bedrijfssectoren en stimuleren van nieuwe sectoren kunnen de lokale vraag naar arbeid verbeteren en nieuwe werkgelegenheid creëren, aldus het Milieuplatform in zienswijze 186.

Beantwoording

De Omgevingsvisie beschrijft hoe het economisch en sociaal netwerk met elkaar zijn verbonden en hoe werk bijdraagt aan de mentale gezondheid. Het positieve effect van werkgelegenheid op de sociale gezondheid zal aan de tekst van de Omgevingsvisie worden toegevoegd, evenals de aandacht voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. In de Omgevingsvisie kiezen we ervoor om op het gebied van de arbeidsmarkt en werkgelegenheid in de toekomst ondersteunend te zijn aan de regionale economie en actief bij te dragen aan regionale initiatieven. Dit doen we door vanuit de eigenheid van een groene wooneconomie met de regio samen te werken. De Omgevingsvisie biedt daarbij zowel ruimte aan de 'nieuwe economie' als ook aan de meer 'traditionele' bedrijven door functiemenging, het aanbrengen van variatie en het faciliteren van andere vormen van werkgelegenheid. Het streven is erop gericht economische activiteiten, uitgedrukt in het aantal banen zo niet alleen lokaal maar ook regionaal te laten groeien.

Conclusie

De ontvangen zienswijzen leiden tot tekstuele aanpassingen van de Omgevingsvisie. Aangevuld wordt dat werk niet alleen belangrijk is om te voorzien in levensonderhoud, het draagt ook bij aan de mentale en sociale gezondheid van mensen in een inclusieve samenleving waar ook aandacht is voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt (brede welvaart).

7.3 Duurzaam en circulair ondernemen

Volgens het ontwerp van de Omgevingsvisie onderscheidt en profileert Pijnacker-Nootdorp zich richting 2050 in de regio als groene, duurzame en circulaire economie en is in 2050 heel ondernemend Pijnacker-Nootdorp overgegaan op duurzame energie. De zienswijzen hebben vooral betrekking op de uitvoering en de realisatie van deze ambities.

7.3.1 Realisatie duurzaamheidsambities

Het Hoogheemraadschap (zienswijze 297) ziet kansen om nauwer samen te werken op het gebied van duurzaam en circulair ondernemen. Daarmee kunnen we gezamenlijk stappen maken in en rond het watersysteem. De provincie Zuid-Holland (zienswijze 296) is van mening dat er voldoende aandacht is voor circulariteit in de Omgevingsvisie. Wel stelt zij daarover nog een paar vragen zoals: wordt kringlooplandbouw de standaard, hoe wordt de omgang met afval- en reststromen van bedrijventerreinen verbeterd en hoe staat deze ambitie ten opzichte van de bouwactiviteiten in de gemeente? De gezamenlijke bedrijvenparken doen de suggestie om in de Omgevingsvisie de mogelijkheid van een dorpsmarinier op te nemen om snelheid te bewerkstellingen op gebieden als verduurzaming, circulariteit en veiligheid.

Beantwoording

Het is goed om te vernemen dat de indieners positief staan tegenover de aandacht die circulariteit in de Omgevingsvisie krijgt; kansen zien in duurzaam en circulair ondernemen en snelheid willen bewerkstelligen op gebieden als verduurzaming, circulariteit en veiligheid. De vragen die de indieners daarbij stellen hebben vooral betrekking op de realisatie van deze ambities in zowel de glastuinbouwgebieden als op de bedrijventerreinen. We gaan bij de uitwerking van de Omgevingsvisie in gebiedsgericht omgevingsprogramma's voor deze gebieden daarom graag met de indieners in gesprek over concrete mogelijkheden voor verduurzaming en circulariteit in zowel de glastuinbouw, als op de bedrijventerreinen.

Conclusie

De ontvangen zienswijzen leiden niet tot een aanpassing van de Omgevingsvisie.

Glastuinbouw Nederland (zienswijze 241) herkent zich in de Omgevingsvisie beschreven ambitie dat de glastuinbouw al in 2040 energieneutraal is, maar wijst op een aantal bedreigingen zoals de verhoogde ODE op elektriciteit, het feit dat het aantrekkelijker is om CO₂ op te slaan onder de Noordzee in plaats van deze beschikbaar te stellen voor de glastuinbouw en het verdwijnen van middelen vanuit ODE++ voor geothermieprojecten. De glastuinbouw kan haar ambities alleen realiseren wanneer daarvoor de juiste voorwaarden zijn gecreëerd en doet een beroep op de gemeente om hen te ondersteunen in deze lobby.

Beantwoording

Het is goed om te vernemen dat Glastuinbouw Nederland zich herkent in de in Omgevingsvisie beschreven ambitie dat de glastuinbouw al in 2040 energieneutraal is. Wij begrijpen dat daarvoor wel de juiste randvoorwaarden nodig zijn en zullen de sector daarin waar mogelijk ondersteunen via onze inbreng en inzet voor de Greenport West-Holland.

Conclusie

De ontvangen zienswijzen leiden niet tot een aanpassing van de Omgevingsvisie.

7.4 Kaart aantrekkelijk vestigingsklimaat

De drie bedrijvenparken en de coöperatie constateren in zienswijze 172 dat het bedrijvenpark Oostambacht geen aanduidingen heeft op de kaart op pagina 35. Verzocht wordt om de aanduidingen voor functiemenging, verbinding tussen onderwijs en bedrijvenparken toe te voegen. Daarnaast wordt gevraagd om op alle bedrijvenparken aanduidingen toe te voegen voor goede digitale connectiviteit, fysieke ruimte voor verduurzaming en circulariteit en energietransitieplannen

Beantwoording

De kaart zal in lijn met de zienswijzen worden aangepast

Conclusie

De ontvangen zienswijzen leiden tot aanpassingen op de kaart Aantrekkelijk Vestigingsklimaat in de Omgevingsvisie.

8. Zienswijzen ontwikkelingslijn 4: veerkrachtige leefomgeving

In dit hoofdstuk gaan we in op de zienswijzen die we hebben ontvangen over de doelstellingen en ambities voor een veerkrachtige leefomgeving. Zienswijzen of delen van zienswijzen die betrekking hebben op de beschreven doelstellingen en ambities zijn gegroepeerd per paragraaf. Hierdoor ontstaat er een samenhangend beeld van de reacties die we hebben ontvangen en geven we antwoord op de vragen, ideeën en suggesties die we hebben ontvangen. Aan het eind van iedere paragraaf staat of en op welke wijze de zienswijze leidt tot een wijziging ten opzichte van het ontwerp van de Omgevingsvisie.

8.1 Een duurzame gemeente

In 2050 maken we in Pijnacker-Nootdorp alleen nog maar gebruik van duurzame energie. Waar mogelijk en passend wekken we energie in de gemeente zelf op. Een deel van de energie, halen we uit of zelfs van buiten de regio. Zo zorgen we voor een robuust energiesysteem.

8.1.1 Reacties op de energiemix

De indiener van zienswijze 146 ondersteunt de gemaakte keuzes voor het opwekken van duurzame energie. Door te kiezen voor zonnepanelen op daken en in het glastuinbouwgebied wordt het zo waardevolle woongenot in onze omgeving niet aangetast. Het Milieuplatform (zienswijze 186) is van mening dat energietransitie geen alles overheersende prioriteit

mag zijn, maar één van ontwikkelingen is die afgewogen moet worden binnen de Omgevingsvisie. De kwaliteit van de omgeving en de natuur mogen niet lijden onder de energietransitie, maar moeten er mee geholpen worden. Daarom wordt geadviseerd om natuur- en landschapsinclusief handelen als randvoorwaarde mee te nemen bij zowel het bepalen van de plek als het inrichten en gebruiken van energienetwerken. Aangezien sprake is van een gecombineerde zienswijze waarin zowel op de Omgevingsvisie als het energietransitieplan wordt gereageerd, benoemt het Milieuplatform ook nog diverse aspecten die met name betrekking hebben op het energietransitieplan. Natuurlijk Delfland (zienswijze 147) ziet weinig kansen voor zonnepanelen op de grond. In een drukbevolkt gebied als Pijnacker-Nootdorp zijn er meestal wel betere bestemmingen te vinden. Zonnepanelen in het buitengebied zullen de natuur, ecologie en beeldkwaliteit ernstig schade NMP (zienswijze 17) voegt daar aan toe dat op gronden zonder zonnepanelen veel meer biodiversiteit kunnen ontwikkelen dan gronden waarop zonnepanelen zijn geplaatst (zie pagina 38 van het ontwerp van de Omgevingsvisie). Zij zien zonnepalen op daken als goede optie. En zien een aanvullende mogelijkheid voor het plaatsen van zonnepanelen, net als zienswijze 213, aan de gevels van woningen. Dit zou voor hogere woningen een goede mogelijkheid zijn.

Beantwoording

Wij zijn blij dat de gekozen lijn van een energiemix (hoofdzakelijk) bestaande uit geothermie en zonne-energie wordt herkend. Bij het maken van deze energiemix is reeds de kwaliteit van de omgeving (zowel gebouwd als onbebouwd) meegenomen. Zo wordt het niet mogelijk om in de groene buitengebieden zonnepanelen op de grond te leggen. In de bebouwde omgeving, waaronder de glastuinbouwgebieden, kijken we eerst naar het optimaal benutten van de daken. Daarna wordt gekeken naar meervoudig gebruik van gronden in de glastuinbouwgebieden. Bijvoorbeeld door een combinatie van een collectief waterbassin met daarop zonnepanelen. Pas in de laatste plaats komt de optie van zon op land in de glastuinbouwgebieden in beeld. Daarvoor mogen alleen gronden gebruikt worden die geen functie meer kunnen hebben voor de glastuinbouw (meestal aangeduid als overhoeken). Wanneer zich dit voordoet kijken we ook naar een plaatsing die biodiversiteit faciliteert. De wijze waarop de zonnepanelen worden geplaatst (iets verhoogd en meer uit elkaar) kan een aantrekkelijke biotoop creëren. Uiteraard is de ecologische waarde van een dergelijke locatie lager dan een volledig beplant en natuurlijk ingericht perceel, maar door goede plaatsing ontstaan er alsnog meer kansen. Zonnepanelen aan de gevels van woningen, maar ook bedrijfsgebouwen en/of kassen zijn een goede mogelijkheid. We zien dit in de praktijk ook al terug.

Zo bestaat één wand van een nieuwe kas/bedrijfsgebouw langs de N470 uit zonnepanelen. We zullen deze optie toevoegen in de Omgevingsvisie.

Conclusie

De ontvangen zienswijzen leiden tot een aanpassing van de Omgevingsvisie. Toegevoegd wordt dat zonnepanelen niet alleen op daken kunnen worden gerealiseerd, maar ook aan de gevels van woningen, bedrijfsgebouwen en kassen.

8.1.2 De inpassing van zonne-energie in de glastuinbouwgebieden

Glastuinbouw Nederland (zienswijze 241) verzoekt om de in de Omgevingsvisie aangehaalde mogelijkheden van nieuwe technieken die waarmee vrijwel onzichtbare zonnepanelen op kassen kunnen worden geplaatst, te verwijderen. Dit omdat het nog onzeker is of en wanneer die beschikbaar komen. Verder betwijfelt Glastuinbouw Nederland of er in 2050 50 ha zonnepanelen in de glastuinbouw gerealiseerd kan worden. Dit omdat het plaatsen van zonnepanelen op de grond een bedreiging vormt voor de herstructurering en modernisering. Dit wordt namelijk een aantrekkelijk verdienmodel dat bijvoorbeeld door stoppende tuinders wordt ingezet. Daarnaast is het ook niet nodig. De opgave kan door middel van zon op daken en waterbassins gerealiseerd worden. De provincie (zienswijze 296) staat kritisch ten opzichte van zonnepalen in de glastuinbouwgebieden. Alleen wanneer dit

gepaard gaat met dubbel ruimtegebruik, dat tevens ten dienste staat van de sector, vindt de provincie het verstandig dit toe te staan. Verder constateert de provincie dat de keuzes omtrent energie in overeenstemming zijn met de regionale energiestrategie Rotterdam-Den Haag. Zij vraagt aandacht voor netimpact van de keuze voor enkel zonnepanelen en adviseert daarover in gesprek te gaan met de netbeheerders. In zienswijze 204 wordt gevraagd om de 380kV-hoogspanningsverbinding toe te voegen aan de kaarten. Dit omdat het significante ruimtevrager is en omdat daarmee beter geborgd is dat de belangen van de leiding worden meegewogen bij (nieuwe) ontwikkelingen. Een stabiel en toekomstbestendig elektriciteitsnetwerk wordt nog meer noodzakelijk vanwege de afnemende beschikbaarheid van fossiele brandstoffen en de opkomst van nieuwe energiebronnen. In de zienswijze worden diverse situaties aangegeven die de leveringszekerheid en veiligheid van bestaande infra (nadelig) kunnen beïnvloeden en daardoor uitval kunnen veroorzaken met alle maatschappelijke en economische ontwrichting die daardoor veroorzaakt kan worden.

Beantwoording

De Omgevingsvisie kijkt vooruit naar 2050. Dat betekent dat we te maken hebben met onzekerheden. In veel gevallen weten we nog niet (zeker) hoe bijvoorbeeld technische ontwikkelingen zich gaan voltrekken.

Dat geldt ook voor de vrijwel onzichtbare zonnepanelen op kassen. De techniek ontwikkelt zich razendsnel en met het oog op de toekomst willen we deze optie graag blijven benoemen. Niet in het minst omdat door het grote oppervlak aan kassen in onze gemeente dit in substantiële mate bij zou kunnen dragen aan het opwekken van elektriciteit. Uiteraard begrijpen we dat de gevolgen voor de toetreding van licht essentieel zijn in de overweging om deze panelen in de toekomst toe te passen. Wanneer de genoemde 50 hectare geheel kan worden gerealiseerd door dubbel ruimtegebruik in de glastuingebieden, dan zijn we daar heel blij mee. Onze voorkeur gaat, net als bij de provincie Zuid-Holland en Glastuinbouw Nederland, uit naar combinaties die ten dienste staan van de sector. Het meest genoemde voorbeeld is een waterbassin met daarop zonnepanelen. Op voorhand willen we echter ruimte laten voor zon op land op plekken waar dit de (her)structurering van de sector niet in de weg zit (overhoeken). We zijn, vanuit de energietransitie, in gesprek met de netbeheerders over de impact op het net en eventuele maatregelen die nodig zijn om het net te verzwaken of te stabiliseren. De in het verlengde hiervan gedane suggestie om de 380 kV hoogspanningsverbinding op te nemen op de kaart wordt overgenomen in de Omgevingsvisie.

Conclusie

De ontvangen zienswijzen leiden tot een aanpassing van de Omgevingsvisie. Op de kaart van ontwikkelingslijn 4: een veerkrachtige leefomgeving, wordt de 380 kV-hoogspanningsverbinding opgenomen.

8.1.3 Energietransitie in oudere wijken en de gevolgen van aardgasvrij

In zienswijze 21 wordt gevraagd naar de relatie tussen de mogelijke groei van de gemeente met maximaal 3000 tot 4000 en de nog te kiezen oplossing voor een aardgasvrij Klapwijk. Heeft de groei van de gemeente daar invloed op? Als iedereen van het aardgas af moet dan neemt de vraag naar elektriciteit ook toe. Die moet dan worden opgevangen. Tot slot wordt in zienswijze 74 aangegeven dat het een bijzondere keuze is dat eigenaren zelf moeten opdraaien voor de kosten van energietransitie. Die zijn niet op te brengen en het kan dus eigenlijk onmogelijk worden verplicht. Daarbij komt dat een oudere woning niet warm te krijgen is met de nieuwe manieren van verwarming.

Beantwoording

De mogelijke groei van de gemeente heeft geen invloed op de oplossing voor het aardgasvrij maken van Klapwijk. Overeenkomstig het energietransitieplan wordt per wijk een plan gemaakt waarin inzichtelijk wordt gemaakt op welke wijze de betreffende wijk van het gas af kan. De beste oplossing is afhankelijk van vele factoren, waaronder de leeftijd van de woningen. Nieuwe woningen worden gasloos gerealiseerd. Daarvoor hoeft dus geen wijkplan te worden gemaakt. Het is juist dat de vraag naar elektriciteit toeneemt wanneer iedereen van het aardgas afgaat. Daar is bij de berekeningen van de toekomstige vraag naar elektriciteit rekening mee gehouden.

Meer informatie hierover is te vinden in het energietransitieplan. Daar wordt ook ingegaan op de kosten die verbonden zijn aan de energietransitie. Het uitgangspunt is dat het haalbaar en betaalbaar moet zijn. Zoals gezegd verschilt de aanpak per wijk. De leeftijd van woningen en dus de warmtebehoefte is daarin een belangrijk aspect. Gelukkig kunnen oudere woningen ook met nieuwe manieren van verwarming voldoende warm worden.

Conclusie

De ontvangen zienswijzen leiden niet tot een aanpassing van de Omgevingsvisie.

8.1.4 Vragen over windenergie in Pijnacker-Nootdorp

Natuurlijk Delfland voegt daar in zienswijze 147 aan toe dat windturbines volgens onderzoeken grote nadelen voor de natuur met zich meebrengen. NMP constateert dat het onderwerp windenergie in zijn geheel niet voorkomt in de Omgevingsvisie. De vraag is dan ook of dit betekent dat windenergie is uitgesloten. NMP sluit in zienswijze 17 de plaatsing van windmolens binnen de gemeentegrenzen niet uit, wanneer dit nodig is om de klimaatdoelstellingen te halen. Vanwege het groene karakter van onze gemeente is NMP van mening dat de voorkeur uitgaat naar vormen van energieopwekking die minder of geen negatieve impact hebben op de landschappelijke en natuurwaarden.

Beantwoording

Hoewel NMP het niet uitsluit om windmolens te plaatsen wanneer dit nodig is voor het behalen van de klimaatdoelstellingen, heeft de gemeenteraad er voor gekozen om in Pijnacker-Nootdorp tot 2050 geen windenergie toe te staan. Deze vorm van energieopwekking komt dan ook niet voor in energiemix en is ook niet opgenomen in deze Omgevingsvisie voor de gehele fysieke leefomgeving. Het antwoord op de vraag van NMP is dat in Pijnacker-Nootdorp grootschalige windenergie inderdaad is uitgesloten.

Conclusie

De ontvangen zienswijzen leiden niet tot een aanpassing van de Omgevingsvisie.

8.1.5 Ideeën voor aanvullingen van de energiemix

De indieners van zienswijze 265, 266, 269 vragen naar de visie van de gemeente over waterstof als alternatief voor het aardgasnetwerk. Het rijk heeft recent de opdracht gegeven om het aardgasnetwerk geschikt te maken voor waterstoftransport. Hier wordt in de visie nagenoeg niet op ingegaan. Waterstof is één van de manieren om (overtollige) energie langdurig in op te slaan. De eerste plannen voor grootschalige opwekking van groene waterstof worden gemaakt en daar kan misschien ook op lokaal niveau winst worden geboekt. Glastuinbouw Nederland geeft aan dat WKK's bij kunnen dragen aan de stabiliteit van het netwerk. Dat doen ze nu al, maar deze indirecte en veelal nog onbekende bijdrage aan de

energietransitie kan in de toekomst worden uitgebreid als WKK's niet meer met aardgas worden gestookt, maar met groengas of waterstof.

Beantwoording

Het klopt dat de Omgevingsvisie niet ingaat op het gebruik van specifieke energiebronnen, wanneer deze niet direct een effect hebben op de fysieke leefomgeving. Eventueel gebruik van het aardgasnetwerk voor waterstoftransport is vanuit het oogpunt van energietransitie heel belangrijk, maar verandert weinig aan hoe het er buiten uitziet. Vandaar dat daar in de Omgevingsvisie niets over staat. De visie van de gemeente over waterstof is terug te vinden in het energietransitieplan. In aansluiting op de regionale energiestrategie Rotterdam-Den Haag zien we een kleine rol voor waterstof (en voor groengas) bij de verwarming van gebouwen en kassen. Beiden zijn nu namelijk nog niet grootschalig voorradig en in de komende tien jaar zal dat (naar verwachting nog) niet veranderen. Daarom willen we dit alleen in willen zetten voor gebouwen en gebieden die heel moeilijk te verwarmen zijn met andere energiebronnen of bij het opvangen van een piek in de warmtevraag. De rol van WKK's wordt daarbij meegenomen.

Conclusie

De ontvangen zienswijzen leiden niet tot een aanpassing van de Omgevingsvisie.

8.1.6 hoe gaan we de emissie van stikstof en CO₂ verlagen?

In de zienswijzen wordt gevraagd naar de wijze waarop Pijnacker-Nootdorp de emissie van CO₂ en stikstof gaat verlagen (zienswijze 5). NMP voegt daar aan toe dat er weliswaar in 2025 een sluitend OCAP-netwerk is, maar dat dit in 2050 niet meer het geval zal zijn. Tegen die tijd zijn er in Amsterdam en Rotterdam geen bronnen van CO₂ meer in de industriegebieden. Waar komt dan de CO₂ voor de glastuinbouw vandaan (zienswijze 17).

Beantwoording

Zowel landelijk (Nationaal Klimaatakkoord) als lokaal (energietransitieplan) hebben we als doelstelling om in 2050 CO₂-neutraal te zijn. Dat doen we door het gebruik van energie terug te dringen en alleen nog CO₂-vrije energie te gebruiken. De wijze waarop we in Pijnacker-Nootdorp de komende 30 jaar (dus tot 2050) stap voor stap willen doen staat beschreven in het energietransitieplan. Voor de glastuinbouw is CO₂ een noodzakelijke voorwaarde voor teelt. Door CO₂ die vrij komt bij industriële bronnen via een netwerk van leidingen te brengen naar de glastuinbouw hoeft er in de glastuinbouw geen verbranding van fossiele brandstoffen plaats te vinden om CO₂ te produceren. Glastuinbouw Nederland en OCAP (de organisatie die CO₂ vanuit de industrie naar de glastuinbouw brengt) werken samen om een nieuwe, grote bron te ontsluiten die, middels een seizoensbuffer, zorgt voor voldoende CO₂ in het leveringsgebied van OCAP.

De mogelijke opslag van CO₂ onder de Noordzee is een bedreiging voor dit systeem, waardoor de glastuinbouwsector weer afhankelijk kan worden van zelf geproduceerde CO₂. Er wordt ondertussen gewerkt aan innovatieve oplossingen om CO₂ uit de lucht te halen en te gebruiken in de kas. De aanpak waarmee stikstof wordt teruggedrongen is momenteel een landelijk thema. De rijksoverheid werkt samen met de provincies en sectoren aan een groot pakket maatregelen om de natuur te versterken en de hoeveelheid stikstof te verlagen. Zodra hierover meer duidelijkheid is, zal worden gekeken of en op welke manier Pijnacker-Nootdorp hier een bijdrage aan kan leveren.

Conclusie

De ontvangen zienswijzen leiden niet tot een aanpassing van de Omgevingsvisie.

8.2 Een klimaatbestendige gemeente

De leefomgeving in Pijnacker-Nootdorp kan in 2050 de gevolgen van klimaatsverandering goed opvangen. De ecologisch, bodem- en watersystemen kunnen tegen een stootje en bewegen mee met extreem weer.

8.2.1 Bewustwording en samenwerking

In zienswijze 25 wordt opgemerkt dat het lijkt alsof de klimaatverandering niet erg leeft bij de inwoners. Het is opgevallen dat veel mensen tijdens corona hun tuin zijn gaan opknappen en bijna iedereen koos voor tegels. Hoe gaat de gemeente de inwoners zover krijgen dat ze deze visie gaan delen?. NMP voegt daar in zienswijze 17 aan toe dat het voor klimaatbestendigheid en biodiversiteit essentieel is dat tuinen groener worden. Voorlichting alleen is daarvoor onvoldoende. Voorgesteld wordt om te onderzoeken of en hoe eisen kunnen worden gesteld aan het maximaal percentage te verharden grondoppervlak en het heffen van belasting op basis van het aandeel waterdoorlatend oppervlak van een bebouwd perceel. Het Milieuplatform (zienswijze 186) voegt daar aan toe dat naast communicatie en voorlichting ook gekeken moet worden naar financiële stimulansen of kwantitatieve regels. Het Hoogheemraadschap (zienswijze 297) herkent het belang van en de opgave om klimaatbestendig te worden. Daarom wil zij graag samenwerken aan en meedenken met de verdere uitwerking daarvan in een omgevingsprogramma of ander instrument.

Beantwoording

De verandering van het klimaat merken we allemaal. Het is vaker heel warm, er vallen hevige regenbuien en soms is het juist een langere periode heel droog. Daarom werkt de gemeente zelf, vaak samen met Hoogheemraadschap van Delfland, aan het vergroenen van wijken en het vasthouden en bergen van water. Communicatie over en bewustwording van de klimaatverandering is daarbij heel belangrijk. De gemeente en het hoogheemraadschap kunnen het niet alleen. De regen valt niet alleen op onze gronden, maar ook bij inwoners en bedrijven. Daarom moeten we ons met elkaar aanpassen aan en voorbereiden op het veranderende klimaat door bijvoorbeeld te accepteren dat er soms water staat of ook in de eigen tuin of op het eigen bedrijf maatregelen te nemen om water vast te houden en te bergen. We zijn het eens met de analyse dat het belangrijk is dat tuinen groener worden. In het in 2021 door de gemeenteraad vastgestelde programma Water en Klimaat 2021-2024 staat bijvoorbeeld dat we bewoners stimuleren om hun tuin te vergroenen. Het hoogheemraadschap heeft daarnaast een stimuleringsregeling waar inwoners gebruik van kunnen maken. We zijn nog niet zover dat we over willen gaan tot het stellen van regels omtrent een maximaal te verhard percentage van particulier eigendom.

Dat is bovendien een afweging die bij het omgevingsprogramma en het omgevingsplan gemaakt moet worden. Dit (en andere voorstellen die in de zienswijzen worden gedaan) zijn immers maatregelen die te maken hebben met de uitvoering en realisatie van de ambitie. Graag maken we gebruik van het aanbod van het hoogheemraadschap om samen te werken aan een verdere uitwerking in zowel een omgevingsprogramma als het omgevingsplan.

Conclusie

De ontvangen zienswijzen leiden niet tot een aanpassing van de Omgevingsvisie.

8.3 Een goede omgevingskwaliteit

De leefomgeving in Pijnacker-Nootdorp kan in 2050 de gevolgen van klimaatsverandering goed opvangen. De ecologische, bodem- en watersystemen kunnen tegen een stootje en bewegen mee met extreem weer.

8.3.1. Licht en donker

In zienswijze 119 wordt gesteld dat er sprake is van een overschrijding van de normen voor lichtemissie, met name langs de Zuideindseweg. Om die reden wordt opgeroepen om het areaal en de glastuinbouwbedrijven te verkleinen. Natuurlijk Delfland gaat (in zienswijze 147) nog een stap verder. Zij vinden dat de gemeente niet goed om gaat met assimilatiebelichting en te veel toelaat. Daarom wordt voorgesteld om de ontheffingen van Pijnacker, Westland en Lansingerland in beeld te brengen en vervolgens elke denkbare maatregel (zoals nieuwe verlichtingstechnologie, stopzetten/afname belichtingsnoodzakelijke teelten, uitplaatsing en investeringsondersteuning) om de normoverschrijding te stoppen. De NMP vraagt eveneens aandacht voor de overlast van assimilatiebelichting. Concreet wordt opgeroepen om te stoppen met maatwerkvergunningen (waardoor uitstel wordt verleend voor het voldoen aan wettelijke normen) zodat de hinder voor mensen en natuur (bv weidevogels) wordt verminderd. Het Milieuplatform vraagt eisen te stellen aan lichthinder en om de gebieden waar een donkerteregime heerst concreet op de kaart aan te geven (zienswijze 186). Glastuinbouw Nederland (zienswijze 241) stelt dat het, ook bij

strikte toepassing van de regels, onvermijdelijk is dat er in bepaalde perioden sprake is van zichtbare lichtuitstoot. Er wordt onderzoek gedaan die er hopelijk op afzienbare termijn toe moet leiden dat de belichting minder warmte produceert (en dus de schermen en kasramen gesloten kunnen blijven). Glastuinbouw Nederland gaat ervan uit dat de gemeente tot die tijd, wanneer dat noodzakelijk is, maatwerk wordt verleend.

Beantwoording

Om de groei van sommige gewassen in kassen te bevorderen worden de gewassen kunstmatig belicht. Deze zogenoemde assimilatiebelichting is vanuit het oogpunt van de ondernemer noodzakelijk. Sommige inwoners en groene belangenorganisaties kijken echter heel anders aan tegen deze verlichting. Zij zien het als overlast voor mens en dier, zoals blijkt uit de ontvangen zienswijzen. Deze belangenafweging wordt op dit moment grotendeels gemaakt in het Activiteitenbesluit (paragraaf 3.5.1.) en gaat bij de inwerkingtreding van de Omgevingswet over in het Besluit activiteiten leefomgeving (paragraaf 4,75). De hierin opgenomen eisen inzake afscherming en lichtsterkte moeten lichthinder voor omwonenden voorkomen en de duisternis en het donkere landschap beschermen. Deze eisen gelden alleen tussen zonsondergang en zonsopgang (dus niet overdag).

In de komende periode willen wij een omgevingsprogramma opstellen waarin allerlei aspecten van de kwaliteit van de leefomgeving een plek krijgen. Hierin zullen we de mogelijkheden verkennen en onze (weliswaar geringe) beleidsvrijheid rondom assimilatieverlichting invullen. Daarbij zoeken we naar een balans tussen het economisch belang en de behoefte aan donkerte. Zoals op de kaart bij deze ontwikkelingslijn is aangegeven streven we naar het beperken van licht in de groene gebieden (zoals de Zuidpolder van Delfgauw) en zien we op andere plekken meer ruimte voor, onder andere, licht.

Conclusie

De ontvangen zienswijzen leiden niet tot een aanpassing van de Omgevingsvisie. Wel wordt toegezegd dat in een omgevingsprogramma de afwegingsruimte van de gemeente voor assimilatiebelichting zal worden uitgewerkt.

8.3.2 Geluid en luchtkwaliteit

Geluid is nog te vaak een ondergeschoven kindje aldus zienswijze 146. De kwaliteit van leven en het groen worden beter wanneer de geluidsoverlast afneemt. Concrete maatregelen daarvoor zijn bijvoorbeeld een hogere geluidswal langs de N470 bij Tolhek en het verbieden van lawaaierige scooters/brommers. Ook de GGD benadrukt (zienswijze 208) dat luchtverontreiniging en geluidhinder factoren zijn die de meeste aan milieu gerelateerde ziektelast veroorzaken, ook wanneer aan de wettelijke normen wordt voldaan.

Momenteel ondervinden de bewoners van circa 4600 woningen een geluidsbelasting hoger dan 55 dB met de bijbehorende nadelige gezondheidseffecten.

Met het ondertekenen van het Schone Lucht Akkoord onderschrijft de gemeente de ambitie om de luchtkwaliteit verder te verbeteren ten einde in 2030 uit binnenlandse bronnen 50% gezondheidswinst te behalen. Het beperken van blootstelling aan luchtverontreiniging en het verminderen van (ernstige) geluidshinder zouden dan ook moeten opgenomen worden als ambitie en meegenomen worden bij nieuwe ontwikkelingen. Uitwerking in een omgevingsprogramma verdient aanbeveling zodat concrete maatregelen kunnen worden benoemd. Het Milieuplatform voegt daar aan toe dat in de natuur- en groengebieden voor permanente en tijdelijke stiltegebieden moet worden gezorgd.

Beantwoording

Wij zijn ons bewust van de effecten die geluid kan hebben op de gezondheid van mensen en dieren. Het is dan ook zeker een onderwerp waar we aandacht voor hebben en actie op ondernemen. Zo gaan we door met het aanpakken van woningen met een hoge geluidbelasting, voorkomen we nieuwe overlastsituaties en zetten we ons bestaande gebiedsgericht beleid voort.

In het Actieplan Geluid (2019-2023) staan concrete maatregelen die zorgen voor een vermindering van het aantal woningen waar het geluid hoger is dan de gemeentelijke ambitie van 65 dB. Dit ambitieniveau ligt momenteel dus lager dan de 55dB die in de zienswijzen wordt aangehaald. In de zienswijzen worden ook onderwerpen benoemd waar de gemeente niet zelf over gaat, zoals de N470 en brommers. Hiervoor geldt dat we de overlast monitoren en indien nodig dit bespreken met het bevoegd gezag. Voor stiltegebieden hebben wij op dit moment nog geen beleid. We erkennen en herkennen het belang van stilte voor mens en dier. Daarom hebben we in dit in de Omgevingsvisie ook benoemd. In de komende periode willen wij een omgevingsprogramma opstellen waarin allerlei aspecten van de kwaliteit van de leefomgeving een plek krijgen. Hierin zullen we de mogelijkheden verkennen en onze ambities op het gebied van stilte concreet te maken en mogelijkheden om deze te realiseren te verkennen. Zoals op de kaart bij deze ontwikkelingslijn is aangegeven streven we naar stilte in de groene gebieden (zoals de Zuidpolder van Delfgauw of het Bieslandse Bos) en zien we op andere plekken zoals op de bedrijventerreinen en in het centrum meer ruimte voor, onder andere, geluid. In hetzelfde omgevingsprogramma zal tevens aandacht worden besteed aan luchtkwaliteit. De luchtkwaliteit in onze gemeente wordt erg bepaald door de omgeving waarin de gemeente ligt (midden in Randstad omringt door snelwegen). Hoewel we hier dus niet direct invloed op hebben, dringen we bij andere partijen (die dit wel hebben) aan op maatregelen.

Conclusie

De ontvangen zienswijzen leiden niet tot een aanpassing van de Omgevingsvisie. Wel wordt toegezegd dat in een omgevingsprogramma de ambities en maatregelen op het gebied van geluid, stilte en luchtkwaliteit zullen worden uitgewerkt.

8.3.3 Waterkwaliteit

Natuurlijk Delfland constateert in haar zienswijze (147) dat de waterkwaliteit zorgelijk is en er nog veel te verbeteren valt. Daarbij is er een rol voor de glastuinbouw, voor het Hoogheemraadschap, maar nadrukkelijk ook voor de gemeente zelf. Bijvoorbeeld door een alerter eigen maai- en oeverbeheer. Ook NMP (zienswijze 17) is van mening dat de Omgevingsvisie en het bijbehorend planMER te optimistisch zijn over waterkwaliteit. Dit vraagt om meer ambitie en concreet beleid van zowel het Hoogheemraadschap als de gemeente. Ook de provincie (zienswijze 296) vraagt aandacht voor waterkwaliteit en voegt daar het aspect grondwater aan toe.

Beantwoording

De waterkwaliteit is een kerntaak van het hoogheemraadschap. Als gemeente leveren we daar onze bijdrage aan en werken we intensief samen met het hoogheemraadschap. Concrete maatregelen staan benoemd in het programma

Voorbeelden zijn het verwijderen van kroos en gebladerte uit enkele watergangen, het aanleggen van (bergende) natuurlijke dan wel natuurvriendelijke oevers of een pilot rondom baggeren. Ook blijven we ons (samen met het hoogheemraadschap) inzetten door het verrichten van metingen, het bezoeken van bedrijven en het uitwisselen van informatie de emissieloze kas. Over het algemeen wordt de kwaliteit van het water in Pijnacker-Nootdorp steeds beter en zien we meer planten en dieren terug in het water. Dat betekent niet dat de waterkwaliteit al op orde is, zoals in de zienswijzen ook al wordt benoemd. De klimaatverandering maakt het lastiger om daarvoor aangewezen waterlichamen in de Zuidpolder van Delfgauw aan de doelstellingen van de Kaderrichtlijn Water te laten voldoen. In een op te stellen omgevingsprogramma (waarin allerlei aspecten van de kwaliteit van de leefomgeving een plek krijgen) verkennen we de mogelijkheden voor het verbeteren van de waterkwaliteit op lange termijn, aangevuld met maatregelen voor de korte en middellange termijn.

Conclusie

De ontvangen zienswijzen leiden niet tot een aanpassing van de Omgevingsvisie. Wel wordt toegezegd dat in een omgevingsprogramma de mogelijkheden voor het verbeteren van de waterkwaliteit op lange termijn worden verkend, aangevuld met maatregelen voor de korte en middellange termijn.

8.3.4 Bodemkwaliteit

Aandacht voor bodemkwaliteit is een te magere ambitie, volgens de NMP in zienswijze 17. Een goede bodemkwaliteit is essentieel voor een goede kwaliteit. Dit moet dan ook worden vertaald naar concrete doelen of door een omgevingsprogramma op te stellen.

Beantwoording

Wij zijn het met betrokkene eens dat het belangrijk is om voor de bodem een omgevingsprogramma op te stellen. Grofweg zijn er vier kwaliteiten toe te kennen aan de bodem. Als eerste de draagkwaliteit: de draagkracht om (ondergronds) te bouwen, kabels, leidingen, riolering en buisleidingen in te leggen en om stoffen in op te slaan. De productiekwaliteit ziet vooral toe op de groei van gewassen, voorraad drink- en grondwater en geothermie. Daarnaast heeft de bodem regulerende kwaliteiten in de vorm van een schone bodem, waterberging, waterfiltering en een levende bodem. Als laatste levert de bodem ons informatie in de vorm van archeologie, landschap en ecologie. Wij zijn voornemens om de regulerende kwaliteiten op te nemen in een omgevingsprogramma waarin allerlei aspecten van de kwaliteit van de leefomgeving een plek krijgen. De draagkracht en productie willen we opnemen in een nieuw op te stellen programma voor de ondergrond. De informatie die de bodem ons levert hoort meer thuis bij ontwikkelingslijn 1 en 2.

Conclusie

De ontvangen zienswijzen leiden niet tot een aanpassing van de Omgevingsvisie. Wel wordt toegezegd dat de bodem in een tweetal omgevingsprogramma's zal worden opgenomen. Hierin worden meer concrete maatregelen opgenomen.

8.3.5 Milieuzonerings

De gezamenlijke bedrijvenparken vragen in zienswijze 172 aandacht voor passende afstanden tussen bedrijven, risicobronnen en groepen mensen. Er moeten goede cirkels worden getrokken voor geluid, licht en geur om onderlinge hinder te voorkomen.

Beantwoording

Wij zijn het met betrokkene eens dat ook bij een verdere verbinding en menging van functie voldoende afstand moet worden gehouden tussen bedrijven en risicobronnen enerzijds en kwetsbare groepen anderzijds. Dit is dan ook benoemd in het toekomstbeeld op pagina 13, in paragraaf 2.5 een gezonde en veilige leefomgeving, in paragraaf 4.3 waarin een goede omgevingskwaliteit centraal staat en in het gebiedsprofiel Moderne bedrijvenparken. Op basis van de reactie van betrokkene zullen wij deze voorwaarde ook toevoegen aan het gebiedsprofiel Parkachtige werklocaties.

Conclusie

De ontvangen zienswijze leidt tot een aanpassing van de Omgevingsvisie. In het gebiedsprofiel Lokale Bedrijvenparken wordt benoemd dat het belangrijk is om passende afstanden aan te houden tussen risicobronnen als inrichtingen en bedrijven enerzijds en (groepen) mensen anderzijds. Daardoor kunnen beide goed naast elkaar functioneren, zonder elkaar tot last te zijn.

9. Zienswijzen gebiedsprofielen

9.1 Functiemenging in de kern

RKDEO en SV Nootdorp liggen in het hart van de kern Nootdorp. Dit leidt tot overlast in de omliggende woonwijken. De kantines, kleedkamers en velden grenzen vrijwel direct aan woningen. De herrie die hier gemaakt wordt is een bron van stress voor omwonenden en is ongezond (zienswijze 2). Aan de afstandsnormen wordt niet voldaan en de vraag is of die wel voldoende zijn. Daarom wordt benadrukt dat deze grote fout niet nogmaals gemaakt moet worden. Sportvelden moeten op voldoende afstand van woonwijken worden gelegd.

In aanvulling daarop wordt in zienswijze 19 uitgesproken dat het onbegrijpelijk is dat de sportvelden in het centrum van Nootdorp (RKDEO) niet zijn ingetekend als een plek voor woningbouw. De locatie ligt heel centraal ten opzichte van openbaar vervoer, snelwegen, gezondheidsvoorzieningen en winkelcentra. De mooiste plek om een bijdrage te leveren aan de woningbehoefte. De sportvelden zijn van kunstgras en dragen niet bij aan een goed leefklimaat, de fietspaden zijn niet goed en 85% van de week wordt er geen gebruik gemaakt van deze plek. Voorgesteld wordt om de sportvelden te verplaatsen naar het Dwarskadegebied. Dat is goed bereikbaar vanuit de kernen, maar ook vanuit de omliggende steden met zowel de fiets, auto als bus. Een vergelijkbaar voorstel wordt gedaan in

zienswijze 26. Ook daar wordt aangegeven dat verplaatsing van de sportvelden naar het Dwarskadegebied ruimte maakt voor woningen voor ouderen, jongeren en alleenstaanden op loopafstand van alle voorzieningen. Ook in omliggende steden zoals Den Haag en Delft liggen sportvelden nooit in het midden van het centrum. In de zienswijze van KBO-PCOB (zienswijze 295) wordt eveneens gepleit voor een onderzoek naar de mogelijkheid om de sportvelden in het Hart van Nootdorp te bestemmen voor wonen, voorzieningen en groen. Hier kan een dorpse woonwijk met (maatschappelijke) voorzieningen en een duurzame inrichting wordt gerealiseerd. De nabijheid van voorzieningen maakt het ideaal voor ouderen, alleenstaanden en jongeren. Als alternatieve locatie voor de sportvelden wordt eveneens gekeken naar Dwarskade.

Ook in zienswijze 26 wordt gepleit voor het realiseren van woningen op de sportvelden van RKDEO. Het is een concreet voorstel om 400 prefab stacaravans rug aan rug te plaatsen met een garage erbij. Dat wekt de indruk van een vakantiepark en is voor jongeren en senioren en heel aantrekkelijke plek om te wonen, zonder dat dit gepaard gaat met hoge stichtingskosten. Door laagbouw blijven de kosten eveneens laag en blijft het dorpse karakter behouden. Een integratie met het plan Hart van Nootdorp maakt dat er ook daar nog enkele van deze woningen gerealiseerd

zouden kunnen worden. De sporters kunnen naar twee andere, bestaande locaties in de directe omgeving: de Brasserskade en De Poort. De indiener van de zienswijze merkt op dat deze woonvormen overigens ook heel goed passen aan de randen van het Balijbos en de Dobbeplass. Er worden dan prachtige overgangsgebieden gevormd door groen en laagbouw vrijstaande woningen.

Beantwoording

Van oudsher liggen de voetbalverenigingen in het hart van de kern Nootdorp. Hoewel enkele bewoners dit als overlast ervaren, is het ook een aanwinst voor de kern. Een levendige vereniging waar jong en oud samen sporten, bewegen en elkaar ontmoeten. Dat draagt bij aan de sociale samenhang en de hechte samenleving. Hoewel we begrijpen dat deze twee locaties voldoen aan veel van de wensen rondom nieuwbouw van woningen, willen we ook de herkenbare woonomgeving in stand houden. Ook in andere dorpen en steden zijn sportverenigingen in de kernen zijn gevestigd, maar deze plekken zijn (en dan met name RKDEO) een traditioneel en herkenbaar element in Nootdorp. Daarom kiezen we er op dit moment voor om deze twee locaties niet aan te wijzen als transformatiegebieden en hebben we op dit moment geen concrete plannen om de beide verenigingen te verplaatsen naar Dwarskade (zoals in de zienswijzen wordt geopperd).

Wanneer we voor doelgroepen als ouderen, jongeren en alleenstaanden willen bouwen in Dwarskade dan stelt dat extra eisen aan de voorzieningen in die nieuwe wijk en aan de verbinding te voet en per fiets met de voorzieningen in bijvoorbeeld De Parade en het openbaar vervoer (tram 15).

Conclusie

De ontvangen zienswijzen leiden niet tot een aanpassing van de Omgevingsvisie.

9.2 Ecologie en biodiversiteit in verschillende gebiedsprofielen

NMP (zienswijze 17) is van mening dat versterking van ecologie en biodiversiteit ook een doelstelling moet zijn voor de recreatiegebieden en de gebouwde omgeving. Om die reden verzoeken ze deze doelstelling ook expliciet op te nemen in de andere gebiedsprofielen.

Beantwoording

De gebiedsprofielen laten een samenhangend beeld zien waarbij we aangegeven hebben wat de accenten zijn: waar gaan we voor in deze gebieden? Het is inderdaad belangrijk dat ecologie en biodiversiteit binnen verschillende gebieden een plek krijgt. Een verbonden netwerk is voor het ecologisch functioneren immers essentieel. In het ontwerp worden groene verbindingen met kansen voor biodiversiteit benoemd in de gebiedsprofielen: Moderne en innovatieve (glas)tuinbouwgebieden, Agrarisch veenweidelandschap, natuurlandschap. In de gebiedsprofielen buurtschappen en natuur- en recreatielandschap zullen we deze doelstelling toevoegen. De andere gebiedsprofielen laten ook een vergroening zien ten opzichte van de huidige situatie met als voorbeeld het parkachtig bedrijventerrein, dorpse gemengde woonwijken en rustige woonwijken. Dit groen kan zeker een bijdrage leveren aan ecologie en biodiversiteit, maar niet alles kan een plek krijgen in het gebiedsprofiel. Vandaar dat we daar hebben gekozen voor andere accenten.

Conclusie

De ontvangen zienswijze leidt tot een aanpassing van de Omgevingsvisie. In de gebiedsprofielen Buurtschappen en Natuur- en recreatielandschap wordt door middel van een bolletje in het profiel aangegeven dat we hier gaan voor ecologie en biodiversiteit.

9.3 Moderne bedrijvenparken of functionele bedrijvenparken

De gezamenlijke bedrijvenparken merken in zienswijze 172 op dat op pagina 47 wordt gesproken over moderne bedrijvenparken. In de tien profielen zoals op pagina 44 genoemd komt de term moderne niet voor. Wij verzoeken u deze term aan te passen naar functionele bedrijvenparken.

Beantwoording

In het ontwerp van de Omgevingsvisie zit inderdaad een ommissie. De beschrijving van het moderne bedrijventerrein of het functionele bedrijventerrein wordt door elkaar gebruikt. Dat leidt tot verwarring. In combinatie met het verzoek dat in paragraaf 5.1.5 is gedaan, zal bij de vaststelling de gehele tekst van de Omgevingsvisie, inclusief de gebiedsprofielen, worden aangepast naar parkachtige werklocaties en moderne bedrijvenparken.

10. Zienswijzen algemeen

10.1 Onderwerpen die gemist worden in de Omgevingsvisie

In deze eerste paragraaf gaan we in op reacties waarin aangegeven wordt dat er zaken gemist worden in de Omgevingsvisie. Het gaat dan om onderwerpen of plekken die, in de ogen van de indieners van de zienswijzen, onvoldoende aandacht hebben gekregen.

10.1.1 Delfgauw mist in de beelden

In zienswijze 7 wordt opgemerkt dat het mooiste stukje van Pijnacker-Nootdorp ontbreekt en dat is Delfgauw! In de foto's komt er niets van Delfgauw voor, is dat omdat daar niets verandert?

Beantwoording

Zeker niet! De foto's die ter illustratie in de Omgevingsvisie zijn opgenomen, hebben we bijna allemaal gekregen van inwoners, ondernemers en (maatschappelijke) organisaties via het Panorama 2020. Daarin hebben we geen foto's van Delfgauw ontvangen. Fijn dat u ons daarop attent maakt, in de vast te stellen Omgevingsvisie zullen we ook foto's van Delfgauw toevoegen. In dit participatieverslag hebben we eveneens een aantal foto's van Delfgauw opgenomen.

Conclusie

De ontvangen zienswijze leidt tot een aanpassing van de Omgevingsvisie. In definitieve Omgevingsvisie (en in het participatieverslag) worden foto's van Delfgauw toegevoegd.

10.1.2 Ambitie

In zienswijze 11 wordt gevraagd om de doelen strakker te omschrijven en meer ambitie naar voren te brengen. In zienswijze 75 wordt geconstateerd dat, zonder de visie te hebben gelezen, vanuit de plaatjes de indruk ontstaat dat het een plan voor 2030 is waarin geen duidelijke wijzigingen of visie zijn opgenomen. Het is een oppervlakkige ambitie en een irreëel toekomstbeeld met betrekking tot energietransitie, woningbouw, klimaat en biodiversiteit. Gemist wordt een visie op windenergie, hoogbouw, biodiversiteit en klimaat. Door minimaal landelijk te denken (en eigenlijk op Europees niveau) kan de ambitie veel hoger gelegd worden. Daarom wordt geadviseerd om de titel te wijzigen naar 2030 en opnieuw te beginnen met een reëel plan voor 2050.

Beantwoording

De Omgevingsvisie een strategische visie voor het hele fysieke domein voor de komende dertig jaar. Daar vloeit uit voort dat het een visie op hoofdlijnen is. Concrete uitwerking vindt plaats in andere instrumenten zoals het omgevingsprogramma of het omgevingsplan. Wij zijn van mening dat de Omgevingsvisie zeker niet oppervlakkig is of een duidelijke richting mist. Op alle door de indiener van zienswijze 75 aangedragen punten geeft de Omgevingsvisie een antwoord. Zo staat er bijvoorbeeld wat onze ambitie is voor de energietransitie en heeft dit een ruimtelijke vertaling gekregen. Een ander voorbeeld betreft de woningbouw. Het aantal woningen, de doelgroepen waar we op focussen en de plekken die we daarvoor willen vrijmaken zijn benoemd in de Omgevingsvisie. Landelijke trends zijn vertaald naar lokaal niveau en waar nodig geldt dit ook voor Europese regelgeving. De adviezen inzake het wijzigen van de titel en het opnieuw beginnen met een visie voor 2050 wordt niet gevolgd.

Conclusie

De ontvangen zienswijze leidt niet tot een aanpassing van de Omgevingsvisie.

10.1.3 De gemeentegrenzen worden niet ter discussie gesteld

Het panorama laat naast een mooi beeld, ook zien dat de gemeente geen natuurlijke logische grenzen heeft. De A13 zou een meer natuurlijke grens zijn en de woningen aan het eind van de Katwijkerlaan zijn meer op Zoetermeer gericht. In zienswijze 23

wordt daarom geadviseerd om voor 2050 met gemeentes en provincie in gesprek te gaan over natuurlijke grenzen.

Beantwoording

Goed om te lezen dat het panorama Pijnacker-Nootdorp 2050 als een mooi beeld wordt gezien. Voor wat betreft het advies over de aanpassing van de grenzen van gemeente willen we het volgende meegeven. De grenzen van de gemeente zijn deels historisch bepaald. De grens met Lansingerland wordt bijvoorbeeld gevormd door de kronkelende Strikkade. Er zijn zelfs mensen die hun perceel deels in onze gemeente hebben en deels in Lansingerland. De snelwegen A12 en A13 maken ook deel uit van de gemeentegrens. Het is mooi dat de grenzen een deel van het verhaal van de gemeente vormen. Denk daarbij, naast de Strikkade, bijvoorbeeld ook aan de aanpassingen die bij de fusie hebben plaatsgevonden. Het betekent dat wij, als overheden moeten zorgen voor een goede afstemming zodat inwoners prettig en veilig wonen in de nabijheid van voorzieningen. De begrenzing hoeft dan ook geen onderwerp van gesprek met de buurgemeenten en/of de provincie te zijn.

Conclusie

De ontvangen zienswijze leidt niet tot een aanpassing van de Omgevingsvisie.

10.1.4 Monitoring en evaluatie

In diverse zienswijzen (bv zienswijze 17), maar ook in het advies van de commissie voor de milieueffectrapportage, komt de vraag naar monitoring en evaluatie terug. Halen we de gestelde doelen en waarom lukt dat wel of niet? Wat kunnen we doen als doelen niet gehaald worden? Het Milieuplatform (zienswijze 186) stelt voor om te toetsen aan een helder lijstje met vooraf vastgestelde criteria. Ook wordt voorgesteld om vooraf aan te geven met welke frequentie de Omgevingsvisie wordt geëvalueerd en bijgesteld.

Beantwoording

Dit is een heel terechte vraag. De vaststelling van de Omgevingsvisie is niet het eindpunt, maar vormt het begin van de realisatie. Het is dan ook van belang om goed te monitoren in hoeverre doelen en ambities worden gehaald, welke maatregelen eventueel kunnen worden genomen om deze alsnog te halen of dat het misschien nodig is om de Omgevingsvisie bij te stellen. Op pagina 62 van de Omgevingsvisie staat beschreven dat we begin 2022 met een voorstel komen waarin de dynamische beleidscyclus, zoals die is beschreven in de Omgevingswet, wordt toegesneden op Pijnacker-Nootdorp. De frequentie die we voor ogen hebben is eens per twee jaar.

Conclusie

De ontvangen zienswijze leidt niet tot een aanpassing van de Omgevingsvisie.

10.1.5 aanvulling en verduidelijking van de kaarten in de Omgevingsvisie

NMP (zienswijze 17) vraagt om verduidelijking van de kaarten en aansluiting bij de teksten. Soms missen aanduidingen op kaarten (zoals bijvoorbeeld De Groene Keijzer en delen van de Zuidpolder als NNN-gebied), soms zijn er aanduidingen waarvan de betekenis onduidelijk is (bijvoorbeeld de ecologische verbindingen) en in andere gevallen staan er aanduidingen op de kaart die niet in de tekst zijn benoemd (bijvoorbeeld de onderzoekslocaties voor woningbouw).

Beantwoording

De kaart van ontwikkelingslijn 1: onderscheidend groen wordt (op basis van diverse zienswijzen) op verschillende punten aangepast. Daarmee wordt al tegemoet gekomen aan een aantal van de verzoeken om verduidelijking en aanvulling van de kaart. De Groene Keijzer wordt eveneens toegevoegd als NNN-gebied. Ook ten aanzien van de geconstateerde ontbrekende verbindingen tussen de tekst en de kaart zijn er aanpassingen gedaan. Hier is met name in paragraaf 3.1.1. aandacht aan besteed.

Conclusie

De ontvangen zienswijze leidt tot een aanpassing van de Omgevingsvisie. De Groene Keijzer wordt toegevoegd als NNN-gebied.

10.2 De uitvoering van de Omgevingsvisie

In de tweede paragraaf van dit hoofdstuk zijn alle reacties met betrekking tot de uitvoering van de Omgevingsvisie gebundeld. Daarin gaat het onder andere over de omgevingsprogramma's, het omgevingsplan, de rol van de gemeente bij diverse onderwerpen en de wijze waarop inwoners en ondernemers betrokken zijn en worden bij de (uitvoering van de) Omgevingsvisie

10.2.1 Uitwerking van de Omgevingsvisie naar omgevingsprogramma's en omgevingsplannen

NMP (zienswijze 17) is zich bewust van het feit dat een deel van de zienswijze niet enkel betrekking heeft op de Omgevingsvisie, maar al verder kijkt naar de uitvoering van de Omgevingsvisie in producten (zoals omgevingsprogramma's en omgevingsplannen) en processen (zoals samenwerking met buurgemeenten, gebiedsbeheerders en inwoners). Een voorbeeld hiervan is dat NMP voorstelt om een pilot voor een omgevingsplan te maken voor Buytenhout. Dit omdat daar al een basis voor is gelegd in de vorm van de gebiedsvisie die door betrokken bewoners van dit gebied is opgesteld. Dit voorstel wordt gesteund door het Milieuplatform (zienswijze 186), terwijl de provincie Zuid-Holland (zienswijze 296) voorstelt om er een gebiedsprogramma van te maken. Ook is NMP van mening dat omgevingsplannen die zich uitstrekken over gemeentegrenzen afgestemd moeten worden met de betrokken gemeenten. Het Hoogheemraadschap (zienswijze 297) is blij met het voornemen om een omgevingsprogramma te

maken voor de ondergrond en adviseert hierbij ook de onderwerpen oppervlaktewater en grondwater bij te betrekken. De provincie (zienswijze 296) is eveneens verheugd over dit voornemen en biedt aan hierover mee te denken. Bovendien wil het Hoogheemraadschap hierover graag meedenken en wil zij graag vroegtijdig betrokken worden bij de pilot voor het omgevingsprogramma Tolhek.

Beantwoording

De Omgevingswet heeft drie kerninstrumenten: de visie, het programma en het plan. Deze drie kunnen niet los van elkaar worden gezien. De visie beschrijft wat we op lange termijn willen bereiken in de fysieke leefomgeving. Daar worden de ambities gesteld, kaders beschreven en de samenhang geborgd. De omgevingsprogramma's werken dit uit naar een concreet, tactisch en uitvoerend niveau. Het heeft een kortere looptijd en bevat de maatregelen die genomen worden om de gestelde ambities te bereiken. In het plan staan de daarbij behorende (bindende) regels waarmee functies evenwichtig worden toegedeeld aan locaties en zo (mede) zorgen voor het bereiken van de ambities. Het klopt dat in een aantal zienswijzen al verder wordt gekeken en gevraagd wordt naar de uitwerking op perceelsniveau of concrete maatregelen. Dat doen we later. Een eerste opzet van de structuur van de omgevingsprogramma's is bij het raadsvoorstel over de vaststelling van de Omgevingsvisie gevoegd. We benadrukken dat dit een eerste opzet is, die nog kan wijzigen.

Deze eerste opzet voorziet in een programma Groen en recreatie. Hierin komen alle groene buitengebieden aan de orde. Dit sluit aan bij andere zienswijzen die we hebben ontvangen, waarin wordt gevraagd naar een uitwerking van de gemeentelijke visie op het groen. We voorzien op dit moment dan ook geen apart programma voor Buytenhout. Uiteindelijk krijgen alle maatregelen die nodig zijn om de ambities te bereiken een plek in een omgevingsprogramma. Dat geldt dus ook voor oppervlaktewater en grondwater, maar bijvoorbeeld ook voor waterkwaliteit (zie ook paragraaf 6.3.3).

Conclusie

De ontvangen zienswijze leidt tot een aanpassing van de Omgevingsvisie. Toegevoegd wordt dat we werken aan het opzetten van een structuur voor de omgevingsprogramma's. Een eerste versie daarvan is toegevoegd aan het raadsvoorstel ter vaststelling van de omgevingsvisie. Daarin zien we onder andere omgevingsprogramma's voor de omgevingskwaliteit (waaronder licht, geluid, stilte, waterkwaliteit, luchtkwaliteit), de ondergrond en het groen in en om de kernen. Deze structuur is nog niet gereed en zal in de komende periode verder worden uitgewerkt en voorzien worden van een planning. Dat maakt duidelijk wanneer met welk omgevingsprogramma gestart zal worden.

10.2.2 De rol van de gemeente bij de uitvoering van de Omgevingsvisie.

De Omgevingsvisie gaat uit van de eigen kracht van inwoners en het omzien naar elkaar. Toch kunnen er tegenstellingen zijn tussen inwoners. In zienswijze 21 wordt als voorbeeld gegeven dat de ene inwoner graag een bijdrage wil leveren aan een duurzame en klimaatbestendige gemeente. De voortuin wordt groen, bloemrijk en onverhard ingericht. Wanneer de buurman er echter voor kiest om de tuin te verharderen en daar een auto op fossiele brandstoffen te parkeren is dat niet in lijn met de visie en het uitzicht van de buurman. Hoe zal worden omgegaan met dergelijke conflicten? De gezamenlijke bedrijvenparken verwachten een andere rol van de gemeente bij de uitvoering van de Omgevingsvisie. Zij doen in zienswijze 172 het verzoek om in de Omgevingsvisie op wordt genomen dat de gemeente in principe geen nee zegt tegen plannen van ondernemers, ondernemersverenigingen of coöperaties van ondernemers (pagina 60 en 61).

Beantwoording

Wij herkennen de tegenstellingen die worden beschreven. De ene inwoner of ondernemer omarmt ambities direct omdat deze bijvoorbeeld aansluiten bij een persoonlijke motivatie. Daarmee inspireren ze wellicht ook andere inwoners of ondernemers, die dit veel minder vanzelfsprekend doen of vinden.

Per onderwerp kijken we wat onze rol als gemeente is of kan zijn om ambities onder de aandacht te brengen, maatregelen te stimuleren of wellicht zelf te nemen. Soms is communicatie en inspiratie de juiste manier en in andere gevallen wordt het vertaald in regels waar iedereen zich aan moet houden. Bijvoorbeeld regels in het omgevingsplan. Om recht te doen aan iedere situatie, zullen we per geval bekijken hoe we daar het beste mee om kunnen gaan. Het participatiebeleid, waar zoals beschreven op pagina 60 van de Omgevingsvisie momenteel aan wordt gewerkt, geeft straks houvast en duidelijkheid. De Omgevingsvisie schetst een uitnodigend beeld van de gemeente over dertig jaar. Samen gaan we aan de slag om dit te realiseren. Dat betekent echter niet dat de gemeente in principe altijd ja zegt tegen een plan van een ondernemer, ondernemersvereniging of coöperatie van ondernemers. Daarmee zouden we voorbij gaan aan de belangenafweging die plaats moet vinden. Uiteraard kijken we vanuit een positieve grondhouding naar plannen van ondernemers én inwoners. Elke vierkante meter heeft echter een functie en vertegenwoordigt één of meerdere waarden voor iets of iemand. We moeten dan ook afgewogen beslissingen nemen over het gebruik van de ruimte met aandacht voor alle aspecten van leefomgeving. Integrale keuzes zorgen voor een fijne gemeente waar het goed wonen, werken, ondernemen en leven is.

Conclusie

De ontvangen zienswijzen leiden niet tot een aanpassing van de Omgevingsvisie.

10.2.3 Participatie nu en straks

In zienswijze 282 wordt opgeroepen om burgerparticipatie serieus te nemen. Gemeente, bewoners en bedrijven moeten samenwerken. Samen dragen we de verantwoordelijkheid voor de leefomgeving. Geld en economie kunnen niet de enige drijfveer zijn. Daarbij is vanuit de kant van de gemeente visie en daadkracht nodig, maar moet er ook geluisterd worden naar de verwachtingen en toekomstbeelden van bedrijven. We moeten zorgen voor woningen voor jongeren en ouderen, waarbij we van individualisme naar collectivisme gaan. De gemeente kan bijdragen door de juiste voorzieningen te bieden en te luisteren naar inwoners. In zienswijze 11 wordt gevraagd hoe mensen zonder computer of mensen met een leesprobleem mee kunnen beslissen en/of reageren. Als inwoner van Vrijenban in Delfgauw is betrokkene tegen de ontwikkeling van 40 woningen in Vrijenban, maar voor het plan van de Nieuwe Kooltuin. Het feit dat de gemeente ondanks de weerstand toch een overeenkomst heeft getekend voor de realisatie geeft de indruk dat de georganiseerde avond alleen was bedoeld voor informatie en niet voor participatie.

Het Milieuplatform heeft in haar zienswijze (186) een aantal punten benoemd die betrekking hebben op burgerparticipatie. De Omgevingsvisie moet niet alleen gebruikt worden om een stabiele koers aan te houden, maar ook om nieuwe wegen in te slaan waarmee nieuwe doelen (die door inwoners zijn aangegeven) kunnen worden bereikt. Tevens wordt gevraagd om in de Omgevingsvisie al

op te nemen wat de rol van burgerparticipatie zal zijn bij zowel (toekomstige) kansen, bedreigingen en dilemma's als bij evaluatie en bijstelling van de Omgevingsvisie. Verder roept het Milieuplatform op om lokale expertise over de sterke en zwakke punten van de natuur van Pijnacker-Nootdorp vaker te benutten.

De gezamenlijke bedrijvenparken vragen in hun zienswijze (172) om goed betrokken te worden bij verschillende onderwerpen zoals: het vaststellen van omgevingswaarden, het opstellen van omgevingsprogramma's en functiemenging.

Beantwoording

De Omgevingsvisie hebben we samen met inwoners, ondernemers en (maatschappelijke) organisaties opgesteld. Ook aan mensen zonder computer of mensen met een leesprobleem hebben we gedacht in het participatie- en communicatietraject. De kaart die bij iedereen thuis is bezorgd, de borden langs de weg en de themapagina's in de Telstar zijn onafhankelijk van digitale middelen als computers, tablets en smartphones. Reageren kon ook per brief of mondeling. Voor mensen met leesproblemen is er op de website de mogelijkheid om de Omgevingsvisie voorgelezen te krijgen. Binnenlopen in het gemeentekantoor was met corona soms wat lastiger, maar via het telefoonnummer in de publicatie kon iedereen contact opnemen. Voordat het ontwerp van deze visie is geschreven, hebben we al gevraagd naar wat er belangrijk is om te behouden, wat we vooral moeten beschermen,

wat er nog ontwikkeld moet worden en wat we willen voorkomen. We hebben een schat aan informatie gekregen. Daar zijn we heel blij mee, net als met alle zienswijzen die we nu hebben ontvangen. Samen maken we de visie en samen gaan we aan de slag met de uitvoering. Dat betekent niet dat we alleen maar reacties hebben gekregen die met elkaar in overeenstemming zijn. De één hecht meer belang aan groen, terwijl de ander graag meer nieuwe woningen ziet. Iemand anders vraagt om een nieuwe weg, terwijl de volgende juist vraagt om rust en stilte. Als gemeente willen we naar iedereen luisteren, ook naar de mensen die zich niet vaak mengen in het gesprek. We luisteren naar alle inbreng, maar we kunnen niet aan iedere oproep of verzoek gehoor kunnen geven. Steeds moeten we een afweging maken zoals bijvoorbeeld: nieuwe woningen om het tekort aan woningen voor jongeren en ouderen te verminderen of de ruimte gebruiken voor iets anders (zoals groen, bedrijven, kassen). Het feit dat de gemeente soms niet het standpunt van een inwoner, ondernemer of (maatschappelijke) organisatie volgt, betekent niet dat niet geluisterd is. Soms is een groter gewicht toegekend aan een ander belang en vindt een ontwikkeling toch plaats. De Omgevingsvisie vormt het kader dat we gebruiken om nieuwe plannen en ideeën tegen aan te houden. Daarbij stellen we ons vragen als: Past een plan binnen de Omgevingsvisie? Draagt het plan bij aan waarden die in de Omgevingsvisie worden nagestreefd?

De Omgevingsvisie is op hoofdlijnen en er is dus nog veel ruimte om die met elkaar vorm te geven. Het ligt niet voor de hand om mee te werken aan plannen die niet passen in de Omgevingsvisie. De wijze waarop inwoners, ondernemers en (maatschappelijke) organisaties betrokken worden bij de uitvoering, aanpassing en inkleuring van de Omgevingsvisie (en andere instrumenten uit de nieuwe Omgevingswet) nemen we niet op in de Omgevingsvisie zelf. Dit onderwerp is zo belangrijk dat we een apart participatiebeleid op gaan stellen, zoals beschreven staat op pagina 60 van de Omgevingsvisie.

Conclusie

De ontvangen zienswijzen leiden niet tot een aanpassing van de Omgevingsvisie.

10.3.4. Complimenten

Het is fijn om te lezen dat inwoners, ondernemers en maatschappelijke partners zich in belangrijke mate herkenden in het ontwerp van de Omgevingsvisie. In diverse zienswijzen zagen we dan ook waardering terug (o.a. zienswijze 6, 11, 12, 25, 208, 293, 296, 297). Soms over de vorm en de wijze waarop de visie is gepresenteerd, maar vaker nog inhoudelijk. Bijvoorbeeld voor de aandacht die wordt besteed aan natuur en klimaat (zienswijze 8), de prioriteit die wordt gegeven aan het onderscheidend groen en het behoud daarvan (zienswijze 17) of duurzaamheid (zienswijze 12). NMP benadrukt in zienswijze 17 dat zij de inspanningen van de gemeente op gebied van natuur en ecologie binnen en buiten de kom waarderen. Net als de samenwerking die de gemeente daarbij opzoekt. Dat laat onverlet dat er vanuit de grotere opgave die de achteruitgang van de biodiversiteit in Nederland ook opgaven zijn voor Pijnacker-Nootdorp. Dat is de achtergrond van de ingediende zienswijze. In zienswijze 10

krijgen we van een inwoner die hier pas vier weken woont een spiegel voorgehouden. Wat een mooi beeld laat hij ons zien van de hechte gemeenschap! Het is hem opgevallen dat er sprake van een dorps sfeer, waar mensen elkaar groeten en de tijd nemen voor een praatje. Dat is niet vanzelfsprekend. Het is een ambitieuze visie waarin actuele ontwikkelingen als klimaatverandering en huisvesting van arbeidsmigranten een plek hebben gekregen, maar ook hechte gemeenschap. Juist die combinatie maakt dat deze nieuwe inwoner hierin de kracht ziet om de visie ook daadwerkelijk tot uitvoering te brengen.

Van één inwoner hebben we bericht gehad dat er technische problemen waren bij het digitaal indienen van een zienswijze (zienswijze 4). Het is vervelend dat betrokkene deze problemen heeft ervaren. Gelukkig hebben we daar verder geen meldingen van gekregen en betrof het blijkbaar een incident.

11. Staat van wijzigingen & ambtshalve wijzigingen ontwerp Omgevingsvisie

Hieronder zijn de wijzigingen voor het ontwerp van de Omgevingsvisie in beeld gebracht:

blz	Heeft betrekking op:	Verandert in:
	Algemeen	Omissies gecorrigeerd: type- en stijlfouten aangepast en zinsopbouw verbeterd en teksten aangepast die betrekking hebben op de fase (vaststelling in plaats van ontwerp).
1	Voorblad Omgevingsvisie	Aanpassing voorblad naar huisstijl
2	Inleiding	Aanpassen inleiding van ontwerp naar vaststelling
8	Vervangen zinsnede: Er zijn zes, nabij de kernen gelegen, bedrijvenparken waar mogelijkheden zijn voor lokaal, regionaal of internationaal georiënteerde ondernemingen.	Nieuwe zinsnede: Er zijn vijf, nabij de kernen gelegen, bedrijvenparken waar mogelijkheden zijn voor lokaal, regionaal of internationaal georiënteerde ondernemingen
11	Vervangen zinsnede: Het glastuinbouwcluster in Pijnacker is met ruim 20% van zowel het totaal aantal banen als het totaal aantal vestigingen een onmisbare economische factor	Nieuwe zinsnede: Het glastuinbouwcluster in Pijnacker is met ruim 20% van het totaal aantal vestigingen een onmisbare economische factor.
11	Vervangen zinsnede: In de afgelopen jaren heeft zich een groei van de bedrijvigheid en werkgelegenheid voorgedaan in sectoren als (groot)handel, bouw, nijverheid, zakelijke dienstverlening en gezondheidszorg. Zowel op de bestaande als op de in ontwikkeling zijnde bedrijventerreinen vinden veel lokaal georiënteerde en kleinere regionaal opererende bedrijven een plek.	Nieuwe zinsnede: : In de afgelopen jaren heeft zich een groei van de bedrijvigheid en werkgelegenheid voorgedaan in sectoren als (groot)handel, bouw, nijverheid, zakelijke dienstverlening en gezondheidszorg. Het aantal banen op de bedrijventerreinen bedraagt op dit moment meer dan 4.500. Zowel op de bestaande als op de in ontwikkeling zijnde bedrijventerreinen vinden vooral lokaal georiënteerde en kleinere regionaal opererende bedrijven een plek, maar zijn ook landelijk en zelfs internationale opererende bedrijven te vinden.
13	Alinea verwijderen	Verwijderen tekst: “Een lokaal voorbeeld is (glas)tuinbouw die direct naast een woonwijk staat. Inwoners die geen beeld en belang hebben bij de activiteiten van de burens hebben minder of geen begrip voor de (economische) noodzaak van bijvoorbeeld assimilatiebelichting en ervaren dit eerder als overlast”.
18	Opnemen ambitie om een omgevingsprogramma te maken	Toevoeging na:.....kernen: Dit wordt nader uitgewerkt in een omgevingsprogramma waarin concrete maatregelen zijn opgenomen waarmee we de ambities voor het groen willen realiseren .
19	Hoofdstuk 1.1: vervangen zinsnede “Dat betekent dat we geen woningen bouwen in het groene buitengebied”	“Binnen deze contour is geen ruimte voor verstedelijking zoals woningbouw en/of bedrijventerreinen. Dat geldt ook voor grootschalige zonnenvelden en windmolens. Dit betekent dat het oppervlakte van het groene buitengebied gelijk blijft in de visie.

		Ontwikkelingen die de kwaliteit van natuur en landschap versterken, zijn in de visie wel mogelijk.”
19	Hoofdstuk 1.1: aanvulling over Bijzonder Provinciaal Landschap Midden-Delfland.	“Samen met de partners van de Gebiedstafel BPL hebben wij een visie gemaakt voor dit landschap (mei 2021), als input voor onze Omgevingsvisie.”
20	Hoofdstuk 1.2, aanvulling over de verkoop van snippergroen.	“De verkoop van snippergroen mag niet ten koste gaan van onze groene ambitie. Het beleid hiervoor passen we aan.”
21	Hoofdstuk 1.3, aanvulling over de omgang met recreatiedruk en evenementen in het groene buitengebied.	Toevoegen na:..... woongebieden: “Daarbij hebben we aandacht voor de toegenomen recreatiedruk op het groene buitengebied door een diversiteit aan recreanten. Een goede zonering van recreatie draagt bij aan de omgang met de recreatiedruk op de groene gebieden. Wanneer evenementen in het groene buitengebied plaatsvinden, dan moet rekening worden gehouden met natuur – en landschapswaarden.”
22	Hoofdstuk 1.4, aanvulling met een zinsnede over dat water een belangrijk aspect is bij de ambitie voor ecologie.	Toevoeging na:.....biodiversiteit in de gemeente “Ecologie en water zijn daarbij sterk met elkaar verbonden, waarbij de ambities elkaar kunnen versterken.”
23	Kaart: het ecologisch netwerk wordt verduidelijkt op de kaart, waarbij ook extra ecologische pijlen worden toegevoegd.	Op de kaart behorende bij ontwikkelingslijn 1 (pagina 23) wordt het ecologisch netwerk duidelijker aangegeven door onder andere ecologische pijlen toe te voegen bij de Katwijkerlaan (Groenzoom-De Balij), bij de Laan van Floris V, bij de locatie Ridderspoor /Lobelia, en ter hoogte van de groenstrook tussen Delfgauw en de A13. Ook voegen we twee ecologische pijlen toe die een verbinding maken met ons groengebied en de groengebieden over de A12 en de A13 heen.
23	Kaart: uitbreiding van het groene netwerk met twee verbindingen	Verwerking van <u>amendement Groene verbindingen</u> aangenomen tijdens de raadsvergadering van 25 november 2021: Op de kaart ‘onderscheidend groen’ (pagina 23) wordt het groene netwerk uitgebreid met de volgende verbindingen: - verbinding Noordpolder van Delfgauw met Zuidpolder van Delfgauw - verbinding Groenzoom ten zuiden van N470 met Balijbos Deze verbindingen zijn indicatief met rode pijlen weergegeven op de bij het amendement gevoegde kaart.
23	Kaart: wijzigen onderzoeksgebied Delfgauw	Op deze kaart komt het onderzoeksgebied en transformatiegebied niet meer terug. Er wordt wel aangegeven wat de relatie van dit gebied is met het groene netwerk in de kernen, door middel van een tweetal pijlen.
23	Kaart: de Klapwijkse Knoop heeft de aanduiding veenweidelandschap.	De Klapwijkse Knoop maakt deel uit van het natuur- en recreatielandschap Groenzoom. Dit wordt aangepast.
23	Kaart: de Groene Keijzer	De Groene Keijzer maakt deel uit van het NNN, daarom wordt dit op de kaart als zodanig aangegeven.

23	Kaart: wijzigen onderzoeksgebied Gronddepot	Op deze kaart komt het onderzoeksgebied en transformatiegebied niet meer terug. Er wordt wel aangegeven wat de relatie van dit gebied is met het groene buitengebied, door middel van een pijl.
25& 29	Ontbreken beelden van Delfgauw in de Omgevingsvisie	In de Omgevingsvisie worden enkele beelden van Delfgauw toegevoegd.
26	Zinsnede: Er zijn nieuwe woonvormen toegevoegd die het voor de groter wordende groep senioren mogelijk maakt om in of nabij hun vertrouwde omgeving te blijven wonen.	Er zijn op diverse plekken in de bestaande kernen en in de nog te realiseren woonwijken, nieuwe woonvormen toegevoegd die het voor de groter wordende groep senioren mogelijk maakt om in of nabij hun vertrouwde omgeving te blijven wonen.
28	Toevoegen tekst over onderzoeksgebied Emerald	Verwerking van <u>amendement Groene Bufferzone Delfgauw</u> aangenomen tijdens de raadsvergadering van 25 november 2021: In Emerald wordt een onderzoeksgebied aangewezen. Dat betekent dat er wordt onderzocht of er op een deel van deze locatie (alleen op de gronden waar momenteel het tuincentrum is gevestigd) mogelijkheden zijn voor functieverandering in de vorm van bijvoorbeeld het toevoegen van woningen voor doelgroepen. Het onderzoek voor het ten zuiden daarvan gelegen gebied richt zich niet op verandering van de groenfunctie, maar gaat uit van handhaving van deze groene buffer en bouw voort op de algemene waardering voor en verbetering van dit groen en de mede daaruit voortvloeiende waarde die het gebied nu heeft voor ontmoeten, bewegen, honden uitlaten, wandelen en spelen. De relatie met de A13, in de vorm van bijvoorbeeld luchtkwaliteit en geluidshinder, moet deel uit maken van het onderzoek.
28	Toevoegen tekst over woningbouwplanning	Toevoegen na..... wonen. De volgorde van de te ontwikkelen locaties en het (jaarlijks) aantal te bouwen woningen per locatie wordt nader uitgewerkt in een woningbouwplanning.
28	Zinsnede: Minimaal 30% van de woningen is een (sociale) huurwoning.	Minimaal 30% van de woningen is een sociale (huur)woning.
29	Veiligheid	Toevoegen zin: De bereikbaarheid voor hulpdiensten en de beschikbaarheid van bluswater is op orde. Door een goed ontwerp en goede inrichting van de openbare ruimte maakt dit een vanzelfsprekend en onopvallend onderdeel uit van de fysieke leefomgeving. Nabij complexen waar veel ouderen wonen, is extra aandacht besteed aan de inrichting van de ruimte. Zo kunnen ook minder zelfredzame mensen bij een calamiteit toch een veilige plek vinden.
29	Zinsnede: Een deel van de fysieke veiligheid ligt buiten de invloedssfeer van de fysieke leefomgeving en wordt vooral via preventie en repressie beïnvloed	Criminaliteit, inbraak en diefstal zijn risico's voor de fysieke veiligheid die grotendeels buiten de invloedssfeer van de fysieke leefomgeving liggen. Daar wordt vooral ingezet op preventie en repressie.

30	Kaart: wijzigen aanduiding onderzoekslocatie Emerald	Verwerking van <u>amendement Groene Bufferzone Delfgauw</u> aangenomen tijdens de raadsvergadering van 25 november 2021: Het gehele gebied wordt aangeduid als onderzoeksgebied. Daarbij krijgt het noordelijk deel, zijnde het gebied van het tuincentrum, een aanduiding voor onderzoek naar een mogelijke functieverandering. In het zuidelijk deel wordt onderzocht of en hoe de huidige functie van het groene gebied verbeterd kan worden en beter verbonden kan worden. De legenda wordt hierop aangepast.
30	Kaart: Wijzigen aanduiding Vrijenban II	Vrijenban II opnemen binnen de grenzen van de bestaande kern, met een witte arcering van transformatiegebied
32	Relatie leggen tussen paragraaf 3.1 en paragraaf 2.5 voor het aspect veiligheid.	Toevoegen zin: De aspecten rond fysieke veiligheid zoals beschreven in paragraaf 2.5 (denk aan criminaliteit, maar ook bescherming tegen risicobronnen) zijn een onderdeel van een aantrekkelijk economisch vestigingsklimaat. In aanvulling daarop zijn we bovendien alert op ondermijnende criminaliteit en treden daar direct tegen op.
33	Vervangen zinsnede: Er is daar op bescheiden schaal ruimte ontstaan voor andere vormen van werkgelegenheid in bijvoorbeeld de vorm van ontmoetingsruimtes voor ZZP-ers en innovatieve, aan de digitale economie verwante bedrijven	Nieuwe zinsnede: Er is daar op bescheiden schaal ruimte ontstaan voor andere vormen van werkgelegenheid in bijvoorbeeld de vorm van ontmoetingsruimtes voor bestaande en nieuwe ondernemers en toenemende mate ZZP-ers en innovatieve, aan de digitale economie verwante bedrijven.
33	Vervangen zinsnede: Werk is niet alleen belangrijk om te voorzien in levensonderhoud, het draagt ook bij aan de mentale gezondheid van mensen	Nieuwe zinsnede: Werk is niet alleen belangrijk om te voorzien in levensonderhoud, het draagt ook bij aan de mentale en sociale gezondheid van mensen in een inclusieve samenleving waar ook aandacht is voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt (brede welvaart).
34	Vervangen zinsnede: Op bedrijventerreinen vinden we lichte, lokale ambachtscentra waar verschillende initiatieven slim zijn gecombineerd en de circulaire economie wordt bevorderd	Nieuwe zinsnede: Op bedrijventerreinen vinden we lichte, lokale, circulaire ambachtscentra waar verschillende initiatieven slim zijn gecombineerd en de circulaire economie wordt bevorderd.
35	Kaart Aantrekkelijk Economisch Vestigingsklimaat	Legenda aanpassen door de woorden 'en woonwijken' te verwijderen.
35	Kaart Aantrekkelijk Economisch Vestigingsklimaat	Bij bedrijvenpark Oostambacht aanduidingen toevoegen.
35	Kaart Aantrekkelijk Economisch Vestigingsklimaat	Bij alle bedrijvenparken de aanduidingen voor: goede digitale connectiviteit, fysieke ruimte voor verduurzaming en circulariteit, energietransitieplannen toevoegen
38	Zinsnede: zonnepanelen op daken van woningen en bedrijfsgebouwen zijn vanzelfsprekend geworden.	Aanvullen met: ook aan de gevels van woningen, bedrijfsgebouwen en kassen zien we (soms) zonnepanelen terug.
39	Definities circulair en natuurinclusief bouwen	We weten dat ontwikkelingen snel gaan en definities regelmatig geactualiseerd moeten worden. Dat nemen we mee bij de monitoring en evaluatie
39	Zinsnede: Na een zware bui staat er dan in een deel van de groene openbare ruimte.	Vervangen door: Na een zware bui staat er dan in een deel van de groene openbare ruimte water.

40	Externe veiligheid	Toevoegen: na..... verkleinen. Daarnaast overwegen we in een omgevingsprogramma of en waar we het ambitieniveau voor een voorschriftgebied kunnen verhogen. Denk dan bijvoorbeeld niet alleen aan de verplichte afstanden tot zeer kwetsbare locaties en gebouwen, maar ook tot kwetsbare locaties en gebouwen. Zeker bij nieuwe ontwikkelingen is onze ambitie dat we door een zorgvuldige keuze van functies ten opzichte van risicobronnen voorkomen dat nieuwe voorschriftgebieden moeten worden aangewezen. In het omgevingsplan wijzen we, waar nodig, voorschriftgebieden, aan voor zeer kwetsbare gebouwen.
41	Kaart Veerkrachtige leefomgeving	Op de kaart en in de legenda wordt de 380 kV-hoogspanningsverbinding toegevoegd.
41	Kaart Veerkrachtige leefomgeving	Verwerking van <u>amendement Duisternis</u> aangenomen tijdens de raadsvergadering van 25 november 2021: Op de kaart 'veerkrachtige leefomgeving' wordt het symbool voor "plekken waar het stil en donder is" geplaatst op de Akerdijkse Plassen.
44	Kaart gebiedsprofielen: Wijzigen onderzoeksgebied Emerald	Aansluitend op de kaart op pagina 30 heeft dit gebied een aparte aanduiding gekregen (onderzoekslocatie). De legenda wordt hierop aangepast.
44	Kaart gebiedsprofielen: Wijzigen onderzoeksgebied Gronddepot	Aansluitend op de kaart op pagina 30 heeft dit gebied een aparte aanduiding gekregen (onderzoekslocatie). De legenda wordt hierop aangepast.
44	Titel gebiedsprofielen: Functionele- en Parkachtige bedrijventerreinen	Vervangen door: Parkachtige werklocaties en moderne bedrijvenparken
46	Titel gebiedsprofiel: Parkachtige bedrijventerreinen	Vervangen door: Parkachtige werklocaties
46	Zinsnede: Op deze bedrijventerreinen vindt dan ook een deel van het leren in de praktijk plaats	Vervangen door: Op deze parkachtige werklocaties vindt dan ook een deel van het leren in de praktijk plaats.
46	Zinsnede: De parkachtige bedrijventerreinen bieden niet alleen een thuis voor lokaal en regionaal gerichte bedrijven, maar ook voor flexwerkplekken; coach- en vergaderruimte; pakketpunten en een lunchroom of koffiebar op de hoek nabij knooppunten van (openbaar)vervoer.	Vervangen door: De parkachtige werklocaties bieden niet alleen een thuis voor vooral lokaal gerichte bedrijven, maar ook voor flexwerkplekken; coach- en vergaderruimte; pakketpunten en een lunchroom of koffiebar op de hoek nabij knooppunten van (openbaar)vervoer.
46	Zinsnede: Deze toenemende variatie heeft, op bescheiden schaal, geleid tot nieuwe vormen van werkgelegenheid wat zich buiten vertaalt naar bijvoorbeeld ontmoetingsruimtes voor ZZP-ers en innovatieve, aan de digitale economie verwante bedrijven.	Vervangen door: Deze toenemende variatie heeft, op bescheiden schaal, geleid tot nieuwe vormen van werkgelegenheid wat zich buiten vertaalt naar bijvoorbeeld ontmoetingsruimtes voor bestaande en nieuwe ondernemers en in toenemende mate ZZP-ers en innovatieve, aan de digitale economie verwante bedrijven.
46	Zinsnede: Een mooi opgeknapt bedrijventerreinen (2.5)	Vervangen door: Een mooi opgeknapte werklocatie (2.5)
46	Afstanden tussen functies	Toevoegen na:bedrijventerreinen. Daarbij is en blijft het belangrijk om passende afstanden aan te houden tussen risicobronnen als inrichtingen en bedrijven enerzijds en (groepen) mensen anderzijds. Daardoor kunnen beide goed naast elkaar functioneren, zonder elkaar tot last te zijn.
47	Titel gebiedsprofiel: Moderne bedrijventerreinen	Vervangen door: Moderne bedrijvenparken

47	Zinsnede Op deze bedrijventerreinen vinden we naast lokale, ook meer regionaal georiënteerde bedrijven	Vervangen door: Op deze bedrijvenparken vinden we naast lokale, ook meer regionaal georiënteerde bedrijven
47	Zinsnede: Onze natuurgerichte, groene, duurzame en circulaire economie groene wooneconomie is een aantrekkelijke en regionaal onderscheidende vestigingsfactor gebleken waardoor nieuwe vormen van bedrijvigheid en ondernemerschap zich hebben gevestigd op deze moderne terreinen die in 2020 nog volop in ontwikkeling zijn.	Vervangen door: Onze natuurgerichte, duurzame, circulaire en groene wooneconomie is een aantrekkelijke en regionaal onderscheidende vestigingsfactor gebleken waardoor nieuwe vormen van bedrijvigheid en ondernemerschap zich hebben gevestigd op deze bedrijvenparken die in 2020 nog volop in ontwikkeling zijn.
47	Zinsnede: Op deze terreinen wordt gewerkt, dat betekent dat er meer licht, geluid en geur is dan in een woonomgeving. Door rekening te houden met passende afstanden tussen risicobronnen als inrichtingen en bedrijven enerzijds en (groepen) mensen anderzijds kunnen beide goed naast elkaar functioneren, zonder elkaar tot last te zijn.	Vervangen door: Op deze moderne bedrijvenparken wordt gewerkt, dat betekent dat er meer licht, geluid en geur is dan in een woonomgeving. Door rekening te houden met passende afstanden tussen risicobronnen als inrichtingen en bedrijven enerzijds en (groepen) mensen anderzijds kunnen beide goed naast elkaar functioneren, zonder elkaar tot last te zijn.
47	Zinsnede: Duurzame bedrijventerreinen (4.1) & Groene en klimaatbestendige bedrijventerreinen (4.2)	Vervangen door: Duurzame bedrijvenparken (4.1) & Groen en klimaatbestendigheid (4.2)
50	Zinsnede: De rustige woonwijken hebben vooral een woonfunctie met veel grondgebonden woningen.	In de rustige woonwijken zien we vooral grondgebonden woningen. Er zijn weinig andere functies te vinden.
51	Gebiedsprofiel Buurtschappen	Toevoegen: een bolletje in het profiel aangegeven waaruit blijkt dat we ons ook hier inzetten voor ecologie en biodiversiteit
53	Gebiedsprofiel Natuur- en recreatielandschap	Toevoegen: een bolletje in het profiel aangegeven waaruit blijkt dat we ons ook hier inzetten voor ecologie en biodiversiteit
54	Zinsnede: Bij combineren hun veehouderijen met een natuurgericht beheer.	Vervangen door: Lokale boeren combineren hun veehouderijen met een natuurgericht beheer.
55	Tekst: De omgevingswet betekent dus dat we de beschikking krijgen over nieuwe instrumenten. Daarbij hoort ook een nieuwe manier van werken en denken bij. Dat is voor ons als gemeente een grote verandering, maar ook voor de (maatschappelijke) partners en in het bijzonder onze inwoners en ondernemers. Het zal in het begin best even wennen zijn en gelukkig hebben we ook nog een paar jaar voordat alles helemaal overeenkomstig	Verwijderen, staat er twee maal in
57	Zinsnede: Bij de opzet van de structuur voor de omgevingsprogramma's maken we ook een planning.	Vervangen door: We werken aan het opzetten van een structuur voor de omgevingsprogramma's. Een eerste versie daarvan is toegevoegd aan het raadsvoorstel ter vaststelling van de omgevingsvisie. Daarin zien we onder andere omgevingsprogramma's voor de omgevingskwaliteit (waaronder licht, geluid, stilte, waterkwaliteit, luchtkwaliteit), de ondergrond en het groen in en om de kernen. Deze structuur is nog niet gereed en zal in de komende periode, in overleg met de gemeenteraad, verder worden uitgewerkt en voorzien worden van een planning. Dat maakt duidelijk wanneer met welk omgevingsprogramma gestart zal worden.

58	Zinsnede: Zo dragen de tuinders bij aan een	Vervangen door: Zo dragen de tuinders bij aan een veerkrachtige leefomgeving.
63	Tekst: Kostenverhaal geldt straks voor kostenverhaalplichtige activiteiten zoals het bouwen van woningen, kantoren en winkels. Er moet een functionele samenhang bestaan tussen de activiteit en ontwikkeling waarvoor een bijdrage wordt gevraagd. Pijnacker-Nootdorp kiest er straks voor om voor verschillende type ontwikkelingen in de fysieke leefomgeving en activiteiten ter verbetering van de ruimtelijke kwaliteit en realisatie van maatschappelijke functies uit de Omgevingsvisie, kosten te verhalen. Om welke projecten en investeringen het exact gaat en wat de precieze kostendragers zijn wordt in de programma's en de Nota kostenverhaal opgenomen. Gedacht kan worden aan de herstructurering van de glastuinbouwgebieden en bedrijventerreinen; herinrichting van de dorpscentra, woonwijken en recreatiegebieden; verduurzaming, klimaatadaptatie en de energietransitie; de realisatie van maatschappelijke voorzieningen en de bouw van sociale woningen.	Wordt verwijderd
66	Aanpassing kaart	Verwerking van <u>amendement Groene Bufferzone Delfgauw</u> aangenomen tijdens de raadsvergadering van 25 november 2021: Op de kaart van 2050 is de omkadering van de groene bufferzone verkleind tot het gebied van het tuincentrum.
67	Bijlage 2	Toegevoegd: kaart met ruimtelijke structuur Pijnacker-Nootdorp in 2050

12. Zienswijzen planMER

12.1 Benutting van energie en de kosten van energie

Het planMER bevat onvoldoende kwantitatieve informatie over de rendementen en de gevolgen van investeringen. Geld kan immers maar één keer worden uitgegeven. Zo is het een toevoeging om te bekijken hoeveel geld en energie er wordt bespaard wanneer er één euro wordt geïnvesteerd in de isolatie van woningen en wat de rendementen zijn van zowel windenergie als zonne-energie. Daarnaast is het ook belangrijk om te kijken wat het maatschappelijk nut is van de geïnvesteerde energie. Zo is het kweken van eten veel nuttiger dan het kweken van sierplanten of bloemen. Daarbij moeten ook de kosten van het transport worden meegenomen. Specifiek voor Pijnacker-Nootdorp geldt dat het rendement van windmolens beperkt wordt door de aanwezigheid van het vliegveld in Rotterdam (zienswijze 3).

12.2 Windenergie

Er is (blijkens recent onderzoek van het CBS dat op 4 juni 2021 in het nieuws was) veel weerstand tegen windenergie. Slechts 20% van de mensen wil windmolens in de directe omgeving, terwijl meer dan 80% zonne-energie wel ziet zitten. Zelfs wanneer de afstand tot woningen meerdere kilometers is, worden nog negatieve gezondheidseffecten ervaren. In het planMER wordt hier te weinig aandacht aan besteed

(zienswijze 3). Ook zienswijze 134 gaat over windenergie. Hierin wordt aangegeven dat omdat in de Omgevingsvisie windenergie niet is opgenomen, dit ook niet in de planMER terug zou moeten komen. Concreet is betrokkene van mening dat de verwijzingen naar windenergie op pagina 17, 73, 132, 135, 138, 172, 176, 179, 180 en 231 verwijderd dan wel aangepast moeten worden.

Beantwoording

Een planMER heeft een breder doel dan de Omgevingsvisie. Zoals in het advies van de commissie m.e.r. (paragraaf 10.3) gaat deze systematiek uit van een verkenning van alternatieven. In Pijnacker-Nootdorp heeft dat proces op een andere wijze plaats gevonden, de alternatieven zijn in de aanloop naar de Omgevingsvisie besproken. Daarbij is geconstateerd dat windenergie niet past bij Pijnacker-Nootdorp. Desondanks kan er in het planMER niet aan voorbij worden gegaan dat windenergie objectief gezien een alternatieve, duurzame energiebron is. Daarom kan niet volledig aan de zienswijze tegemoet worden gekomen. Hoewel de paginanummering verschilt ten opzichte van de ingediende zienswijze wordt de planMER op de onderstaande punten aangepast.

Conclusie

De verwijzing in paragraaf 14.3.1 (op pagina 124 van de factsheet Glastuinbouw) in de bijlage bij de planMER zal, via het addendum, worden aangepast. In plaats van 'De toepasbaarheid van windmolens zou ook overwogen moeten worden in relatie tot de effecten op het zoveel mogelijk behouden van gronden voor de glastuinbouw' zal de volgende zin worden opgenomen: Hoewel windmolens waarschijnlijk meer ruimte laten voor het realiseren van netto glastuinbouwareaal dan zonnepanelen, is hier niet voor gekozen'. De verwijzing in paragraaf 14.4 (op pagina 126 van de factsheet Glastuinbouw) in de bijlage bij de planMER zal, via het addendum, worden aangepast. In plaats van 'De toepasbaarheid van windmolens zou ook overwogen moeten worden in relatie tot de effecten op het zoveel mogelijk behouden van gronden voor de glastuinbouw en volgens mij ook de hogere opbrengsten' zal de volgende zin worden opgenomen: 'Hoewel windmolens waarschijnlijk meer ruimte laten voor het realiseren van netto glastuinbouwareaal dan zonnepanelen en ook gedurende de nacht energie opwekken, is hier niet voor gekozen'. De verwijzing in paragraaf 17.3.4 (op pagina 163 van de factsheet Energietransitie) zal, via het addendum, worden aangepast. In plaats van 'Helemaal aangezien wind (voorlopig) geen optie is' zal de volgende zin worden opgenomen: "Dit rekening houdend met de keuze van de gemeenteraad dat tot 2050 geen mogelijkheden zijn voor windenergie in Pijnacker-Nootdorp'.

12.3 Afval zonnepanelen

In zienswijze 134 wordt ook aandacht gevraagd voor een tweetal effecten van zonnepanelen die ontbreken in het planMER. Als eerste is niet beschreven in welke mate zonnepanelen bijdragen aan de hittestress door warmteafgifte van de panelen aan de lucht. Daarnaast ontbreekt het aan inzicht aan de wijze waarop met het afval van zonneparken wordt gedaan. Het merendeel van de zonneparken wordt door buitenlandse investeerders gerealiseerd die miljarden euro's aan Nederlandse subsidies hebben opgestreken. Over (de kosten van) het afval is echter niets bekend.

Beantwoording

Het planMER brengt de effecten voor de leefomgeving in beeld. In het Besluit m.e.r. is aangegeven wanneer het verplicht is om voor een plan (zoals de Omgevingsvisie) of een project een dergelijk rapport op te stellen. De door betrokkene genoemde onderwerpen gerelateerd aan zonnepanelen (hittestress en afval) maken daar geen deel van uit.

Conclusie

De ontvangen zienswijze leidt niet tot een aanpassing van het planMER

12.4 Verkeersafwikkeling, - veiligheid en geluid

In zienswijze 162 wordt de conclusie onderschreven dat de toename van het aantal woningen zal leiden tot een toenemende drukte op wegen en fietspaden, effect kan hebben op de verkeersveiligheid en meer overlast van verkeersgeluid kan ontstaan. Met name de route Tuindersweg-Europalaan-Nootdorpseweg wordt extra belast. Daarbij wordt als korte samenvatting geschreven dat de aanleg van een extra rondweg van de Kommerweg naar de Sportlaan moet worden onderzocht omdat anders het verkeer in de kern vast zal lopen. Dat leidt tot de vraag of deze rondweg financieel haalbaar is en of deze gelet op de woon- en leefomgeving en natuur- en landschappelijke waarden gewenst is. Hiervoor is onvoldoende aandacht in de Omgevingsvisie. De indieners van de zienswijze gaan graag in gesprek met de gemeente over de verkeerssituatie op de Westlaan/Europalaan en de maatregelen om dit te verbeteren (o.a. door een het creëren van een 30 km-zone).

Beantwoording

Het onderzoek laat zien dat de verkeersstructuur van Pijnacker-Nootdorp de realisatie van de nieuwe woningen in principe goed aankan. Wel kunnen er een aantal knelpunten ontstaan. Een voorbeeld daarvan is de rotonde Westlaan/Europalaan/Nootdorpseweg. Deze enkelstrooksrotonde met tweerichtingen fietspaden rondom de rotonde wordt vooral in de avondspits zwaar belast Door met name de woningbouw op de locaties Rijskade en Overgaww neemt de verkeersdruk op dit punt toe. Hoewel in het onderzoek ook wordt benoemd dat wellicht een dergelijke extra weg kan worden onderzocht, staan er in het onderzoek ook andere en minder ingrijpende maatregelen die de druk kunnen verlichten. Zo wordt geadviseerd om vanuit het oogpunt van verkeersveiligheid en verkeersafwikkeling te onderzoeken of voor dit kruispunt een andere vormgeving tot de mogelijkheden behoort. Onze inzet is hierop gericht en niet op het realiseren van een extra weg. Uiteraard zullen we bij eventuele aanpassingen van de weg hierover in overleg treden met de omwonenden.

Conclusie

De ontvangen zienswijze leidt niet tot een aanpassing van het planMER

12.5 Beoordeling en effecten

In zienswijze 195 wordt aangegeven dat zowel in het beoordelingskader als in de analyse van de effecten gebruik is gemaakt van respectievelijk het criterium voldoende als smileys. Het criterium voldoende is subjectief en daarmee onnavolgbaar. De smileys zwakken de effecten van het voorgenomen beleid af en een toelichtende tekst ontbreekt.

Beantwoording

Wij betreuren het dat betrokkene dit als zodanig ervaart. Wij zijn van mening dat het planMER een uitgebreid en volledig inzicht geeft in zowel de huidige situatie als de autonome ontwikkeling en in beeld brengt wat de effecten zijn van het beleid dat in (het ontwerp van) de Omgevingsvisie is opgenomen. Het is gebruikelijk om in een dergelijke uitgebreide analyse van een visie voor de komende 30 jaar te werken met dergelijke beoordelingen. Niet alles is al in objectieve cijfers te vangen. Dit is gemakkelijker wanneer het gaat om een project. De smileys zijn toegelicht op pagina 8 van het rapport. Wanneer de indiener van zienswijzen benieuwd is naar de onderbouwing van de smileys dan wordt verwezen naar de factsheets 1 tot en met 27. Deze zijn terug te vinden van pagina 97 tot en met 240 van het rapport. Hierin is per indicator een uitgebreide toelichting opgenomen.

Conclusie

De ontvangen zienswijze leidt niet tot een aanpassing van het planMER

12.6 Beoordeling aantal m2 groen per inwoner

In zienswijze 195 wordt gevraagd naar de definitie van het begrip groen. Wat wordt daar onder verstaan? Daarnaast ontbreken een aantal elementen in de beoordeling. Zo kan de afname van het groenareaal niet worden gecompenseerd door een groene opzet van de transformatiegebieden, is de woningbouwontwikkeling in Delft niet meegenomen, staat er geen bronvermelding bij de bewonerswaardering voor het openbaar groen en is niet beeld gebracht wat er gebeurt met de waardering als groene gebieden worden bebouwd met woningen.

Beantwoording

Wij nemen aan dat betrokkene in het kader van het planMER verwijst naar het openbaar groen. In factsheet 4 wordt hier uitgebreid op ingegaan (pagina 119 tot en met 128 van het planMER). Daar staat ook wat er onder groen wordt verstaan. Dit is de oppervlakte aan groen (natuur en recreatiegebied) dat per inwoner beschikbaar is. Binnen de gemeente bedraagt dit ongeveer 95m2 (CBS-data). In dit cijfer is het agrarisch gebied niet meegenomen als 'groen'. Het agrarisch gebied in veel gevallen immers niet openbaar toegankelijk, terwijl dit voor natuur- en recreatiegebieden doorgaans wel het geval is. De bron voor de waardering van het groen staat eveneens genoemd in de factsheet. Dat is de Leefbarometer die ieder jaar wordt uitgevoerd.

Ontwikkelingen in de buurgemeente Delft worden inderdaad niet meegenomen. Daar gaan wij namelijk niet over. Ten aanzien van de gevolgen voor de waardering van de bewoners wanneer groene gebieden worden bebouwd, kunnen we betrokkene geruststellen. In de Omgevingsvisie wordt een harde groene contour opgenomen. Dat betekent dat binnen deze contour geen ruimte is voor verstedelijking zoals woningbouw en/of bedrijventerreinen. Dat geldt ook voor grootschalige zonnevelden en windmolens. De oppervlakte van het groene buitengebied blijft dus gelijk in de visie. Ontwikkelingen die de kwaliteit van natuur en landschap versterken, zijn in de visie wel mogelijk.

Conclusie

De ontvangen zienswijze leidt niet tot een aanpassing van het planMER

12.7 Groenstrook Emerald ontbreekt in het planMER

De indiener van zienswijze 210 constateert dat in het planMER geen rekening lijkt te zijn gehouden met de gevolgen van het mogelijk verdwijnen van de ijsbaan en het omliggende groengebied.

Aangezien deze zone een aantal functies vervult, bijvoorbeeld voor het watersysteem en als buffer tegen de A13, lijkt dit een grote omissie.

Beantwoording

Het klopt dat dit niet expliciet is meegenomen in het planMER. Het Besluit m.e.r. beschrijft wat er in een planMER moet worden opgenomen. Een relatief kleine ontwikkeling zoals dit hoeft niet in het planMER te worden opgenomen.

Conclusie

De ontvangen zienswijze leidt niet tot een aanpassing van het planMER

12.8 Advies van de commissie m.e.r.

De gemeente heeft commissie m.e.r. gevraagd om een advies uit te brengen over het milieueffectrapport dat is opgesteld bij het ontwerp van de Omgevingsvisie. De commissie m.e.r. adviseert over de juistheid en volledigheid van het MER. In het algemeen constateert de commissie dat het MER uitgebreid is en een duidelijke structuur heeft met een uitgebreide beschrijving van de huidige situatie en algemene gegevens over de gemeente. Op een tweetal punten adviseert de commissie om het MER aan te vullen zodat het milieu nog beter kan worden meegegeven in het besluit over de vaststelling van de visie. Het betreft:

12.8.1 Alternatievenonderzoek

Het is in een MER gebruikelijk om alternatieven op te stellen zodat inzicht ontstaat in meerdere opties om de gestelde doelen te halen en eventueel botsende ambities en belangen te analyseren. Dat vindt de commissie niet terug in het MER. Een voorbeeld daarvan is dat er geen alternatieve woninglocaties in beeld zijn gebracht, die aan de orde kunnen komen als de herstructurering van de glastuinbouwgebieden niet slaagt. Daarom adviseert de commissie om alternatieven in beschouwing te nemen of, indien eerder alternatievenonderzoek heeft plaatsgevonden, dit proces te omschrijven en aan te geven hoe en welke milieueffecten hierbij een rol hebben gespeeld.

Beantwoording

Het ontwerp van de Omgevingsvisie zoals deze aan de commissie m.e.r. is gezonden, is een resultante van een proces van twee jaar, waarin onderzoek is gedaan, ambities zijn geformuleerd, de samenleving is betrokken en uiteindelijk keuzes zijn gemaakt. In een addendum op het planMER zal worden beschreven hoe dit proces plaats heeft gevonden en op welke (milieu)ambities zijn gewogen bij deze keuze.

Conclusie

De ontvangen zienswijze leidt tot een aanvulling van het planMER. Dit is opgenomen als bijlage 2 bij dit Participatieverslag.

12.8.2 Klimaat, energie en circulariteit

De commissie m.e.r. constateert dat Pijnacker-Nootdorp is gelegen in lage polders en daardoor kwetsbaar is voor klimaatverandering in de vorm van stijging van de zeespiegel, extreme neerslag en/of extreme droogte. Hier moet in het planMER meer aandacht aan worden besteed, zodat beter inzichtelijk wordt of de grenzen van het bodem- en watersysteem bereikt zijn. Ten aanzien van de vraag naar duurzame energie wordt aanbevolen om de regionale energiestrategie en het (concept) energietransitieplan te betrekken bij het schatten van de ruimteclaim.

Beantwoording

De gemeente Pijnacker-Nootdorp ligt, net als een groot deel van het westen van Nederland, ruim onder zeeniveau. De bescherming tegen de stijging van de zeespiegel is dan ook een onderwerp dat op een ander schaalniveau dan de gemeente moet worden geadresseerd en opgelost. Onze gemeente kan dit niet (alleen) oplossen. Samen met het Hoogheemraadschap van Delfland werken wij aan het op orde brengen en houden van het watersysteem. Daarbij is aandacht voor voldoende mogelijkheden om het water op te vangen, vast te houden en af te voeren, ook bij een verandering van het klimaat. Om dit systeem steeds te verbeteren en klaar te maken voor de veranderingen in het klimaat en de toenemende bebouwing in de regio worden allerlei maatregelen genomen en projecten uitgevoerd.

Zo is er een extra watergang aangelegd in de Zuidpolder van Delfgauw, waarmee het water kan worden afgevoerd naar de Schie. Dit is een aanvulling op de vaart langs de Delftsestraatweg. Nieuwe gemalen worden gerealiseerd (bijvoorbeeld in Keijzershof) en er wordt geëxperimenteerd met ondergrondse waterberging (bijvoorbeeld in Klapwijk). Dit zijn echter allemaal maatregelen die niet thuishoren in de Omgevingsvisie, maar in een omgevingsprogramma en omgevingsplan. In de Omgevingsvisie benoemen we de verandering van het klimaat als één van de grote opgaven waar we voor staan (pagina 14 van het ontwerp van de Omgevingsvisie). Dat werken we uit in ambities zoals het behoud van het groen én blauw binnen en buiten de kernen (pagina 8, 20 en van het ontwerp van de Omgevingsvisie) waar veranderingen in het klimaat kunnen worden opgevangen. De wijze waarop dat er buiten uit kan zien is verbeeld in de gebiedsprofielen. Wij zijn van mening dat er voldoende aandacht is gegeven aan dit thema in zowel (het ontwerp van) de Omgevingsvisie en het planMER. Het Hoogheemraadschap van Delfland onderschrijft dit in haar zienswijze en kijkt er naar uit om dit samen met ons te realiseren.

De ondergrond is ook één van de opgaven voor de fysieke leefomgeving die we hebben benoemd in de Omgevingsvisie. De ondergrond of bodem heeft verschillende functies en is in sommige opzichten in toenemende mate kwetsbaar. We gebruiken de ondergrond voor steeds meer functies: van kabels en leidingen tot energiesystemen. De ondergrond reguleert (stabiliteit, waterberging), produceert (grondwater, energie) en de kwaliteit is essentieel voor de natuur.

Al met al vragen we steeds meer van de bodem en wordt het steeds drukker in de ondergrond. Dit, in combinatie met het feit dat Pijnacker-Nootdorp grotendeels in een bodemdalingsgevoelig gebied ligt, maakt dat het steeds belangrijker wordt de ondergrond mee te nemen bij ontwikkelingen. Dat vraagt onderzoek, keuzes en nadere uitwerking op een veel groter detailniveau dan de Omgevingsvisie. Daarom zullen we de Omgevingsvisie en het planMER niet aanvullen, maar gaan we hiervoor een apart omgevingsprogramma opstellen.

De commissie m.e.r. adviseert ook om de regionale energiestrategie en het (concept) van het energietransitieplan te betrekken bij het planMER om zo de ruimteclaim in te kunnen schatten. We hebben er bewust voor gekozen om de Omgevingsvisie en het energietransitieplan tegelijkertijd op te stellen, juist om de wisselwerking tussen de energiebehoefte en de daarvoor benodigde ruimte te optimaliseren. In het ontwerp van de Omgevingsvisie is dan ook rekening gehouden met de ruimteclaim voor duurzame energie zoals deze is opgenomen in het regionale energiestrategieplan en het energietransitieplan.

Conclusie

De ontvangen zienswijze leidt niet tot een aanpassing van het planMER

12.8.3 Landschap, cultuurhistorie en natuur

De commissie m.e.r. beveelt aan om ambities voor landschap, cultuurhistorie en biodiversiteit concreet te maken door inzicht te bieden in de te behouden, te herstellen of te versterken waarden op alle drie deze terreinen. Zo wordt het belang hiervan beter geborgd in de na de Omgevingsvisie volgende besluiten.

Beantwoording

Wij zijn het helemaal eens met de commissie m.e.r. dat het belangrijk is om de huidige waarden te benoemen, om aan te geven waar deze hersteld moeten worden omdat ze verloren zijn gegaan of waar we de lat juist hoger leggen en inzetten op versterking van de kwaliteit. Dat biedt niet alleen veel inzicht, maar geeft ook houvast bij nieuwe ontwikkelingen. We beschikken al over veel informatie, maar deze is nu vaak nog over verschillende documenten verspreid. Voorbeelden daarvan zijn de Lintenvisie Pijnacker-Nootdorp, de welstandsnota 2014, het rapport over de rode bouwstenen, het rapport over de groene bouwstenen en natuur op de kaart. Graag willen we dit vastleggen in omgevingsprogramma's. Daar kunnen we niet alleen de huidige kwaliteiten benoemen, maar bijvoorbeeld ook de maatregelen (en bijbehorende financiële middelen) om de kwaliteit te verbeteren. Verder bieden de omgevingsprogramma's een uitstekende basis voor vertaling naar de regels van het omgevingsplan. Daarin kunnen bijvoorbeeld monumenten worden beschermd en ecologische zones worden aangeduid.

Conclusie

De ontvangen zienswijze leidt niet tot een aanpassing van het planMER.

12.8.4 Monitoring en evaluatie

De commissie m.e.r. beveelt aan om aan de hand van meetdoelen te monitoren of het nodig is om in de loop van de tijd acties aan te passen of aan te vullen met extra maatregelen. Daarbij wordt geadviseerd om ook verantwoordelijkheden en prioriteiten te benoemen. Hoe eerder dit wordt opgesteld hoe beter sturing kan worden gegeven.

Beantwoording

De aanbeveling van de commissie m.e.r. om door middel van monitoring en evaluatie te beoordelen of doelen daadwerkelijk gerealiseerd worden of dat bijsturing noodzakelijk is, onderschrijven wij geheel. Wij willen deze monitoring echter breder trekken dan het planMER of de Omgevingsvisie, maar hierbij ook de omgevingsprogramma's betrekken. Zo krijgen we straks een compleet beeld van de gehele fysieke leefomgeving. Het opzetten van een dergelijk systeem is complex en vraagt tijd. Daarom gaan we hier direct na de vaststelling van de Omgevingsvisie mee aan de slag, zoals beschreven op pagina 62 van de Omgevingsvisie. Begin 2022 doen we een voorstel komen waarin de dynamische beleidscyclus, zoals die is beschreven in de Omgevingswet, wordt toegesneden op Pijnacker-Nootdorp. De frequentie (of mijlpalen zoals de commissie m.e.r. die noemt) die we voor ogen hebben is eens per twee jaar.

Conclusie

De ontvangen zienswijze leidt niet tot een aanpassing van het planMER.

12.8.5 Sociale inclusiviteit en verbondenheid

De commissie m.e.r. ziet dat Pijnacker-Nootdorp als één van de weinige gemeenten in Nederland de sociale effecten heeft opgenomen in het planMER. Aangezien ook andere partijen hier nog veel over moeten leren, geeft de commissie m.e.r. een aantal tips zoals het uitbreiden van het aantal indicatoren. De commissie heeft in maart 2021 een handreiking geschreven waar inspiratie kan worden opgedaan. Door sociale inclusiviteit in meer onderdelen van de fysieke leefomgeving mee te nemen kan de ambitie van een hechte samenleving dichterbij worden gebracht. Daarbij vraagt de commissie m.e.r. bijzondere aandacht voor arbeidsmigranten naar aanleiding van het gebiedsprofiel voor de glastuinbouwgebieden. Verder doet de commissie suggesties voor het ophalen van informatie bij diverse doelgroepen en beveelt ze aan om randvoorwaarden op te nemen bij de ontwikkeling van nieuwe woonwijken.

Beantwoording

Het is inderdaad nog een zoektocht op welke wijze we de hechte samenleving een plek geven in de fysieke leefomgeving. Specifiek voor het planMER geldt dat het ook nog eens extra lastig is om er meetbare gegevens aan te koppelen (indicatoren). Van onze inwoners en belangenorganisaties die mee hebben gedacht gedurende het hele proces van de Omgevingsvisie hebben we veel tips gekregen: van kleine ingrepen tot grotere ontwikkelingen. Voorbeelden zijn:

- *Herkenbare tegels in de stoep die ouderen de weg helpen vinden;*
- *Het uitzetten van een rondje door de wijk met plekken om te rusten en/of te praten in de schaduw van een boom (hittestress);*
- *Wooncomplexen voor ouderen met extra aandacht voor een begaanbare buitenruimte;*
- *Ruimte voor jongeren om elkaar te ontmoeten zonder dat ze anderen tot last zijn;*
- *Voldoende mogelijkheden voor ongeorganiseerde sporters om te fietsen, wandelen, mountainbiken of bootcampen.*

Met het gebiedsprofiel voor de glastuinbouw willen we verbeelden dat we arbeidsmigranten graag een goed, veilig en betaalbaar thuis willen bieden. Momenteel werken we aan een beleidsnota. Die moet handvatten geven voor plekken waar arbeidsmigranten in bestaande of in nieuw te realiseren gebouwen kunnen verblijven.

Wij zijn het met de commissie m.e.r. eens dat de plek van de huisvesting invloed heeft op de mate waarop de arbeidsmigranten deel uit gaan maken van de samenleving. Gezien de tijdelijke aard van het verblijf (vaak minder dan een jaar) is de betrokkenheid bij de lokale samenleving vaak laag. Wanneer arbeidsmigranten langer blijven dan neemt de betrokkenheid toe. De suggesties van de commissie m.e.r. voor het betrekken van doelgroepen hebben we vrijwel allemaal toegepast. We hebben les gegeven op middelbare scholen, het Panorama 2020 is neergezet bij de SWOP in Keijzershof, er zijn kleine versies van het Panorama 2020 gedrukt om uit te delen aan de senioren en we hebben op verschillende manieren contact gezocht met arbeidsmigranten. Voor een gesprek zijn twee partijen nodig, soms heeft men geen tijd of mogelijkheid om mee te denken over een toch wat abstract product als de Omgevingsvisie. Wij zijn blij alle bijdragen die we gedurende dit proces hebben mogen ontvangen en met de hoge bezoekerscijfers van het Panorama 2050 en de vele zienswijzen die we in juni/juli 2021 hebben ontvangen.

Conclusie

De ontvangen zienswijze leidt niet tot een aanpassing van het planMER.

Bijlage 1: lijst met ontvangen zienswijzen en verwijzing naar beantwoording

NUMMER	INDIENER ZIENSWIJZEN	ONDERWERP	VERWIJZING NAAR PAGINA
1.	P.M.M. van Ostaijen & fam. Van Laar	Woningbouw in glastuinbouwgebied Noukoop	55
2.	Els van Leur	overlast sportvelden in de kern	75
3.	A.J.R. Maas	kosten energietransitie	89
4.	C.A. Aangenendt	computerproblemen	82
5.	E. Verkade	ontwikkelingen in en rond de kern Nootdorp	30, 43, 44, 46, 49, 69
6.	J.M.F. de Haan	betaalbare woningen voor inwoners	49, 82
7.	Nicolien Lugtigheid	foto's van Noordeindseweg ontbreken	77
8.	J.K.J. Ruigrok	blij met aandacht voor het groen	82
9.	A.J.C. Verspuy	glastuinbouw gaat ten koste van woonklimaat	56
10.	Herman Lansink	positief en benieuwd naar de uitvoering	82
11.	Hans Zweekhorst	ambitie mag hoger en concreter	77, 81
12.	Michael van Dam	aandacht voor scholen en wegen	43, 44, 82
13.	Peter de Jong	onderzoekslocatie gronddepot	36
14.	Bewonersvereniging Delfgauw, dhr. Molenbroek	onderzoekslocatie A13	15, 18
15.	H. Stoelhorst	woonwensen ouderen	49
16.	D.M.T. Oosthoek	scheiding tussen woningbouw en glastuinbouw(conflict)	57
17.	NMP, dhr. R.M.T. Smokers	Onderscheidend groen	30, 32, 33, 35, 36, 38, 39, 40, 46, 53, 66, 68, 69, 70, 72, 73, 76, 78, 79, 82
18.	Mirjam Schouw	Kaartje niet heel duidelijk. Visie niet realistisch ivm woningbouwbehoefte	46
19.	Job Vink	woningbouw RKDEO velden en voetbal verplaatsen naar Dwarskade	75
20.	M.E. Hijman	Initiatief Nieuwe Kooltuin	58, 59
21.	P. Banciu	Duurzaamheid en samenwerking	40, 68, 80
22.	M.E. Hijman	Initiatief Nieuwe Kooltuin	58, 59
23.	A.A.H. Teunissen	Woningbouw, mobiliteit en sport	36, 38, 45, 49, 78
24.	C.E.W. van Engelen	Woningbouw glastuinbouwgebied Nouwkoop	55
25.	W.J.M. Boonekamp	Aanvullende punten op recreatie en groen	33, 37, 70
26.	I.F.A.J. van Elk	Wonen voor ouderen en junioren op de sportvelden RKDEO	75
27.	F. Mostert	Tegen verdere bebouwing in het groen rondom Delfgauw n.a.v. mogelijke uitbreiding langs A13.	8 t/m 17
28.	R. Schouwstra-Bakhuis	Tegen verdere bebouwing in het groen rondom Delfgauw n.a.v. mogelijke uitbreiding langs A13.	8 t/m 17
29.	E. Bothof-Vollebregt	uitlaat gebied en ijsbaan moeten blijven in Emerald.	8 t/m 17
30.	E.M. Bothof	Tegen bouw huizen in groene gebied tussen Rijksstraatweg, Penningpad en Gildepad	8 t/m 17
31.	C. Guguță	groene omgeving is belangrijk (Emerald)	15
32.	E.P. van den Oever	Gebied tussen Azijnmakerstraat en A13 niet bestempelen als onderzoekslocatie voor woningbouw	8 t/m 17

33.	R.M. Vierling	tegen verdere bouw langs groenstrook A13	8 t/m 17
34.	B. Haring-Hoevenaar	Laat wandelgebied in Emerald groen blijven	8 t/m 17
35.	D.F. van Santen	Laat transformatiegebied A13 groen blijven	8 t/m 17
36.	C.J. van Santen-Bakker	Bezwaar tegen het volbouwen van groenstrook in Emerald	8 t/m 17
37.	A.C. van Beest	Tegen besluit! Zonde van het groen in Delfgauw	8 t/m 17
38.	H.W.P.G. Lubbers-Maarssen	Sportvelden hart van Nootdorp verplaatsen naar rand van het dorp	75, 76
39.	H.J.A. Hendriks	Reflectieverhaal ontwerp Omgevingsvisie	18 t/m 23
40.	E. Rog	Tegen transformatiezone Penningpad, Gilde pad en Rijksstraatweg in Emerald	8 t/m 17
41.	Cero Invest B.V.	Verkenning Rijksstraatweg 11	16
42.	Adriaan van Erk	Natuurbegraafplaats Ruijven	34
43.	W.J.C. Hoogeveen	Tegen bouw van woningen op groenstrook A13. Laat groen groen.	8 t/m 17
44.	T. Koster	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
45.	K. Remery-Jacobs	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
46.	J. Meinen	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
47.	M. Poelman	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
48.	M. Mansier	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
49.	J.C.C.A. Wagenaar	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
50.	C. Bons	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
51.	L.E.A. Koster	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
52.	M.L. Hoogland	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
53.	M. Wubben	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
54.	H.M. van Overdam	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
55.	L.N.M. Middelpaats	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
56.	I. Brandsma	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
57.	A.W. Cammeraat	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
58.	Sportplatform	zorgen voor een goed vestigingsklimaat voor sporters	36
59.	T. Beemer	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
60.	E.M. van der Weeger	Eens met visie H. Hendriks	18 t/m 23
61.	L.J.M. Mourits	ons gaan richten kleinschaligheid, regionale landbouw, lokale ondernemers ipv export	18
62.	A. van Sluis	Groen gebied langs A13 groen laten.	15
63.	H.M.M. Engelen	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
64.	S.C. van Leeuwen	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
65.	H. van Bente	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
66.	M.J. Limburg	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
67.	A.F. Zomerschoe	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
68.	Cumela Nederland	aantrekkelijk economisch vestigingsklimaat	61
69.	Nicole v.d. Bosch	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
70.	J. Hagen	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
71.	M. Goorsenberg	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
72.	P. Jorritsma	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17

73.	K. Timmermans	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
74.	D. Greeve	recreëren en ontspannen in natuur is belangrijk	30, 49, 68
75.	J. van Rijn	Mist duidelijke visie	77, 78
76.	D. Treebusch	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
77.	M.H.T. Schreuder	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
78.	I. van Loon	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
79.	R. de Haan	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
80.	G.J.R. Prins	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
81.	R. Haring	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
82.	M.P. Alsemgeest	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
83.	L. Wang	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
84.	P. Jansen	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
85.	C. Jense	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
86.	E.M. Waarle	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
87.	H. van den Bos	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
88.	S. van den Bos	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
89.	A.W. Diets	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
90.	M. de Vries	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
91.	R. Rossel	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
92.	S. Rose	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
93.	M. Mebius	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
94.	E. Wijs	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
95.	E. Zegwaard	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
96.	R. Kunz	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
97.	E. Hartog	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
98.	T. van Halem	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
99.	A.B. Post Grootenboer	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
100.	H.F. Broekhuizen	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
101.	N.C. van den Nieuwendijk	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
102.	J.H.M. Visser	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
103.	S. Quellhorst	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
104.	E. Scharp	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
105.	I. van Dipten	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
106.	A.H. Hughes	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
107.	N. Neeleman	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
108.	A.C. van Zwet	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
109.	J.M. van der Zwan	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
110.	A.M. Tiedink	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
111.	P.J. de Jager	Pijnacker groot en vol genoeg	46, 47
112.	P. de Lange	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
113.	V.M. van Linge	Natuur en omgevingskwaliteit	18
114.	R. van Mourik	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
115.	K. Geris	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17

116.	A.J. van Langen	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
117.	S. van der Zanden	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
118.	D.S.B.W. van Norden	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
119.	M.A.H. Stift	Ruimte maken voor de toekomst: Jeugd, biodiversiteit, houden aan milieuwetgeving	71
120.	D.A. Dissel	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
121.	R.J. Warouw	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
122.	M. den Daas	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
123.	E. Karsonopoero	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
124.	P. van Dijk	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
125.	C. v.d. Graaf	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
126.	P.J.C. van Arum	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
127.	R.J.W. Termorshuizen	duidelijkheid over herindeling duurzame innovatieve glastuinbouw	59, 60
128.	D.J.J.M. Heye	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
129.	T.M.F. Bosschieter	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
130.	M.S. Hoek	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
131.	I.A. van Walraven	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
132.	A.T. van Vliet	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
133.	J. van der Hoeven	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
134.	K. Mantjes	Reactie op MER	89, 90
135.	G. Collu	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
136.	B. Maat	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
137.	E.Y.M. Kerklaan	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
138.	L.G.M. Huisman	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
139.	F.J. van der Ham	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
140.	L.P. van Leeuwen	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
141.	E.M.C. van Veen	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
142.	A. Hoogerdijk	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
143.	H.W. Meijerrathken	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
144.	J.P.E. Troost	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
145.	H. Knippels	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
146.	M. Rossi	Woongenot, milieu, geluid en veiligheid	51, 66, 71
147.	H.G.T. van 't Hart	Natuurlijk Delfland visie	29, 30, 58, 66, 68, 71
148.	J. Groote	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
149.	S. van Driel	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
150.	A. Houtman	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
151.	MML Lupker	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
152.	B.C. Roeleveld	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
153.	D.Hendriks	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
154.	E. van Tuinen	Groen moet groen blijven	30, 31, 32, 35
155.	fam. Lugthart	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
156.	D. Eijgenraam	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
157.	D. v.d. Voorde	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17

158.	L.B. Lam	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
159.	M.M. Veer	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
160.	A.J. Jongeleen	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
161.	M. Jansen Vreeling	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
162.	huiseigenarenvereniging Dokter W. v.d. Horstlaan Pijnacker	Aanduiding Wijk, Nieuwbouw, verkeersveiligheid	90
163.	M.G. Dillingh	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
164.	P. Bouman	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
165.	Y. Wang	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
166.	W.D. de Vries	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
167.	R.H.J. ten Westenend	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
168.	H. Kattevilder	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
169.	M. Valstar	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
170.	G. van Draanen	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
171.	S. Post	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
172.	N. Bakker, namens Heron, Oostambacht, Ruyven en De Boezem	Zienschwijken bedrijvenparken	61 t/m 65, 74, 76, 80
173.	B. Weijers	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
174.	P.M. Jacobs	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
175.	A. Lijst	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
176.	P.C. Alkemade	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
177.	A.J.C. van Grunsven	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
178.	P.J. Schoenmakers	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
179.	R.G. Nankoe	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
180.	A. Bink (inclusief handtekeningenlijst)	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
181.	M.W. Tijsma	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
182.	F.T.J. van den Berg	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
183.	A. Bakker	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
184.	P. de Haan	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
185.	D. Gode	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
186.	Milieuplatform	Reactie Milieuplatform	39, 40, 42, 46, 47, 54, 64, 66, 70, 71, 78, 79, 80
187.	W. Meuter	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
188.	A. Baak	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
189.	Y. Yu	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
190.	L. Ke	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
191.	L. XIA	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
192.	H.I.M.M. The	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
193.	E. Havik en A. Klokke	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
194.	T. van Veldhuizen	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
195.	M.R. Sweeb	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
196.	R.W. Ramkisoen	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
197.	J.H. Korver	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
198.	P.C. Alberts en T. Wilmer	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17

199.	P. Boerefijn	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
200.	M. de Rijke	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
201.	H. van den Heuvel	tegen bouwplan Kooltuin	58, 59
202.	J. Oudmaijer	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
203.	T.J. van Berkum	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
204.	Tennet	Reactie Tennet	67
205.	E. Bodaan	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
206.	T.C.M. Oosterveer	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
207.	D.M. van Winden	Bebouwing Rijskade	57, 58
208.	GGD Haaglanden	Reactie GGD Haaglanden	38, 52, 62, 64, 71, 72
209.	J.W. Heijnen	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
210.	S.J.T. Korfmacher	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
211.	I.M. Buijs	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
212.	J.B. Paco	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
213.	A. van Welsen	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
214.	S.J.M. Banens	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
215.	Ijsvereniging Delfgauw	Ijsbaan Delfgauw	8 t/m 17
216.	F. Thomas	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
217.	M. Mooij	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
218.	R. van Peer	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
219.	N.A.J. Stolk	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
220.	V.F. van der Meer	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
221.	P.W. Poppink	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
222.	T.J. Fluitman	Tegen Bouwplan Kooltuin	58, 59
223.	J. Wienbelt	tegen bouwplan Kooltuin	58, 59
224.	R. Mentink	Burgerinitiatief 'Visie op het Groen in het Buitengebied'.	24 t/m 28
225.	R. de Graaff	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
226.	E.S.V. van Veen	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
227.	M. Fleskens	Bouwplan Kooltuin	58, 59
228.	S. Tan	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
229.	M.P. Bunt	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
230.	E. Comera Pina	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
231.	Y. Yu	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
232.	Q. Zhou	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
233.	Fam. Blaauw	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
234.	J. Moraal	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
235.	B. Slats	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
236.	Y. Stiefelhagen	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
237.	C.M. van der Kolk	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
238.	M. van Dalzen	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
239.	VRH	Reactie VRH	51, 52
240.	C. Posthumus	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
241.	Glastuinbouw Nederland	Reactie Glastuinbouw Nederland	32, 41, 53, 54, 55, 60, 65, 67, 71

242.	M. Langeveld	Glastuinbouw	18 t/m 23
243.	R. Kuipers	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
244.	H.J.M. Barten	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
245.	E.A. Duinker	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
246.	A.H. Borgenstierna	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
247.	F.J. Persaud	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
248.	M. Claas	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
249.	P.E.H.M.E. Klinckhamers	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
250.	I. Panman	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
251.	C. Voorberg	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
252.	C.A. Bukman	Bouwplan Kooltuin	58, 59
253.	M. Neervoort	Bouwplan Kooltuin	58, 59
254.	N. Korver	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
255.	M.P. Steenvoorden	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
256.	N. Zelle	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
257.	A.L. Zelle	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
258.	Y.J.M. Sanders	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
259.	M.A. Muijt	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
260.	H. Anijs	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
261.	S.E.M. Brummel	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
262.	E.C. Schiltkamp	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
263.	A. Guns	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
264.	Ontwikkelingscombinatie Tuindershof	Ontwikkelingscombinatie Tuindershof	48, 49
265.	T.J.W. van Eijk	Mobiliteit, glastuinbouw, reflectiedocument en burgerinitiatief	18 t/m 23, 24 t/m 29, 45, 46, 54, 68, 69
266.	D.H. van Eijk-Hanse	Mobiliteit, glastuinbouw, reflectiedocument en burgerinitiatief	18 t/m 23, 24 t/m 29, 45, 46, 54, 68, 69
267.	J. Brinkman	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
268.	D.J. ter Haak	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
269.	H. Keulen	burgerinitiatief	24 t/m 29, 45, 46, 54, 68, 69
270.	G. Cammeraat	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
271.	I. Leung	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
272.	M.C. Leung	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
273.	A.J. Drexhage	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
274.	J en N de Vries	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
275.	R. Delrock	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
276.	W. Bogaards	verkoop snippergroen beperken	35
277.	W. Beyerman	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
278.	J.D. Fokkinga	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
279.	A. van der Veen	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
280.	P.C.M. Bouman	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
281.	J. Koldewee	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
282.	J.A. M. Slierendregt-Schouw	burgerparticipatie is belangrijk	81, 82
283.	I.E. Dille-Burggraaff	Burgerinitiatief Groen	24 t/m 29, 30 t/m 32

284.	A.C.J. Trompetter	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
285.	W-P Brinkman	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
286.	Bewonersvereniging het Bos van 's-Gravenhout	Verkeer en groenstructuur	30, 31, 32
287.	E. Autsema	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
288.	D.Davis	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
289.	Fam. De Keijzer	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
290.	E. Cicek	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
291.	M. Tijssen	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
292.	AAB Nederland	Balijade als eerste transformatiegebied	48, 49
293.	Rondom Wonen, Staedion en De Goede Woning	Wonen	48, 49, 50
294.	P.R. van Sprang	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
295.	Kbo-Pcob	Wonen en zorg	38, 39, 43, 49, 50, 75, 76
296.	Provincie Zuid-Holland	Diverse onderwerpen	37, 42, 49, 50, 54, 59, 60, 62, 63, 64, 65, 67, 72, 73, 79, 80
297.	Hoogheemraadschap van Delfland	Diverse onderwerpen	36, 64, 65, 70, 79, 80
298.	M.E.L. Cuschieri	Groen gebied langs A13 groen laten.	8 t/m 17
299.	Van Leerdam B.V.	Bouwen woningen achter Vlielandseweg	46, 47

Bijlage 2: Addendum planMER

De commissie m.e.r. geeft in haar toetsingsadvies aan dat in het planMER onvoldoende duidelijk naar voren komt op welke wijze het alternatievenonderzoek heeft plaatsgevonden. Daarom adviseert zij om dit toe te voegen en duidelijk aan te geven welke milieueffecten hierbij een rol hebben gespeeld. Met het voorliggende addendum willen wij invulling geven aan het advies van de commissie m.e.r. en brengen we een aantal wijzigingen in de factsheets in beeld.

Een ander proces waarmee de milieueffecten (mede) ten grondslag hebben gelegen aan de Omgevingsvisie

Het doel van het planMER is om het milieu een volwaardige plek te geven in de besluitvorming. De meest gebruikte methode daarvoor is het opstellen van meerdere duidelijk van elkaar verschillende alternatieven en daarvan de milieueffecten in beeld te brengen. De uitkomsten hiervan vormen mede de basis voor de keuze van het voorkeursalternatief en leiden (vaak) tot aanbevelingen voor mitigerende maatregelen wanneer er negatieve effecten op het milieu worden verwacht.

Bij het opstellen van de Omgevingsvisie voor Pijnacker-Nootdorp is echter een ander proces gevolgd. Aan de hand van de waarden die voor onze gemeente belangrijk zijn is gekeken of er ruimte is om grote opgaven een plek te geven zonder afbreuk te doen aan de huidige kwaliteiten en deze waar mogelijk zelfs te versterken. In een wisselwerking tussen het bestuur en de samenleving is stapsgewijs het voorkeursalternatief ontstaan dat uiteindelijk in het planMER is opgenomen. Dit proces heeft, volgens de startnotitie Omgevingsvisie, in de periode van 2019 tot en met 2021 plaatsgevonden. Het bestuur heeft richtinggevende uitspraken gedaan (de Vloer) die de basis zijn geweest voor een eerste gesprek met de samenleving. De

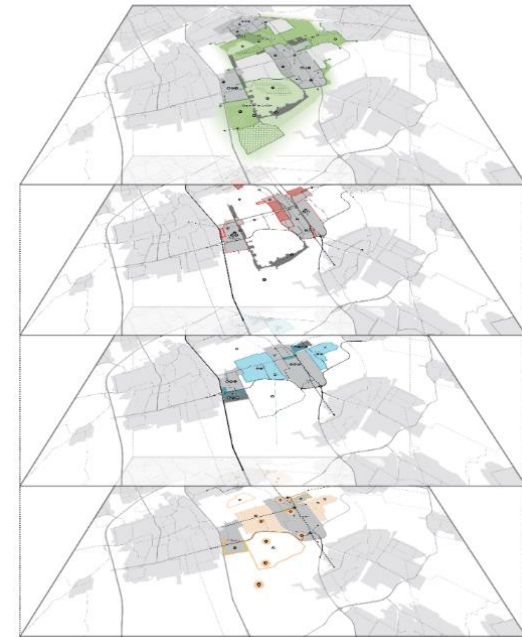
opbrengsten van dit gesprek zijn meegenomen bij het opstellen van het ontwerp van de Omgevingsvisie. Het ontwerp van de Omgevingsvisie en het planMER sluiten dan ook op elkaar aan. Als gevolg van dit proces, waarbij het bestuur met inbreng van de samenleving tot een voorkeursalternatief is gekomen, hebben we ons in het planMER geconcentreerd op het beoordelen van het voorkeursalternatief. Het opstellen van alternatieven, enkel en alleen voor het planMER had daardoor geen toegevoegde waarde. Het uitwerken en beoordelen van het voorkeursalternatief inclusief de analyse van de synergie en strijdigheden en de aanbevelingen voor de uitvoering en uitwerking hebben een belangrijke bijdrage geleverd aan het uiteindelijke resultaat.

Het feit dat bij de totstandkoming van de voorliggende Omgevingsvisie de afweging op een andere manier en op andere momenten heeft plaatsgevonden, betekent dus niet dat er niet is gekeken naar alternatieven of dat het milieu daarin geen of slechts een beperkte rol heeft gespeeld. Hieronder wordt beschreven hoe het in het planMER opgenomen voorkeursalternatief tot stand is gekomen, welke milieueffecten daarbij zijn meegewogen en op welke wijze dit heeft plaatsgevonden. Dit doen we aan de hand van de vier grote opgaven waar Pijnacker-Nootdorp voor staat.

Opgaven voor de fysieke leefomgeving

Als gemeente in het hart van de Randstad, gelegen tussen vier grote steden, neemt de druk op de ruimte toe en is de behoefte aan nieuwe woningen hoog. Dat maakt dat (landelijk) de nadruk is komen te liggen op compacte verstedelijking die de samenhang van het stedelijk gebied versterkt. Als binnen de bestaande stads- en dorpsgrenzen ruimte is voor het oplossen van de opgaven dan is dit de eerste keuze. Achterliggende gedachte is enerzijds het zo goed mogelijk benutten van de bestaande bebouwde omgeving en anderzijds het voorkomen van bouwen in de schaarse groene gebieden. Dat betekent onder andere dat de samenhang in de dorpen of steden belangrijker wordt, omdat vroeger gescheiden functies als wonen en werken nu dicht bij elkaar komen te liggen. Daar moeten we zorgvuldig mee omgaan, onderlinge afstanden zijn soms nodig om rustig en veilig te kunnen wonen terwijl een bedrijf de ruimte nodig heeft om te ondernemen met de geuren, geluiden en bewegingen die daarbij horen. Voor Pijnacker-Nootdorp zien we de volgende grote opgaven voor de fysieke leefomgeving:

1. **Energietransitie:** om in 2050 alleen nog maar gebruik te maken van duurzame energie moet het energiegebruik dalen en moeten we overstappen van fossiele brandstoffen naar duurzame energie. Er moet ruimte worden gevonden om deze duurzame energie (deels) op te wekken in de gemeente.
2. **Woningbouw:** op basis van verschillende prognoses voor de groei van het aantal huishoudens blijkt dat in Pijnacker-Nootdorp tot 2040 nog behoefte is aan ongeveer 4.000 woningen. Onderzocht is of, waar en onder welke voorwaarden er ruimte is voor het realiseren van maximaal 4.000 woningen.
3. **Veerkrachtige leefomgeving:** we streven, mede naar aanleiding van vergrijzing, afname van biodiversiteit en verandering van het klimaat, naar een veerkrachtige leefomgeving voor mensen, dieren en planten. Een leefomgeving die om kan gaan met het veranderend klimaat, aantrekkelijk is, uitnodigt tot ontmoeten, bewegen en ontspannen en ruimte biedt voor ongeorganiseerde sport en recreatie. We willen de schaarse groene ruimte dus voor steeds meer doeleinden gebruiken, waardoor conflicten kunnen ontstaan. Dat vraagt om een zorgvuldige afweging zowel boven als onder de grond.
4. **Innovatieve economie:** ontwikkelingen als digitalisering, circulariteit, en robotisering leiden tot een verschuiving naar een kenniseconomie met bijbehorende ruimtelijke effecten. Als grote ruimtevrager geldt dit in het bijzonder voor de modernisering en herstructurering van de (glas)tuinbouw.

Ad 1. De afwegingen rondom energietransitie

Voor het opwekken van duurzame energie binnen onze gemeente zijn gedurende het proces drie alternatieven bekeken: windenergie, zonne-energie en geothermie

Voor windenergie bestaat in Pijnacker-Nootdorp geen draagvlak. Hoewel windenergie een bijdrage zou kunnen leveren aan het opwekken van duurzame energie, worden de effecten op de indicatoren landschappelijke verbondenheid, cultuurhistorie en landschap, openbare ruimte, recreatie, natuur en biodiversiteit, geluid en externe veiligheid als te hoog beoordeeld. Daarom is er in de Omgevingsvisie geen ruimte voor windenergie geboden en is dit in het planMER ook niet verder onderzocht.

Vervolgens is afgewogen of, waar en in welke mate door middel van zon op veld elektriciteit kan worden opgewekt. Gedurende het proces is de conclusie getrokken dat hier slechts in beperkte mate mogelijkheden voor zijn. In het groene buitengebied wordt het plaatsen van zonnevelden uitgesloten. Vanwege de grote negatieve effecten van zon op veld in de groene buitengebied op de indicatoren landschappelijke verbondenheid, cultuur en landschap, recreatie, natuur en biodiversiteit is hiervoor geen draagvlak is. In de glastuinbouwgebieden wordt, onder voorwaarden, wel ruimte gezien om zon op veld te realiseren. Hier zijn met name de indicatoren glastuinbouw en natuur en biodiversiteit gewogen. Vanuit de glastuinbouw is enerzijds behoefte aan de elektriciteit, terwijl zon op veld (wanneer geen

sprake is van dubbel ruimtegebruik) anderzijds ten koste gaat van het aantal beschikbare hectares voor glastuinbouwbedrijven. Hoewel de waarden voor natuur en biodiversiteit in de glastuinbouwgebieden niet zo hoog zijn als in de groene buitengebieden, zijn deze er wel degelijk en zijn er ook kansen om deze waarden te versterken. Op grond van deze overwegingen is in de Omgevingsvisie opgenomen dat het mogelijk is om, onder voorwaarden, zon op veld te plaatsen in de glastuinbouwgebieden. Eerst wordt gekeken naar meervoudig gebruik van gronden in de glastuinbouwgebieden. Bijvoorbeeld door een combinatie van een collectief waterbassin met daarop zonnepanelen. Pas in de laatste plaats komt de optie van zon op land in de glastuinbouwgebieden in beeld. Daarvoor mogen alleen gronden gebruikt worden die geen functie meer kunnen hebben voor de glastuinbouw (meestal aangeduid als overhoeken). Wanneer zich dit voordoet kijken we ook naar een manier van plaatsen die biodiversiteit faciliteert. De wijze waarop de zonnepanelen worden geplaatst (iets verhoogd en meer uit elkaar) kan een aantrekkelijke biotoop creëren.

Voor zowel zon op dak als voor geothermie bestaat breed draagvlak. Deze worden als een bij Pijnacker-Nootdorp passende vorm van opwekking van gezien. Bij een zorgvuldige inpassing zijn er beperkte effecten van zon op dak op de indicatoren voor ruimtelijke kwaliteit, terwijl het een goede bijdrage levert aan de indicatoren voor energie. Op basis van de waarden die voor

Pijnacker-Nootdorp belangrijk zijn is geconstateerd dat geothermie een vorm van duurzame energie is die goed past bij onze gemeente. Door deze van nature in onze gemeente aanwezige energiebronnen optimaal te benutten kan een deel van de vraag naar warmte worden ingevuld. Bovendien is dit een bouwsteen voor een (boven)regionaal warmtenet. Op de indicatoren glastuinbouw en energietransitie heeft dit een positief effect. Hoewel geothermie geen effect heeft op voor de gemeente belangrijke indicatoren als landschappelijke verbondenheid, cultuurhistorie en landschap en openbare ruimte, zijn er wel andere indicatoren die aandacht vragen. Het is bijvoorbeeld belangrijk om van te voren te controleren of er met een nieuwe geothermiebron geen archeologische waarden worden geraakt. Ook moet rekening worden gehouden met voldoende afstanden tot gevoelige functies en heeft het gevolgen voor de bodem. Dat heeft zowel betrekking op de aardwarmteput zelf als op de leidingen die in de bodem moeten worden aangelegd om de warmte naar bijvoorbeeld andere bedrijven of woningen te brengen. Dit zorgt voor toenemende drukte in de bodem. De positieve effecten van geothermie zijn echter dusdanig groot dat hier meer gewicht aan wordt toegekend. Om de drukte in de bodem te reguleren wordt een omgevingsprogramma opgesteld.

Ad 2 De afwegingen rondom woningbouw

Op basis van verschillende prognoses voor de groei van het aantal huishoudens blijkt dat in Pijnacker-Nootdorp tot 2040 nog behoefte is aan ongeveer 4000 woningen. Onderzocht is of, waar en onder welke voorwaarden er ruimte is voor het realiseren van maximaal 4000 woningen.

Als eerste uitgangspunt bij het onderzoek is gehanteerd dat er geen grote stedelijke ontwikkelingen in het groene buitengebied mogen plaatsvinden. Deze gebieden zijn niet alleen belangrijk voor de identiteit van de gemeente, maar ontwikkeling van deze gebieden heeft ook (zeer) negatieve milieueffecten op indicatoren als landschappelijke verbondenheid, cultuurhistorie en landschap, openbare ruimte, recreatie, natuur en biodiversiteit, mobiliteit en verkeersveiligheid, klimaatadaptatie, waterkwaliteit, licht en bodem. Het positieve effect van de groei van het woningaanbod weegt daar niet tegenop.

Als tweede is overwogen of het mogelijk is om binnen de bestaande kernen woningen toe te voegen. Verdichting laat positieve effecten zien op indicatoren als sociale inclusiviteit, sociale veiligheid, mobiliteit en verkeersveiligheid en woningaanbod. Aan de andere kant heeft verdichting ook negatieve effecten. Indicatoren als landschappelijke verbondenheid, cultuurhistorie en landschap, openbare ruimte, natuur en biodiversiteit, mobiliteit en verkeersveiligheid, klimaatadaptatie en geluid kunnen onder druk komen te staan. Daarom is er voor gekozen om terughoudend om te gaan met bouwen in de

bestaande kernen. Waar zich kansen voordoen worden deze benut, maar er moet voldoende openbare en groene ruimte blijven waar mensen kunnen fietsen, wandelen, bewegen en ontmoeten.

De derde afweging is geweest of er ruimte is buiten de bestaande kernen, in de glastuinbouwgebieden. Daarbij is als uitgangspunt genomen dat eventuele nieuwe locaties aan moeten sluiten op de bestaande kernen. Zo kunnen eventuele nieuwe wijken goed aansluiten op bestaande structuren en voorzieningen die ook naar voren komen in indicatoren als openbare ruimte, mobiliteit en verkeersveiligheid, sociale inclusiviteit en de centra als ondernemersplek. Voor de aan de kern aansluitende glastuinbouwlocaties is vervolgens gekeken in hoeverre deze gebieden nog geschikt zijn voor duurzame glastuinbouw. Daarbij is gebruik gemaakt van de uitgebreide analyse in het Werkboek Oostland, wat ook terug te vinden is in de indicator glastuinbouw. Hieruit is naar voren gekomen dat er vier locaties zijn die mogelijk ruimte kunnen bieden voor nieuwe woningen. Dat zijn Dwarskade, Balijade, Overgauw en Rijskade. De overige drie glastuinbouwgebieden komen niet in aanmerking voor transformatie. In deze gebieden is echter nog wel ruimte om meer areaal toe te voegen. De verhouding tussen het bruto grondgebied en het netto areaal kan geoptimaliseerd worden door herstructurering en modernisering. Een dergelijke herstructureringsopgave is complex en gebiedsspecifiek. Daarom bevat de Omgevingsvisie

ook het voorstel om middels gebiedsgerichte programma's hiermee aan de slag te gaan. Daarmee willen we de negatieve effecten op de indicator glastuinbouw mitigeren.

Ad 3. Veerkrachtige leefomgeving

In reactie op landelijk en soms zelfs internationale trends als afname van biodiversiteit en verandering van het klimaat, streven we naar een veerkrachtige leefomgeving voor mensen, dieren en planten. Daarmee bedoelen we een leefomgeving die om kan gaan met het veranderend klimaat, aantrekkelijk is, uitnodigt tot ontmoeten, bewegen en ontspannen en ruimte biedt voor ongeorganiseerde sport en recreatie. Daarom hebben we dit als één van onze grote opgaven benoemd. Onder de leefomgeving vallen in dit kader indicatoren als landschappelijke verbondenheid, cultuurhistorie en landschap, openbare ruimte, recreatie, natuur en biodiversiteit, sociale inclusiviteit, sociale veiligheid, energietransitie, klimaatadaptatie, waterkwaliteit en bodem. Dit is niet een opgave die op één plek of met één maatregel kan worden gerealiseerd. Daarom hebben we daar een aparte ontwikkelingslijn van gemaakt. Zo borgen we dat deze ambities bij alle ontwikkelingen (van groot tot klein) meegewogen worden.

Ad 4. Innovatieve economie

Het uitgangspunt is om geen nieuwe bedrijventerreinen te realiseren, maar de bestaande terreinen (waar nodig) te moderniseren en nieuwe terreinen af te ronden. Uitbereiding van de bedrijventerreinen zou een negatief effect hebben op indicatoren als bijvoorbeeld mobiliteit, landschap, energie, cultuurhistorie en wonen. Binnen de contouren van de vijf bedrijventerreinen in onze gemeente zien we ruimte voor ontwikkelingen als digitalisering, circulariteit, en robotisering. Hiermee wordt een aanvulling op de bestaande economische structuur mogelijk gemaakt in de vorm van kenniseconomie. Dit heeft positieve effecten op indicatoren als mobiliteit en verkeersveiligheid, bedrijventerreinen en werkgelegenheid en economische verbondenheid. Aan de andere kant is het belangrijk om rekening te houden met de effecten van bedrijvigheid op de omgeving in de vorm van mobiliteit en verkeersveiligheid, geluid, luchtkwaliteit, licht en externe veiligheid. Om hier vooraf duidelijke kaders voor vast te stellen (met gebruikmaking van de lokale ruimte in de Omgevingswet) en deze te monitoren zal een omgevingsprogramma worden opgesteld.

De modernisering en herstructurering van de glastuinbouw is niet alleen belangrijk vanwege de positieve effecten die dit kan hebben voor de indicatoren woningaanbod en energietransitie. De glastuinbouw is voor de gemeente een belangrijke economisch pijler en een blijvend onderdeel van de Greenport West Holland. Herstructurering,

modernisering en optimale benutting maken deze drie gebieden toonaangevende en innovatieve glastuinbouwgebieden binnen onze gemeente. Omdat de (herstructurerings)opgave in de glastuinbouw omvangrijk is zullen hiervoor bij de uitwerking van de Omgevingsvisie specifieke gebiedsgerichte programma's worden opgesteld. Daarin zien wij ook kansen voor positieve ontwikkelingen op indicatoren als landschappelijke verbondenheid, openbare ruimte, recreatie, natuur en biodiversiteit, mobiliteit en verkeersveiligheid, werkgelegenheid en economische verbondenheid, waterkwaliteit, klimaatadaptatie, licht, en bodem.

Conclusie

De Omgevingsvisie van Pijnacker-Nootdorp is het resultaat van een proces waarbij op basis van de huidige ruimtelijke structuur antwoord wordt gegeven op de huidige en toekomstige ruimtelijke, economische en sociale opgaven. Deze weloverwogen visie geeft richting aan alle aspecten van de leefomgeving en maakt het mogelijk om integrale keuzes te maken. Het milieu heeft in dit hele proces een belangrijke rol gespeeld bij de afwegingen en het uiteindelijk maken van de keuzes. Zoals hierboven beschreven ligt aan al die keuzes een zorgvuldige belangenafweging (inclusief de milieueffecten) ten grondslag. Daarmee kunnen we concluderen dat in de aanloop naar het ontwerp van de Omgevingsvisie en het planMER wel degelijk alternatieven zijn gezien maar dat door de

inrichting van het proces het voorkeursalternatief op hoofdlijnen al vorm had gekregen.

Het planMER heeft vervolgens verder aangescherpt, onder andere door inzicht te geven in de bestaande situatie, de autonome ontwikkeling en de wijze waarop we met de Omgevingsvisie de (milieu) kwaliteiten kunnen behouden, versterken en toevoegen. De synergie en strijdigheden hebben mede richting gegeven en bovendien heeft het planMER aanbevelingen gedaan voor het vervolgtraject. Deze hebben een plek gekregen in de uitvoeringsparagraaf van de Omgevingsvisie en worden meegenomen naar het Plan van Aanpak voor de uitvoering van de Omgevingsvisie waarin ook wordt ingegaan op de monitoring en evaluatie van zowel de Omgevingsvisie als het planMER.

Wijziging 1 in factsheets planMER

*De verwijzing in **paragraaf 14.3.1** (op pagina 124 van de factsheet Glastuinbouw) in de bijlage bij de planMER zal, via het addendum, moet als aangepast worden beschouwd. In plaats van 'De toepasbaarheid van windmolens zou ook overwogen moeten worden in relatie tot de effecten op het zoveel mogelijk behouden van gronden voor de glastuinbouw' zal de volgende zin worden opgenomen: 'Hoewel windmolens waarschijnlijk meer ruimte laten voor het realiseren van netto glastuinbouwareaal dan zonnepanelen, is hier niet voor gekozen'.*

Wijziging 2 in factsheets planMER

*De verwijzing in **paragraaf 14.4** (op pagina 126 van de factsheet Glastuinbouw) in de bijlage bij de planMER zal, via het addendum, worden aangepast. In plaats van 'De toepasbaarheid van windmolens zou ook overwogen moeten worden in relatie tot de effecten op het zoveel mogelijk behouden van gronden voor de glastuinbouw en volgens mij ook de hogere opbrengsten' zal de volgende zin worden opgenomen: 'Hoewel windmolens waarschijnlijk meer ruimte laten voor het realiseren van netto glastuinbouwareaal dan zonnepanelen en ook gedurende de nacht energie opwekken, is hier niet voor gekozen'.*

Wijziging 3 in factsheets planMER

*De verwijzing in **paragraaf 17.3.4** (op pagina 163 van de factsheet Energietransitie) zal, via het addendum, worden aangepast. In plaats van 'Helemaal aangezien wind (voorlopig) geen optie is' zal de volgende zin worden opgenomen: "Dit rekening houdend met de keuze van de gemeenteraad dat tot 2050 geen mogelijkheden zijn voor windenergie in Pijnacker-Nootdorp'.*